

DE

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 9. maja 1996 • letnik 55

št. **21**

Direktor:
Marjan Horvat
Odgovorni urednik:
Ciril Brajer

Telefoni –
tajništvo:
313-942, 132-61-92
redakcija:
313-942, 131-61-63
naročnina in prodaja:
321-255, 133-52-55

Telefaks: 311-956

Naslov:
ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

STAVKA

»Konflikt med delom in kapitalom se pogloblja! Splošno opozorilno stavko smo bili primorani napovedati že zaradi stopicanja na mestu, ki ga povzroča trmoglavost delodajalcev. Zdaj smo se s polno paro lotili organizacijskih priprav za 30. maj napovedane stavke, predvsem zaradi nesporazumov o eskalaciji, katere temeljni namen mora biti amortizirati inflacijo. Naši partnerji žal še vedno razmišljajo v drugo smer.

Brez pravnih eskalacij bi bila lahko vsa prizadevanja sindikatov za kolikor toliko zaščitene plače izničena v nekaj mesecih...«

Dušan Semolič, predsednik ZSSS, na tiskovni konferenci, o kateri poročamo na 4. strani DE.

DELAVKE, DELAVCI!

VLADA IN DELODAJALCI zavirajo pogajanja o socialnem sporazumu za leto 1996.

Njihovo zavlačevanje jemlje pogajanju osnovni smisel, praznino pa znova izkoriščajo v škodo delavcem.

Še vedno ni zakona, ki bi varoval kolektivne pogodbe, in kršijo jih brez kazni. Niti sodišča ne uspejo zaščititi delavcev.

SINDIKATI SE BORIMO ZA TRDNO IN STALNO ZAŠČITO DELAVSKIH PRAVIC, SAJ JIH STALNO TUDI KRŠIJO IN Z RAVNANJEM DOKAZUJEJO, DA JIH KANIJO KRŠITI ŠE NAPREJ IN ŠE BOLJ!

SVOBODNI SINDIKATI ne zahtevamo nič nemogočega. Naše zahteve so razumne in argumentirane:

- ⇒ SPOŠTOVANJE KOLEKTIVNIH POGODB
- ⇒ MINIMALNA PLAČA, ki bi vsaj malo ublažila težave tistih, ki so z njo prisiljeni životariti
- ⇒ REGRES ZA LETNI DOPUST v skladu s kolektivno pogodbo
- ⇒ USKLAJEVANJE PLAČ po kolektivni pogodbi z rastjo drobnoprodajnih cen
- ⇒ LOČENO PRIKAZOVANJE PLAČ DIREKTORJEV IN DELAVCEV PO KOLEKTIVNIH POGODBAH

Vlada in delodajalci ostajajo gluhi za te, po zdravi pameti in pošteni vesti sprejemljive zahteve.
ZATO ZVEZA SVOBODNIH SINDIKATOV KLIČE VSE DELAVKE IN DELAVCE NA

SPLOŠNO OPOZORILNO STAVKO

**30. maja 1996
od 6. do 10. ure!**

Zniževanje delavskih plač in povečevanje socialnih razlik nobene družbe ne pelje v razvoj in napredek. Zato smo v ZVEZI SVOBODNIH SINDIKATOV odločeni s stavko zavarovati spoštovanje kolektivnih pogodb in drugih delavskih pravic.

Ne bomo dovolili reševanja gospodarskih in vseh drugih težav zgolj na rovaš delavk in delavcev.

Stavka je zadnje orožje in prisilili so nas, da sežemo po njem,
MNOŽIČNO, SLOŽNI IN SOLIDARNI!

**»DANES STAVKAM JAZ ZATE,
DA BOŠ JUTRI TI ZAME«**

bo vodilo naše splošne opozorilne stavke!

Svobodni Sindikati Slovenije

Spoštovana g. Koenigova,

žal mi je, da ste narobe razumeli moj prispevek. Seveda poglavar Katoliške cerkve ni niti malo kriv za težave v Tami, navedla sem le, kako bi se dalo pretirana sredstva, ki jih slovenska država namenja temu sicer pomembnemu obisku, bolj smotrno porabiti. Tudi Vi ne morete zanikati, da je poglavar rimskokatoliške cerkve vodja ene največjih multinacionalnih finančnih korporacij na svetu, torej bi lahko v imenu svoje organizacije pomagal slovenskemu prebivalstvu s tem, da bi prevzel del stroškov svojega obiska, saj je namen njegovega obiska z vsemi mašami, ki jih bo imel za množice, rekatolizacija Slovenije, ali ne? Ne morete pa tudi zanikati, da gre pri vseh pripravah za varovanje papeža za odločno pretiravanje, za dobesedno čaščenje kulta osebnosti, kar je v nasprotju z Jezusovimi nauki. Brez hudobije in nanašalnosti se sprašujem, če vsi tisti, ki počno ta cirkus, verjamejo v Boga. Kako že pravi molitev: v tvoje roke se predajam... Očitno pripravljenci papeževskega obiska Bogu prav ni ne zaupajo. In to prav predstavnik tiste cerkve, ki mučeništvu nagraduje s svetništvom. Moram reči, da tega strahu pred smrtjo nikakor ne razumem. Še nekaj uči katoliška vera: da je enačen z bogom smrten greh. Če je polovico tega, kar govorijo o varovanju papeža res, potem gre že za malikovanje božjega namestnika na zemlji. Tega pa, kot je meni znano, Bog ne dopušča.

Kar pa se tiče M. Tajnikarja in propada poizkusa sanacije Tama, pa ne morem verjeti, da kot trezna ženska res mislite to, kar ste napisali. Sanacija so učili res akterji nekontrolirane denacionalizacije in privatizacije, vendar pa so ti povsod drugje, samo pri Združenih listih. Kot veste, so se osnovni zakoni na teh področjih sprejeli v času, ko je vodil vlado in Demos, vodilno koalicije, g. Peterle. Če kdo, potem je on najbolj odgovoren za zakone, kakršni so se tedaj sprejeli. Združena lista se je tedaj in v zadnjih treh letih, ko sem se jim pridružila jaz, ves čas borila za pravice sedanjih razlaščenec, ki niso posamezniki, ampak so celi kolektivi, za notranje delničarstvo ob lastnini, torej za pravice delavcev in za ponovno vzpostavitev soupravljanja podjetij, kar je vodilni Demos v svojem času popolnoma porušil. Združeni listi taka natolcevanja ne morejo škoditi, preveč je dokazov o skrbi nekdanjih oblastnikov za delavce v preteklih desetletjih. Lahko pa zavro pobiranje države iz godlje, ki so jo zamešali neizkušeni, preveč liberalni in preveč maščevalni politiki, ki so se znašli na vrhu države v času, ko bi ta potrebovala vse znanje, izkušnje in altruizem, ki ga premorejo njeni politiki. Žal se zgodovina ponavlja. Tudi to revolucijo, pa če je bila še tako mehka, bomo Slovenci drago plačali. Razlika je samo v tem, da vodijo v tej revoluciji akterji, ki so preprostu človeku in njegovim potrebam mnogo manj naklonjeni kot tisti pred petdesetimi leti.

Mateja Kožuh-Novak

Javno povabilo poglavarju rimskokatoliške cerkve

Spoštovana gospa poslanka dr. Mateja Kožuh-Novak! Globoko me je sram Vašega cenenege, nepremišljenega prispevka v DE z dne 4. 4. 96, ki ni vreden preprostege Slovenca, kaj šele akademika in poslanca države Slovenije.

Spoštovanega Karla Wojtylo in svetega očeta, predstavnika katoliških vernikov vsega sveta, je na obisk v našo državo povabil predsednik države Slovenije, gospod Milan Kučan. Mnenja sem, da se Vi kot predstavnik Slovencev v parlamentu in s tem podrejeni najvišjemu predstavniku dolžni spošto-

vati njegova mišljenja in dejanja. Cenjena gospa, zakaj se niste oglasili, ko je predsednik države Slovenije prejel odlikovanje od najvišjega predstavnika rimokatoliške cerkve, če že zdaj morate razglajati našo »revščino« in visokega gosta moledovati za miloščino.

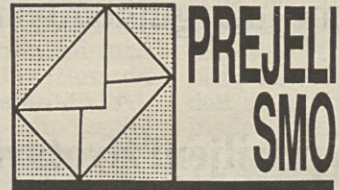
Pišete o Potemkinovih (Potj' omkin) vaseh... Kakšne Potemkinove vase? Saj smo 45 let gradili socializem in smo trdno še v njem. Kaj pa naše tovarne, naša mesta, naša osebna visoka življenjska raven v mestu in na vasi? Vsi imajo kopalnice, avtomobile, osebne bogastva, socialno varstvo. Pojdite na avtocestah? Oprite se po izložbah. Pojdite na smetišče, pa se ozrite, kaj naš državljan odvrže. Mi gremo v Evropo, kamor nas vodijo naši voditelji, ki se prav nič ne razlikujejo od zahodnjakov, pa čeprav so bili rojeni in vzgojeni za železno zaveso in nas danes modro vodijo v kapitalizem, ker pač drugače ne gre. Baje. Jaz ne vem.

Za boljše sožitje v Sloveniji ste pripravljali poklekni pred svetlega očeta. Spoštovana gospa. Vi poklekate kar v parlamentu pred našimi vrliimi gospodarstveniki. Imate v rokah škarje in plamo. Jasnno je kot beli dan, da nam sam papež ne more pomagati, če si sami nečemo in je na dnevnem redu en sam kriminal in gospodarska kriza in milijarde in milijarde otekanje čez mejo na tuje račune. Vi pa govorite o ubogih in izrabljenih, in da je 120.000 družin na robu preživetja, in moledujete za ugoden kredit sam Vatikan. Kje je Vaš ponos - akademik?

V Dnevniku so bili nmenja, da je Vaše besedilo histerično. Res je! Histerično, ceneno, poniževalno in zelo neokusno, žaljivo nedostojno.

Urednik DE je izpolnil vašo željo. Kaj ste pa s tem pisanjem sebi storili, je Vaša stvar. Mar ne?

Herica Kumer, Pot na Fužine 1, Ljubljana

Jezusov naslednik škof bo naredil čudež

»Novinarji bodo škofa opozorili, naj naredi takoj čudež« Pri veronauku v preteklosti nam je katehet razlagal, da je Jezus naredil čudeže. Ribo in hleb kruha je blagoslovil in nastal je čudež, da je bilo ogromno rib in hleba kruha, da se je pettisočglava množica dobro nahranila. Množici je ostalo veliko ostankov rib in kruha tako da so ostankov nabrali za več košar. Jezus je dejal: Nadaljujte moje delo in delajte v moj spomin. Tako čudes duhovščina, škofje lahko delajo čudeže, ker jih je Jezus pooblastil.

Meseca maja pride papež v Slovenijo. Državljeni se bojijo stroškov 3 milijarde SIT, to je za revne obve. Mariborski škof je že blagoslovil letališče, sedaj pa naj bi še blagoslovil samo enega tisočaka, ki ga je položil na mizo veren kristjan. Škof naj ga blagoslovi in naredil se bo čudež. Iz tisočaka bo nastalo ogromno tisočakov, ker se bo pač zgodil čudež. Ko bodo velik kup tisočakov prešeli, bo šest milijard SIT. Strokov za papeža bo 3 milijarde SIT, preostale 3 milijarde pa se bodo razdelile. Novinarji bodo dobili le delež zato, ker bodo škofa spomnili, naj blagoslovi in naredi čudež, potem bodo javnosti sporočili čudežno novico. Nekaj bi se razdelilo brezposelnim, revnim bolnikom, obubožanim otrokom in zelo ogroženim državljanom. Vsi bodo škofu zelo hvaležni. Papeža tudi ni potrebno, da varuje policija pred atentatom, saj ga bo varoval brezplačno vsemogočni Bog. Nas so kateheti učili, da Bog vse vidi in vse ve. Bog dobro plačuje in hudo kaznuje. Zato bo vsemogočni Bog boljši kot vsa policija. Če bi se papežu približal atentator, bi ga takoj Bog onesposobil. Roka bi mu tisti hip okamenela in ne bi imel moči,

da bi naredil zločin. Policija tega ne zmore, ker ni vsemogočna, zato naj pusti Boga, da on varuje papeža. Ko se bo naredil čudež 6 milijard SIT, bo vsa Slovenija vesela, zadovoljna. Časopisje bo razglajati našo »revščino« in visokega gosta moledovati za miloščino.

Spoštovani g. urednik, prosim, bodite tako dobri, in objavite te vrstice v DE.

Že vnaprej vam najlepša hvala. Ida Lipitnik, Lipa 24

Mi pa verujemo v našo pomlad!

Mehanično drsi volan izpod prstov. Komaj se zavedam opojnega zelenja dolin in gričev in svetlega belega in oranžnega cvetja.

Prav ob Paki se skoraj ustavim. Dolga smreka je izpolnila rob obloke, in sedaj je rumena in z vzdihli in tihimi kletvicami, ki kljubujejo teži, raste, raste proti soncu.

Praznično razpoloženje

se je polastilo tako rekoč vsega in vseh. Vzbudilo ga je praznovanje dveh daleč največjih slovenskih praznikov. To sta 27. april in 1. maj. Vendar pa naj nam bo dovoljeno najprej kratko pojasnilo za tiste, ki zaradi nevednosti ali zaradi drugih objektivnih in subjektivnih vzrokov o tem nič ne vedo in nočejo vedeti.

Prvi datum je dan spomina na ustanovitev Osvobodilne fronte slovenskega naroda, torej dan spomina na upor skoraj vseh Slovencev proti približno dvesto slovenskim komunistom, ki so v začetku aprila 1941 skoraj vsi bili v zaporih, drugi pa v ilegali, tako da nihče ni vedel, kdo so, kje so in kakšne barve so. Pri protikomunističnem uporu so Slovencem nekoliko pomagali nemški in italijanski nacistični in fašistični okupatorji, vendar pa jih je zaradi komunistične krvočnosti kmalu minilo veselje do sodelovanja, tako da so Italijani odnehal žele leta 1943, Nemci pa 1945. Sicer pa so zgodovinski podatki iz tega obdobja zelo skopi in netočni, da ne rečemo pozabljeni, saj je od tistih dogodkov minilo že več tisoč let, poleg tega pa zaradi povojnega komunističnega nasilja nihče več ni živ, razen Branka Rozmana in Janeza Grila, ki sta po božji neprevidnosti ostala živa. Pred nedavnim jima je uspelo napisati svetovno uspešno, da ne rečemo zgodovinsko shriljivo ogromnega žepnega formata na 23 straneh. Tako rekoč v trenutku jima je uspelo pojasniti vse tisto, s čimer se že desetletja muči na stotine zgodovinarjev in raziskovalcev. Čestitamo!

Bolj jasna pa je zadeva s prvim majem, za katerega vemo, da je bil delavski praznik oz. praznik dela oz. praznik tistih, ki so nekoč delali. Zdjaj pa je seveda drugače: mnogim ni nič več treba delati, kar posebno dobro brezposelnim, tem pa lahko prištetemo tudi vse tiste, ki delajo za mizerne plače in za take plače, ki jih dobivajo z nekajmesечно zamudo, srečnejši od njih pa sploh ne. Vsi ti lahko z veliko zanesljivostjo računajo, da se bodo prej ali slej uspešno pridružili brezposelnim. Napredek je v ugotovitvi, da delo zelo utruja in je hkrati tudi zelo zamudno, zaradi česar bi mu kazalo popolnoma obrniti hrbet. To pa pomeni, da prvomajsko praznovanje postaja vse bolj praznovanje tistih, ki jim ni več treba delati, torej brezposelnih. Seveda je popolnoma jasno, da bo to praznovanje doseglo največji obseg šele čez kakih dolgih pet do šest let, ko bo gospodarstvo na koncu zgodbe o uspehu že popolnoma uničeno in nihče več ne bo imel take smole, da bi moral delati.

Oba praznika sta bila zaznamovana z mnogimi kulturnimi in gospodarskimi dosežki. V Gorenjskem tisku so natisnili knjigo o Dobri in o Slomški, ki se kot kandidat za prvega slovenskega svetnika zelo veseli papeževskega obiska. Na tiskovni konferenci je povedal, kako srečen je, ker bosta Janez in Pavel prišla k nam na obisk in s tem pospešila razvoj našega turizma, posebno romarskega, saj je znano, da imamo v Sloveniji zelo veliko število romarjev vseh vrst. Zdjaj bodo lahko romali tudi k svetniku in poljubljali njegovo blagodejno roko in s tem močno razbremenili sv. Peter-leta.

V zvezi s tem je zelo razveseljujuča tudi novica, ki jo je posredoval sam presvetli policijski minister Šter, namreč da je po telefonskem pogovoru s samim vsemogočnim bogom dobil njegovo zagotovilo, da se Janezu in Pavlu na obisku v Sloveniji ne bo nič hudega zgodilo. To pa pomeni, da se minister lahko neha pogajati s policiji zaradi plač, saj mu nič ne morejo. Za varnost bo poskrbel Vsemogočni.

Popolnoma največji kulturni dogodek, posvečen ustanovitvi OF, torej boju slovenskih rodoljubov za zmago nemških in italijanskih okupatorjev, se je dogodil - rahlo prezgodaj sicer, ampak bolje kot prepozno - v jamskem arheološkem najdišču Divje babe nad Reko pri Cerknem. Tam je predsednik parlamentarne komisije za odkopavanje kosti inž. Jože Pučnik v mouserenski plasti, stari 45000 let, našel stegneno jamskega mežveda s štirimi umetno narejenimi luknjami, za katere je takoj ugotovil, da so nastale zaradi povojnega komunističnega nasilja (strelji iz avtomatskega orožja!). Pomen te najdbe in njeno veličino sicer nekateri neodgovorni elementi zanikajo in trdijo, da gre za najstarejše evropsko glasbilo, ki ga je izdelal doslej še neznan mojster Neanderdalec oz. te vrste misleči človek. Vendar pa inž. Pučnik pravi, da ga taka natolcevanja ne zanimajo - in dodaja, da je že nekaj časa jasno, kakšna je bila usoda Neandertalcev: šli so pod zemljo. In znano je, kdo jim je tja pomagal...

V zvezi s 1. majem smo lahko brali, da nas čakajo veliki gospodarski uspehi, kakor recimo Almir, ki se skuša pobrati v upanju, da ji to ne bo uspelo, kar velja tudi za druge tekstilne tovarne. Sploh pa se obetajo Sloveniji v zvezi s tem zelo zanimivi časi. Sociološka raziskava je pokazala, da bo v naši državi kmalu ukinjena vsa proizvodnja tekstila in obutve, ker se to preprosto ne izplača, pa tudi nikogar več ni, ki bi to kupoval (razen bogatašev, ki to opravijo v tujini). In ko bodo porabljene vse stare zaloge, bo večina naših ljudi hodila okoli gola in bosa, kar bo zelo seksi in sploh fino in privlačno za tuje turiste.

Zelo uspešno je v razsulu tudi Hidromontaža, tako da ni bojazni, da bi TAM ostal nekakšna izjema v slovenskem gospodarsko-čudežnem dogajanju, ampak bolj verjetno kar pravilo, kar bi praviloma moralo biti zelo hvalevredno. Beremo namreč tudi, da proizvodnja uspešno pada, zaloge se večajo, nelikvidnost je vedno večja, zaradi precenjenega tolarja so izvozniki vsak dan bolj uspešno neuspešni, gospodarska dejavnost peša tudi zunaj industrije... Skratka, naj živi prvi maj, praznik delovnega ljudstva, kateremu se je še prav posebej posvetil naš predsednik vlade Dr. Janez Novšek, ki je sodeloval pri otvoritvi del za izgradnjo največjega kmetijskega kombinata v Evropi. Oblečen v prekrasno in po meri izdelano delovno obleko s čepico na šild, je v svojem govoru poudaril pomen izgradnje tega kmetijskega giganta, ki bo zaposloval 8700 kmetijskih delavcev, tehnikov, inženirjev, agronomov in drugih takih tipov. S tem napovedujemo vojno vsem, ki navijajo cene kmetijskih proizvodov oziroma hrane - tudi hrane za pse - in vsem, ki nam ponujajo ekološko dvomljivo hrano. Je pribli na koncu govora in zasedil prve vile v kup gnoja - v najljepši okras praznično razpoložene Slovenije...

Brane Praprotnik

cam, ki kljubujejo teži, raste, raste proti soncu.

Samo še malo. Mlaj tu, mlaj tam, mlaj vsepovsod!

Nekje je zavriskala harmonika, kajti v tem trenutku je vzplapolala prav na vrhu rumenega droga naša trobojnjica.

Svilnate niti sanj zdrijo v igrajočo se mladost, tisto, ki je bila polna harmonika.

V mladost, ko majskega dne čakaš na vlak, svatovski, poln rdečega cvetja in zastav. In še vrisk je skoraj jok skozi zeleno pokrajino. Kje so tista leta?

Vidim samo še rumene drogove, ki še rastejo proti rumenemu soncu. Slišim tihe kletvice in vidim pot, ki drsi po čelih mož. Nad sto let je kraljujejo mlaji v majskehi dnehi. Nad sto let je stara želja po pravici delavstvu v Evropi in v svetu. Sio let in še več je stara tih želja. Ta je ječanje in sikanje in jok.

Tak je kot zastava v vetru. Vedno znova vzplapola in vedno znova se prebudi v človeku iskra upanja in tli in se vnema in hoče zagoreti v ogenj...

Nekaj prazničnega je v meni, nekaj, kar pomirja, nekaj, kar je zeleno upanje. Delavčeve roke še vedno vzdigujejo rumene mlaje. Vedno znova obežajo zastave na zeleni konec. Vedno znova.

Končno je mrak in je tema. Vriski odnora se mešajo s pesmijo. Vanjo vpletajo svetlo zarjo jutra, vpletajo jo kot svoj dokončni cilj.

»Pravica mora zmagati!« modrujejo, vsi razgreti in ožarjeni ob ognju, ki obližuje smrekovo skorjo.

Tema je kot pravljica ali kot demon. Z vseh gričev nenadoma poka. Tisoč strel in še več. Pesem delavcev ob mlaju je vrisk zmagoslavlja. Več kot sto let ni bilo mogoče zatreti upov ponižanih.

»Mi pa verujemo v našo pomlad!« se oglašja vse bolj močno in vsa dolina poje z njimi: »Mi pa verujemo v našo pomlad!«

V tej čudežni noči se je ustavil volan pred domačo hišo. Češnja je svatovsko cvetela in hribi so bili polni oranžnih zubljev. Kot plamenice! Kot simboli, ki segajo v prihodnost naših dni!

Da, brez upanja ni prihodnosti. Je želja po lepšem življenju, po večji enakopravnosti vseh. Sikanje in ječanje je kot ogromna lokomotiva, ki drvi skozi pokrajino.

Ni zaman vse trpljenje in delo - je up, ki drsi skozi našo zavest, slozi našo celotno bit.

Vinko Šmajš, Efenkova 29, Velenje

Kar je preveč, je preveč!

V začetku aprila so vsi ravnatelji in ravnateljice osnovnih šol in zavodov za usposabljanje dobili okrožnico Ministrstva za šolstvo in šport, s katero jih državna sekretarka mag. Tea Velenič obvešča, da bo šolsko ministrstvo zagotavljalo sredstva za regresivno prehrano otrok v dosedanjem obsegu le še do 1. 5. 1996, odtlej pa samo že za najnujnejše primere. Za vse druge otroke naj odsej polno ceno prehrane plačujejo starši, saj se je s spremenenim zakonom o družinskih prejemkih s prvim majem povečalo število otrok, ki so upravičeni do otroškega dodatka.

Ta okrožnica je zgled, kako se LDS-ovsko ministrstvo poživlja na temeljne dokumente o družinski politiki in na zakone, ki jih je sprejel parlament, in kako brezbrizno obsoja na lakoto otroke najrevnejših staršev.

V zakonu o šolskem tolarju, v njegovem 2. členu, v 5. točki piše, da se bodo iz tega denarja zagotavljala sredstva za šolsko prehrano otrok in mladine. Ta zakon še vedno velja!

Stevencionirane malice so že dostej prejemale otroci, ki so bili dovolj revni, da so tudi doslej že dobivali otroški dodatek. Zato bodo prav ti otroci tudi edine žrtve tega varčevalnega ukrepa. Tudi otroci najrevnejših staršev so še vedno lačni vsak dan!

Liberalistična samovolja in socialna brezčutnost nimata meja - ne samo, da si njihovo ministrstvo drzne krišiti zakone, za izgovor vzame argument, ki ga je mogoče razumeti na en sam način: ker je parlament širjenje pravice do otroškega dodatka sprejel kljub temu, da so v LDS temu ves čas ostro nasprotovali, naj njihov politični poraz zdaj plačajo tisti, ki se najteje branijo!

Ženski forum ZL proti takemu ravnanju Ministrstva za šolstvo in šport najostreje protestira in zahteva, da se ta nezakonita in nehumana odločitev takoj odpravi!

Sonja Lokar, predsednica Ženskega foruma ZL

Županu Mestne občine Ljubljana dr. Dimitriju Ruplu

Predsedniku Mestnega sveta Ljubljana dr. Dimitriju Kovačiču

Borci in udeleženci narodnoosvobodilnega boja Piran, zbrani na letni konferenci, se odločno pridružujemo protestom velikega dela svobodoljubnih Slovencev v domovini in zamejstvu proti nameri, da se v Ljubljani odstrani spomeniki dveh organizatorjev in voditeljev slovenske narodnoosvobodilnega boja, ki je bil del svetovne protifašistične koalicije v drugi svetovni vojni, organizatorjev in voditeljev zmagovitega boja proti okupatorjem in njihovim hlapcem za svobodno Slovenijo ter za priključitev Primorske in dela Istre z morjem matični domovini Sloveniji - EDVARDU KARDELJU in BORISU KIDRIČU.

Ugotavljamo, da je to ponovni poskus prikrievanja resnice o protifašističnem in protiokupatorskem boju Slovencev v drugi svetovni vojni ter s skrivanjem zaslužnih borcev pred zgodovino skriti madež, ki je in bo ostal breme vesti izdajalskega domobranstva in dela še vedno skleralizirane slovenske rimskokatoliške cerkve, ki je v drugi svetovni vojni storila toliko za poštenim vernikom in slovenskemu narodu.

Borci narodnoosvobodilnega boja smo ta del zgodovine Slovencev napisali z našimi žrtvami in našo krvjo. Ne moremo in ne bomo dopustili njene pretvarjanja in instrumentaliziranja, še manj pa oživljanja nakan tistih, ki jih Ustanovna lista Organizacije združenih narodov obsoja.

Od vas, gospod župan, in od svetnikov mestnega sveta Ljubljana pričakujemo, da storite vado dolžnosti do zaslužnih borcev za svobodno Slovenijo s Primorsko, Istro in morjem in preprečite to nezaslišano nakano.

Stojan Ražem, predsednik krajevne organizacije borcev in udeležencev NOB Piran

Krščanski socialisti so se razšli

Somišljeniki, ki nas vodi krščanski socialisti čut, se že dolgo poznamo in skupaj delujemo. Tako so za nekatere zanimiva že sedemdeseta leta, ko smo se tedensko sestajali v tako imenovani Šentjakovski skupini, pa razna srečanja po vsej Sloveniji (na Rakitni na primer). Od nekdanj smo bili različni. Taki smo tudi danes.

Vse nas družiti predvsem dva pridevnika, KRŠČANSKI in SOCIALNI. Ali kot bi s preprostim besedami rekli »pošteni kristjani«, ki svoje delovanje osmišljamo na krščanskem etosu in navezanosti na slovensko krščansko socialno izročilo.

Pred zadnjimi volitvami se je skupina organizirala v Stranko krščanski socialisti in skupaj z dvema drugima manjšima strankama smo šli na volitve. Ker smo si ves čas prizadevali naše ideje in programe uveljavljati v vse-slovenskem prostoru, smo se v zadnjem času pridružili stranki, ki je bila programsko najbližja našim vrednotam. Po dogovorjanju o možnih povezavah z drugimi strankami, smo namreč vedno izhajali iz naših načelnih programskih izhodišč ter možnosti za delovanje in uveljavljanje le-teh v slovenskem političnem prostoru.

Za razliko od skupine naših kolegov, ki so iz Demokratske stranke Slovenije izstopili, ostali nadaljujemo pri Demokratski Sloveniji (DS). Glavni vzrok razhajanja v krilu krščanskih socialistov je bil prav v oceni možnosti za uveljavljanje in v dosedanj stopnji uveljavitve našega programa znotraj DS. Tisti, ki v DS nadaljujemo delo smo prepričani, da moramo graditi na celovitem programu, ki naj v prvi vrsti zagotavlja stabilen gospodarski in civilizacijski razvoj Slovenije kot suverene in demokratične države, temelječe na sodobnem socialno tržnem gospodarstvu. Torej vsakemu državljanu zagotoviti možnost, da z delom soustvarja bodočo blaginjo Slovenije. Prav tako pa je za nas izredno visoka vrednota te rezultate krščansko pravično (socialno) deliti.

Osnovna skrb in odgovornost vseh vladajočih struktur pa je zagotavljanje pogojev, da bodo imeli predvsem Slovenci (in ne tujei) možnosti za razvoj lastnega ekonomskega potenciala. Tu se lahko učimo pri našem vzorniku dr. Kreku, ki je spodbujal ustanavljanje slovenskih zadrug, slovenskih hranilnic in podobno, predvsem za to, da bi Slovenci in Slovenijo zavarovali pred preplavljanjem tujega kapitala. Le gospodarsko močan narod (in njegovi posamezniki) je lahko samozavesten član v evropski družini enakopravnih narodov.

Program DS je vzstopen in delovanjem krščanskih socialistov bogatejši in popolnejši. Skupaj z drugimi člani DS si bomo prizadevali, da ga bomo imeli priliko tudi uresničiti. Skupina, ki nas je zapustila, je skupina poštenih ljudi, ki daje prednost predvsem socialnim vprašanjem. Do tod smo si enotni, s tem da mi enakovredno in celo na prvem mestu poudarjamo pravico do dela in možnosti za ustvarjanje in šele nato pravično delitev. Naš program pa lahko uresničujemo samo z aktivnim političnim delovanjem, ki nam ga po naših ocenah DS v okviru svoje organiziranosti omogoča. Slovenija kot majhna država si namreč ne more privoščiti prevelike socialne razslojenosti, če hoče obstajati in biti uspešna. Socialna pravičnost ima zato v naših programih prvenost in jo v naših aktivnostih tudi posebej izpostavljamo.

Naši programi so kot temeljna sestavina vključeni v program DS. Med drugim so zajeti v dolgoročnih usmeritvah in temeljijo na razvoju in ravnotežju med tržnim gospodarstvom in socialno pravičnostjo, demokracijo in pravno državo ter zagotavljanje možnosti za razcvet podjetnosti in ustvarjalnosti. Gospodarski sistem mora biti enoten in stabilen z visokim vrednotenjem etike in morale ter strogim nadzorom javnih financ. V ospredje je postavljen razvoj na podlagi lastnega znanja, ki temelji na visoki kakovosti ekološko sprejemljivih tehnologij. Pri tem se morajo upoštevati načela politike enakomernega regionalnega razvoja. Program zavezuje DS, da mora posebno skrb namenjavti življenjski ravni mladih družin, študentov, dijakov in invalidov ter ukrepom, ki bodo spodbujali odločanje za več otrok. Preprečevanje nadaljnega upadanja ravni socialnega standarda, spodbujanje uvajanja novih dejavnosti, ki omogočajo intenzivnejše zaposlovanje, ter uveljavljanje politike sporazumevanja med delodajalci, delojemalci in državo je vse-skozi v ospredju prizadevanj DS.

Ker smo ocenili, da imamo možnosti za naše nadaljnje delovanje, smo se odločili, da naša skupina nadaljuje delo v okviru DS pod novim imenom Krščansko socialno krilo.

Za krščansko socialno krilo pri DS

Jože Dulcar

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov: Priimek in ime: Naziv podjetja ali ustanove: Naslov: Podpis naročnika:

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE-glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 279 • Direktor: Marjan Horvat, tel. 313-942, 132-61-92, faks 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, tel. 131-61-63, 313-942 • Novinarji: 13-16-163 • Časopis urejajo: Marija Frančeškin (Ziviljenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (Sindikati), Boris Rugej (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Kažipot), Igor Žitnik (Kultura, šolstvo), Bora Zlobec (lektorica), Borisa Bombač (oblikovalec in računalniški prelom), Sašo Bernardi (fotograf) in Jožica Anžel (tajnica), tel. 313-942, 132-61-92 • Naročnina: 321-255 • Marketing: 321-255, 133-52-55 • Posamezna številka stane 230 SIT • Ziro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Koparjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Jernej Jeršan, Edo Kavčič, Alojz Omejc, Dušan Semolici, Ciril Urek, Mira Videlnik.

Le kaj je ostalo od nekoč tako barbarskih vikingov, znanih po roparskih in posiljevalskih pohodih po severni Evropi, od Velike Britanije in Normandije na zahodu do Rusije na vzhodu. Nekateri vikingologi danes trdijo, da so iz vikinške zgodovine znana le resnično barbarska plemena, ki so jim bili edini smisel življenja roparski pohodi in jemanje tujih žensk. Pravijo, da je to krivično do večine pripadnikov tega ljudstva, ki je na Dansko prišlo z Norveške ob koncu 7. stoletja in se ukvarjalo predvsem z ribištvo in kmetijstvom. Šele odkritja zadnjih nekaj desetletij kažejo prevladujočo drugačno naravo Vikingov, kot jo poznamo.

Dance danes opisujejo kot sproščene, vedre, velike ljubitelje piva in kot družabne in velikodušne ljudi. V Skandinaviji jih imajo za južnjake Severa.

Pri Dancih je opaziti tudi močan nacionalni ponos, kar dokazuje majhno število izseljencev po svetu in tudi velika ljubezen do rdeče-bele zastave, ki jo razobešajo ob vsaki priložnosti. Tudi vsako izmed 67.336 kmetijskih posestev (podatek za leto 1994) ima svoj drog, na katerem vsako jutro dvigajo, zvečer pa spuščajo zastavo, da o tovarnah, šolah in počitniških hišicah niti ne govorimo. Danska ima vsega 5,2 milijona prebivalcev, vsak dan pa vihra vsaj četrtnina te številke zastav. Poudarjajo, da njihov nacionalni ponos ni argesiven, ampak krotek in plemenit. Dokaz o velikem nacionalnem ponosu je tudi več kot 700 zgodovinskih, umetniških in folklornih muzejev, raztresenih po tej otoški deželi.

Za Dansko je značilna velika sproščenost in neformalnost v delovnih odnosih. Ni pomembno, kje delo opraviš, pomembno je, da ga opraviš.

razum, s katerim se dogovorijo za delovne pogoje, plače in druga pomembna vprašanja. Država pri višini plač ne postavlja nobenih limitov. Delodajalci in delavci namreč dobro poznajo vse potrebne podatke za dogovor o tem in nihče ne skuša iti prek razumnih meja. Delodajalci si ne prizadevajo za prenizke plače, delavci pa ne za previsoke. Prav zato v danski zgodovini ne poznajo velikih in dolgotrajnih stavk.

Izjema je stavka komunalnih delavcev Aarhusa, drugega največjega danskega mesta in največjega na otoku Jutland. Začela se je 25. decembra lani in se še ni končala. Neposredni vzrok za začetek stavke je bila odpustitev njihovega sindikalnega predstavnika, že prej pa se je zataknilo zaradi plač in delovnih pogojev. Natančna preiskava je pokazala, da je bila odpustitev sindikalnega predstavnika upravičena, glede plač in delovnih pogojev pa še ne morejo priti skupaj. Stavka, če jo primerjamo z našimi, poteka dokaj nenavadno. Tu in tam komunalni delavci pridejo pred mestno hišo, kjer ne ostanejo prav dolgo, tu in tam pa razglasijo »prekinitev ognja«, ko poberejo smeti iz ožjega mestnega okolja. V širšem okolju pa se nabirajo, vendar je stanovanjem dopuščeno, da jih sami odstranijo. Stavkokazov ne poznajo in si oblast tudi ne prizadeva, da bi jih našla. Veliko več ji je do tega, da bi se z

DANSKA – dežela, kjer ne poznajo naglice, vročičnosti in stresa

Več kot tisočletna pot v demokracijo danskega tipa

Za lažje razumevanje današnje organiziranosti danske družbe moramo na kratko opisati zgodovino in nekatere geografske posebnosti te dežele.

Izkopavanja so dokazala, da so prvi prebivalci to ozemlje odkrili že dobrih 20.000 let pred našim štetjem. Najdenine kažejo, da je bilo ozemlje poseljeno tudi v kameni, bronasti in železni dobi. Zadnja kaže razlike med keltskim (od leta 500 p. n. š. do začetka n. š.) in rimskim (do leta 400 n. š.) in germanskim obdobjem (od leta 400 do 800 n. š.). Napad na samostan Lindisfarne na severovzhodu Anglije leta 793 in njegova oplnitev pomeni začetek vikinške dobe. Vikingi so takrat krenili z Norveške na velike osvajalne pohode, saj so si iskali nov naseljitveni prostor. Prišli so do Fererskih otokov, Islandije, Grenlandije in celo do Severne Amerike. Prvo kraljestvo, Jutlandsko, je bilo ustanovljeno leta 950. Širilo se je na Norveško in v Anglijo, leta 1035 pa propadlo. Dansko kraljestvo je bilo obnovljeno leta 1154 in se je do leta 1182 razširilo po vsem Baltiku. Leta 1397 je bila ustanovljena Kalmarška zveza, potrjena s kronanjem Erika VII. za kralja treh kraljestev (danskega, norveškega in švedskega). Zvezo je najprej zapustila Švedska (leta 1520), Norveška pa šele leta 1814. Takrat je bila pripojena Švedski in je morala čakati naslednjih 90 let, da se je osamosvojila. Danska pa je ohranila oblast nad Fererskimi otoki, Islandijo in Grenlandijo, Imela je tudi kolonijo v Afriki in Deviške otoke, ki jih je leta 1917 prodala ZDA.

Leta 1864 se je Danska zapletla v vojno s Prusko-Avstrijsko zvezo, ki je tega leta osvojila ves Jutland, čeprav so Nemci želeli le južno pokrajino Schleswig Holstein. Del tega ozemlja so Danci dobili nazaj po koncu prve svetovne vojne, ko so jim poraženi Nemci vrnilo severni Schleswig. Tam danes živi edina danska manjšina – 50.000 Nemcev, ki pa so s svojim položajem sila zadovoljni. Zadnje ozemlje, ki so ga Danci izgubili v svoji burni zgodovini, je bila Islandija. Dežela je bila delno suverena od leta 1918, po drugi svetovni vojni (med njo so jo zasedli protihitlerjevski zavezniki), in sicer leta 1944, pa je razglasila popolno neodvisnost.

Danska danes meri 43.000 kvadratnih kilometrov in ima 7.500 kilometrov obale. Del te države so še Fererski otoki in Grenlandija.

Danci, 5,2 milijona jih je, so naseljeni na dobrih 100 izmed 407 otokov, kolikor jih sestavlja to deželo.

Iz odpora do arogance v demokracijo

Danci so sila miroljubni ljudje, ki ne marajo dominacije nikogar. Stoletja so gradili konsenz, eno najbolj tipičnih značilnosti njihove sodobne družbe.

Z množičnim sprejetjem reformacije so se uprli nadvladi katoliške duhovščine (1536). Samovolji zemljiške gosposke so se uprli z razglasitvijo absolutne monarhije (1660). Samovolji kralja pa so se uprli z razglasitvijo prosvetljenega absolutizma, ko je del kraljeve oblasti prevzela njegova administracija. Samovolji administratorjev so se najprej uprli z razglasitvijo ustavne monarhije (1849), zatem pa z izvolitvijo prvega demokratičnega parlamenta Folketinga leta 1881. Na to sta vplivala zlasti industrializacija dežele in ograniziranje močnega delavskega gibanja, kar je tlakovalo pot v socialno demokratični sistem, kakršnega ima Danska danes. Že leta 1890 so se oblikovali prvi nacionalni sindikati in razne delavske federacije. Hkrati so se oblikovali tudi temelji za razvoj kmečkih organizacij, kmečkega sindikata in kmečke družinske zveze. Leta 1915 so tudi ženskam dali volilno pravico, leta 1924 pa so socialni demokrati oblikovali prvo delavsko vlado.

Danci so se v Evropsko unijo vključili leta 1973 skupaj z Veliko Britanijo in Irsko. K temu jih je prisililo predvsem gospodarsko partnerstvo s tema dvema državama. Kljub temu pa so se dogovorili, da je potrebno za vsako tesnejše navezovanje na združeno Evropo zagotoviti pet šestin glasov 179-članskega enodomnega parlamenta. Če tega ni, je treba v državi speljati referendum. Doslej so bili trije – leta 1986, 1992 in 1993.

Visoka organiziranost družbe

Za dansko družbo velja, da je na vseh ravneh dobro organizirana. Razmeroma pozno, vendar hitro

Danski parlament – Ustava od 179-ih poslancev zahteva, da ravnajo po srcu v korist celotne ustavne kraljevine.

industrializacijo države v zgodnjih letih tega stoletja je namreč spremljal razvoj enotnega delavskega gibanja. Za to je skrbel leta 1871 ustanovljena socialnodemokratska stranka, ki je tudi zdaj na oblasti. To je sicer stranka z najdaljšo tradicijo, hkrati pa je bila tudi najdlje na oblasti. Izgubila jo je leta 1983, ko je državo vodila manjšinska liberalna koalicija konzervativcev in liberalcev, vendar pa se je leta 1993 vrnila na oblast. Takrat je oblikovala večinsko koalicijo skupaj z demokratsko stranko centra, socialnimi liberali in ljudsko krščansko stranko. Slednja je septembra leta 1994 zapustila parlament, tako da zdaj socialdemokrati vodijo državo z manjšinsko vlado.

Vpliv socialnodemokratske stranke na organizacijo družbe je bil vedno skorajda odločilnega pomena. Nastala je zunaj takrat dvodomnega parlamenta. Konzervativna in liberalna stranka sta namreč nastali iz tako imenovanih klubov, ki so jih organizirali neposredno izvoljeni poslanci, in sicer na podlagi njihovega ugleda in političnih stališč. Ko je bil oblikovan prvi parlament (leta 1849, kot dvodomna institucija), strank še niso poznali.

Konzervativci so združevali predvsem lastnike zemlje in javne uslužbenke, liberalci kmetovalce, socialni demokrati pa delavce. Zlasti liberalci in socialdemokrati, skupaj z njim zvestimi gibanji, so v 20-ih letih tega stoletja odločilno vplivali na oblikovanje sodobne danske družbe.

Socialnodemokratska stranka je s svojim neomajnim vplivom, vztrajnostjo in močno organizacijo zagotovila visoko raven socialnega dogovarjanja med delavci in delodajalci. Čeprav 60 odstotkov bruto narodnega proizvoda zagovijo majhna in srednje velika podjetja, ki so v zasebni lasti, tudi ta spoštujejo nepisana pravila kulture dialoga pri reševanju vprašanj s področja dela. Ne glede na to, da noben akt ne zahteva soodločanja delavcev pri sprejemanju pomembnejših odločitev, pa se ne zgodi, da bi lastniki podjetij sprejemali takšne sklepe brez dogovarjanja z delavci. Na Danskem namreč dobro poznajo pomen motivacije in se zavedajo prispevka slehernega delavca, ki se identificira s svojim delovnim okoljem. Zato so tudi odnosi med nadrejenimi in podrejenimi zelo neformalni in pristni. Delodajalci in delavci (prek svojih poklicnih predstavnikov) vsaki dve leti sprejmejo nov spo-

Tako pri pogajanjih o delovni pogodbi kot tudi pri stavkah in podobnih konfliktih je pri straneh v sporu opaziti izjemno strpnost. Danska je dežela blaginje (28.600 dolarjev bruto nacionalnega dohodka na prebivalca) in nihče si ne želi, da bi se to zaradi neutemeljnih želja ene ali druge strani porušilo. To kaže na izjemen občutek za realnost.

Nespolitiziranost sindikalnega gibanja

Čeprav je nekakšna mati sindikalnega gibanja socialdemokratska stranka, pa je tako na Danskem kot tudi v drugih skandinavskih deželah opaziti, da so sindikati samostojno in neodvisno krilo te stranke. Sindikalne organizacije so ustanovljene, da bi skrbele za pravice delavcev, in to je edino področje, s katerim se ukvarjajo. Pri njih je sicer čuti socialdemokratsko usmeritev, vendar to ni tako izrazito. Prav zato je v Skandinaviji tako zelo visoka stopnja sindikalne organiziranosti delavcev. Na Danskem je skoraj 90 odstotkov delavcev včlanjenih v kakšnega izmed sindikatov. Sindikati tudi ne poznajo notranjopolitične razdeljenosti. Obstaja pa stroga delitev na modre in bele ovratnike.

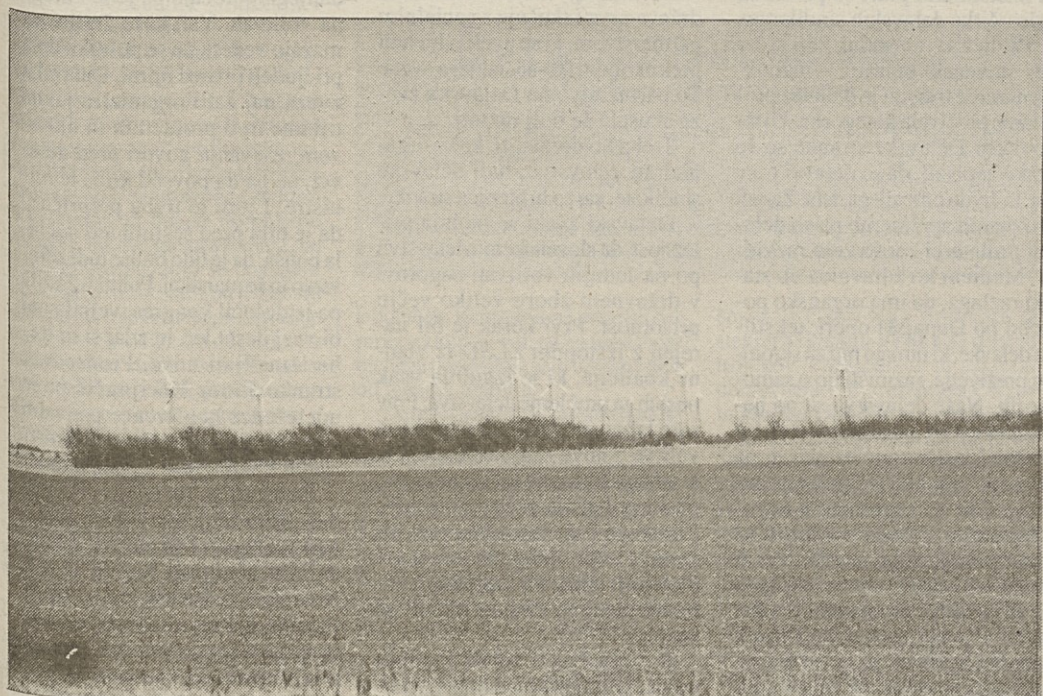
Tudi na Danskem imajo pomembno vlogo delavski klubi, ki so izključni predstavniki delavskih interesov na mikroravni. Čeprav so sindikati močno centralizirani, ni opaziti dualizma v predstavljanju teh interesov. Vse to izhaja iz tradicionalnega verovanja v lokalno demokracijo, kar se izraža tudi na drugih ravneh družbenega življenja.

O kolektivnih pogodbah se pogajajo razna združenja delodajalcev in delavcev, tako da se država v politiko plač in urejanje delavskih vprašanj skorajda ne vtika. Torej gre tu za delitev dela med parlamentom in združenji delavcev in delodajalcev. Ti zadnji so tako prevzeli tudi del odgovornosti za politiko zaposlovanja in gospodarsko rast države.

V primerjavi s Švedsko Danska pri regulaciji trga delovne sile več vlaga v podporo za brezposlene kot pa v politiko aktivnega zaposlovanja. Podpora je takšna, da mnogi Danci pravijo, da je bolje biti nezaposlen kot pa zaposlen. Celotno 25 odstotkov lastnikov manjših in srednjih podjetij ugotavlja, da je bolje biti na listi čakajočih na delo, kot pa se iz dneva v dan ubijati z delom.

(Se nadaljuje)

Besedilo in fotografije: Jože Poberaj

Tako imenovani zeleni davki so namenjeni predvsem varovanju okolja. Eden od ukrepov je tudi program čiste energije. Danci so zato razvili turbine na veter, ki v nekaterih delih države zagotavljajo tudi do 80 odstotkov električne energije.

DUHOVNIKOVE IGRE Z DELAVCI SE NADALJUJEJO

Dolga kolona Litostrojevih delavcev se je v torek dopoldne napotila v središče Ljubljane. Nazadnje so tako hodili pred devetimi leti, ko so protest končali v Cankarjevem domu. Mimoidoči so v njih najprej videli stavkajoče šolnike. Verjetno so tako mislili tudi zaradi stavkovne prakse v zadnjih letih, ko je skrajno sredstvo sindikalnega boja postalo privilegij tistih, ki hočejo večji kos kruha. Medtem je med industrijskimi delavci navdušenje nad stavkami namreč v veliki meri splahnelo, saj jih je dobra tretjina odvisna le od socialne pomoči zavoda za zaposlovanje.

Ko so kolono bolj pogledali, so videli, da tako mirno ne hodijo državni uslužbenci, ampak proizvodni delavci Litostroja, ki jih je njihov direktor Jože Duhovnik še enkrat izigral. Februarsko stavko so namreč prekinili šele potem, ko je poslovodstvo, ki ga posebej njihovo direktor, podpisalo zagotovilo, da bodo preostanek regresa za lansko leto dobili do konca prejšnjega meseca. Stavko so februarja prekinili tudi zaradi zagotovitve poslovanja, da bodo plače dobivali v rednih rokih in da jim zanje ne bo treba več stavkati.

Delavci Litostroja so na prvomajski dopust odšli brez plače za marec, vendar v upanju, da jih po praznikih čaka zaslužen denar. Zelo so se motili.

Razočarani delavci so se po praznikih kljub direktorjevim grožnjam odločili, da bodo delali le, če bodo prej dobili zaslužen denar. Stavkovni odbor, ki ga tvori vodstvo Skei, se je z direktorjem skušal pogajati že v ponedeljek, prvi popraznični dan. Čeprav so sedeli dolgo v noč, jim direktor ni hotel zagotoviti ničesar od tistega, kar je že podpisal in za kar je objektivno in osebno odgovoren. Predstavniki stavkajočih je usmeril na vlado, ki naj ne bi, tako je trdil, naredila tistega, kar je obljubila z napovedanimi ukrepi za zaščito industrije. S stavkajočimi delavci pa se Jože Duhovnik ni hotel pogovarjati; verjetno je računal, da ga lahko nadomesti kar stavkovni odbor.

Ko se je delegacija delavcev v vladni palači usedla v fotelje, jih je zaradi odsotnosti predsednika vlade sprejel minister Metod Dragonja.

Tu smo, vaši smo!

Pred vladno palačo smo slišali le malo besed. Največkrat: Tu smo, vaši smo. Jemati znate, dati pa ne. Moli in delaj, ne hvala.

Vse to je bilo tudi na transparentih, ki so jih nosili stavkajoči litostrojevci. Stane Pugelj, sekretar Skei koncerna Litostroj, je v megafon oblastnikom povedal, da se bodo potem, ko delavcev ne bo več, lahko žrli le med seboj. Zgodba o uspehu naše države pa je po njegovih besedah le zgodba o potrpežljivosti slovenskih delavcev.

Najprej jih je vprašal, kje je njihov direktor. Povedali so mu, da so želeli, naj pride skupaj z njimi, ker je za neizplačilo plač krivil vlado, tudi

vor, o njem smo poročali v 9. št. DE. Tokrat smo smeli poslušati le uvod v pogovor, ki je kasneje potekal za zaprtimi vrati. Kot nam je povedal Marjan Pirc, predsednik stavkovnega odbora, sta se obe strani le informirali. Po končanem pogovoru pa je minister za javnost povedal, da stavka pravzaprav ni bila potrebna. Menil je tudi, da je treba dokončati lastninijske tega podjetja.

Že ob drugi uri popoldne je vsemogočni direktor sklical tiskovno konferenco, na katero pa nismo bili povabljeni. Naši kolegi so poročali, da je največ govoril o zastoju privatizacije, ki je posledica revizije. Kritiziral je tudi vlado. Čeprav dan pred tem še ni videl nobenih možnosti za izplačilo zamujenih plač in regresa, je že na tej tiskovni konferenci izjavil, da bodo zamujeni denar izplačali v sredo ob 14. uri. Iz tega Duhovnikovega sporočila sklepamo le na novo igro z delavci in njegovim sindikatom. Zdelo se nam je, da je Skei v boju

ministra Dragonjo, vendar njihove želje ni hotel upoštevati. Minister jim je povedal, da bi se v Duhovnikovi prisotnosti lažje pogovarjali. Naj spomnimo, da je med februarjsko stavko, ko je Dragonja šele dobrosedel v ministrski fotelji, obema stranema, ki sta prišli na ministrstvo, povedal, da je Litostroj porabil že veliko tega, kar naj bi po Duhovnikovih besedah od države šele dobil. Takrat smo lahko slišali ves pogov-

za interese delavcev po nepotrebnem igral tudi za Duhovnika, ki je verjetno špekuliral še o kakšnih političnih minusih za vladajočo koalicijsko, saj njegova stranka v njej (še) nima za Litostroj odgovornih resorjev.

Pogajanja med stavkovnim odborom, poslovodstvom in ministrstvom so se nadaljevala pozno zvečer. Kot nam je povedal Marjan Pirc, predsednik stavkovnega odbora in Skei

v Litostroju, so sindikalisti ponovno izrazili nezaupanje do Duhovnika, vendar njihovega mnenja nihče ni hotel slišati. Minister pa je stavkovnemu odboru in poslovodstvu obljubil, da bo skušal vlado prepričati o podpisu jamstva za posojilo 150

milijonov tolarjev, ki naj bi omogočilo izplačilo zamujenih plač in regresa za lansko leto.

Tudi drugi večerni pogovor torej še ni omogočil prekinutve stavke. Kot nam je povedal Marjan Pirc, se bo nadaljevala vse do izplačila.

To pa se verjetno lahko zgodi že danes, 8. maja, ali najkasneje jutri. Zdi se, da je ta nova stavka le še en kamenček v mozaiku stavkovnih gibanj, ki ne dajejo obetov, za boljše življenje naših industrijskih delavcev.

Franček Kavčič

KAKO ODPRAVITI KRATKE STIKE MED DELAVSKO ZVEZO IN SINDIKATI

Delegati 2. konference Delavske zveze so se tik pred prazniki zbrali v Gasilskem domu Štore. Zasedali so le streljaj od Mlinarjevega Janeza, kjer je nastala Delavska stranka – predhodnica Delavske zveze, ki od volitev pred štirimi leti deluje kot krilo Združene liste socialnih demokratov. Pravo rdečo barvo konferenci niso dajali le delegati iz delavskih okoliš, ampak tudi nagelji in godba na pihala štorskih železarjev. Konferenca je sprejela poročilo o delu v preteklem obdobju in tri resolucije. Za predsednika Delavske zveze je bil ponovno izvoljen Miloš Pavlica, ki je med drugim izrazil samozavest združene levice o zmagi na volitvah.

Konferenco je pozdravil general Ivan Dolničar, predsednik slovenske borčevske organizacije. Zbranim je med drugim povedal, da še vedno čuti pripadnost delavstvu. Borci, ki jih je še 62.000, bodo podprli Delavsko zvezo, saj državni zbor ne sme ostati popolnoma brez delavcev.

Konferenco je začel Jože Kragelj, sindikalist štorske železarne, bil je tudi med ustanovitelji stranke. Za dobrodošlico delegatom je povedal: »Delavska zveza je kot stranka v stranki opravičila svoj obstoj. ZLSD naj postane stranka slovenskega delavstva, Delavska zveza naj bo le njen najbolj radikalen del ali poprček v juhi. ZLSD naj se postavi povsem na levo, saj je tam več prostora kakor v sredini, kamor se vsi drenjajo.«

Miloš Pavlica je v svojem poročilu o delu v minulih dveh letih ugotovil, da je Delavska zveza uspešno spravila skozi državni zbor tri zakone, ki so za delavce posebej pomembni. Uspela je tudi preprečiti zmanjševanje pravic zaposlenih pod raven socialne države. Zaradi zakona o minimalni in maksimalni plači so poslušali celo očitke delavskih sindikatov.

Pavlica se je vprašal, kdo je danes slovenski delavec – marsikdo namreč trdi, da je delavec proletarec preživela kategorija. Ustanovitelji Delavske stranke so še lahko zapisali, da so delavci prav vsi, ki živijo od svojega dela. Zaradi družbenih sprememb pa so delavci proletarci znova zelo razvidni. Medtem ko zdravnica ob stavi razlaga, da ima organsko potrebo po Dunajski operi, tekstilne delavke, ki nimajo niti za skromno preživetje, razmišljajo o samomohorih. Naše delavstvo se po besedah Pavlice razslojuje na slabo plačan klasičen proletariat in na elito, ki ima boljši družbeni položaj. Gre za zaposlene v negospodarstvu, javnih podjetjih in monopolnih dejavnostih. Vsi ti imajo delo zagotovljeno, bojujejo pa se za večji kos potice. Na delavce v gospodarstvu, ki jim z bednimi zaslužki in trdim delom omogočajo vse to, pa pozablajo.

Namesto delavske solidarnosti prihaja do drbljenja delavskih

in sindikalnih organizacij, posamezni sloji pa uveljavljajo sebične interese.

V nadaljevanju je Miloš Pavlica orisal glavne probleme, s katerimi se bo morala ukvarjati Delavska zveza. Na prvo mesto je postavil brezposelnost in potrebo po odpiranju novih delovnih mest. Brezposelnosti ni več mogoče reševati s predčasnim upokojevanjem, kot je delala vlada Lojzeta Peterleta. Delavska zveza se bo zato bojevala zlasti za aktivno politiko zaposlovanja, kar pomeni tudi več denarja za ta namen. Nasprotovala bo tudi zmanjševanju pravic brezposelnih.

Drugi hud problem je slaba pravna varnost. Ker je ZLSD imela resorje, ki so bili zadolženi za izdelavo novega zakona o delovnih razmerjih, ni pravega opravičila, da ga še nimamo. Država, ki ni sposobna zaščititi pravic zaposlenih, ni pravna in socialna.

Čeprav nekateri menijo, da so plače previsoke, najslabše plačani delavci z njimi ne morejo preživeti. Zato naj država poišče rezerve tam, kjer so, to je pri najvišjih plačah. Po zaslugi ZLSD ima naša država prve izkušnje s socialnim partnerstvom, ki se uveljavlja tudi prek ekonomsko-socialnega sveta. To partnerstvo bo Delavska zveza skušala še bolj razviti.

Treba bo domisliti, kako organizirati delavstvo, tudi delavske sindikate, saj so hrbenica stranke.

Delavski zvezi se ponuja priložnost, da slovenskemu delavstvu po naslednjih volitvah zagotovi v državnem zboru veliko večjo prisotnost. Prvi korak je bil naraven z izstopom ZLSD iz vladne koalicije, ki je izgubila vsak poslušal za probleme delavstva. Prav zato lahko gre Delavska zveza na volitve z novo samozavestjo. Da je zmaga združene levice mogoča, pa so pokazale volitve v Italiji. Združena lista kot edina razvidna leva in prodelavska stranka v Sloveniji lahko po naslednjih volitvah postane stranka relativne večine.

Razpravljalci so uvodnemu poročilu dodali zlasti misel o nujnosti preboja v medije, saj je Delavski zvezi zdaj odprta le Del-

avska enotnost. Jože Smole je zato predlagal sklicevanje rednih tiskovnih konferenc. Govorili so tudi o enotnosti in strnitvi vrst. Delavska zveza se ne sme sramovati preteklosti, je menil Vlado Rančigaj, njen prvi predsednik, zdaj podpredsednik ZLSD. Sandi Bartol je predstavil resolucijo o minimalni plači, ki naj bi zagotavljala vsaj skromno življenje. Ta resolucija poziva partnerje k podpisu socialnega sporazuma. Če do njega ne bo prišlo, bo delavska zveza sodelovala v napovedani splošni stavki Svobodnih sindikatov.

Vsaj dva delegata sta kritizirala sindikate, češ da jim delavci ne zaupajo več. Kritizirala sta tudi sindikalno razdrobljenost in menila, da nekateri sindikalisti skrivajo le za osebne koristi. Tugomir Kušlan pa je za Delavsko zvezo dejal, da ima pri borcih večjo podporo kot pri delavcih. Vzrok za takšno stanje je notranja razdrobljenost, ki pesti tudi sindikate, v katerih sta Tomšič in Kmetič peta kolona. Kušlan je bil kritičen tudi do tistih sindikatov, ki so se distancirali od vseh strank in tudi Delavske zveze. Delegat z Obale Matija Jakšič je bil kritičen tudi do ZLSD, češ da ji delavstvo preveč ne diši.

Na ta izziv je Dušan Kumer, glavni tajnik ZLSD, dejal, da se počuti pripadnika Delavske zveze. Strinjal se je s številnimi kritikami na račun sedanje oblasti. Rešitev iz sedanjega položaja pa je le zmaga na volitvah. Vsi, ki to želijo, pa morajo vedeti, da se politika dela pri ljudeh in med njimi. Delavska zveza naj zato organizira javne tribune in o problemih in njihovem reševanju govori pred delavci, ne pa da povsod kliče le ministre. Ljudi je treba prepričati, da je bila pred šestimi leti socialna boljša, da je bilo boljše tudi zdravstvo in še marsikaj. Politiko ZLSD pa je določil kongres, veljala naj bi vsaj deset let, in zdaj si ni treba izmišljati nove. Predsednik stranke Janez Kocijančič pa je udeležence konference pozval h kandidiranju prodelavske usmerjenih kandidatov za poslanca.

Delegati so na tajnih volitvah dali dosedanjemu predsedniku Milošu Pavlici 44 glasov, sokandidatki Marjani Koren pa 11. Novi stari predsednik je torej Miloš Pavlica. Ko se je zahvalil za zaupanje, je delegatom obljubil prodor med delavce in v javnost ter pomenjenje delavskih sindikatov.

Franček Kavčič

SOCIALNI SPORAZUM – VLADA BI RADA UBILA DVE MUHI NA EN MAH

Za prvo popraznično nadaljevanje pogajanj o socialnem sporazumu za letošnje leto je vlada pripravila povsem nov predlog rešitve problema najnižjih plač. Zato sta si druga dva partnerja vzela dva dni časa za premislek, je na tiskovni konferenci ZSSS povedal Dušan Semolič.

Po vladinem predlogu bi najnižje bruto plače znašale 53.000 tolarjev, neto pa 36.500. Oba zneska sta zelo blizu tistemu, kar so zahtevali sindikati. Sedanje najnižje plače bi se povečale za 2.500 tolarjev. To višino pa bo vlada zavarovala z zakonom, ki bo poslan v državni zbor.

Pot do te višine najnižjih plač, ki jih je tudi lani določal zakon, pa bo nekoliko zapletena. Vlada bi namreč podjetjem znižala skupno prispevno stopnjo za socialno zavarovanje z sedanjih 42 odstotkov na 38. Primanjkljaj, ki bi zaradi tega znižanja nastal v blagajnah zdravstvenega in pokojninsko-invalidskega zavarovanja, bi vlada pokrila z davkom na plačilne liste in letnim davkom na podjetja. Davek na plačilno listo bi bil progresiven. Podjetja s povprečnimi bruto plačami, manjšimi od 60.000 tolarjev, ga sploh ne bi plačevala, v teh podjetjih je zaposleno skoraj 72.000 delavcev. Povprečne plače med 60 in 75 tisoč tolarji bi bile obremenjene z enoodstotnim davkom; na plače med 75 in 90 tisoč tolarji bi bil davek dvojestopen; triodstotnega pa bi plačevala podjetja s plačami od 90 do 100 tisoč tolarjev; povprečne plače, večje od teh, pa bi bile obdavčene s štiri odstotno stopnjo.

Progresiven bi bil tudi novi letni davek na podjetja. Najmanjša bi plačevala po 20 tisoč tolarjev, največja podjetja pa po 100 tisoč.

Vprašanje usklajevanja rasti plač z rastjo cen osnovnih življenjskih potrebščin (eskalacije) je znova popolnoma odprto. Na predzadnjih

Pomemben napredek je pri plačah po individualnih pogodbah. Kot je predlagal Miran Goslar, bodo te plače v neolastinjskih podjetjih omejene na bruto 750.000 tolarjev. Plače v olastinjenih podjetjih pa naj ne bi bile omejene. Cilji pri tem vprašanju so torej doseženi v ce-

Skei bi podpisal normativni del nove kolektivne pogodbe dejavnosti

Republiški odbor Skei je na seji ta teden soglašal s podpisom normativnega dela nove kolektivne pogodbe za kovinsko in elektroindustrijo, livarne in metalurgijo. Če se bodo partnerji strinjali, bodo pogodbo verjetno podpisali še prihodnji teden.

Pogajanja o tarifnem delu te pogodbe pa se bodo nadaljevala v petek. Kot je na seji republiškega odbora povedal predsednik Albert Vodovnik, pričakujejo, da se bodo pogajanja končala še v tem mesecu. Če se bodo zataknila, pa bo vodstvo Skei ravnalo skladno z že izraženo voljo članstva – torej pripravilo celodnevno splošno stavko.

pogajanjih so se že dogovorili o osem odstotnem pragu inflacije. Do te rasti cen bi se plače lahko povečevale vsake tri mesece za 85 odstotkov rasti cen, nad to stopnjo pa bi plače rastle enako kot cene. Na zadnjih pogajanjih pa so problem znova zapletli delodajalci, ki bi eskalacijo uporabljali le za izhodiščne, ne pa za dejanske plače. Predlagajo tudi, naj v podjetjih z izgubo plače ne rastejo avtomatično, ampak le v odvisnosti od poslovnih rezultatov. Ker takšen predlog pomeni zaostajanje realnih plač, je za ZSSS nesprejemljiv, pravi Semolič.

loti, sindikati bodo imeli pravico tudi do vpogleda v direktorske plače. Sindikati, ki so po Semoličevih besedah na zadnjih pogajanjih delovali zelo usklajeno, so dosegli tudi umik vladnega predloga, po katerem plače v negospodarstvu ne bi smele rasti hitreje kot v gospodarstvu.

Po vsem, kar je povedal Dušan Semolič, je mogoče pričakovati skorajšnji podpis socialnega sporazuma. Seveda le, če bodo delodajalci pripravljeni popustiti še pri eskalaciji. Če se to ne bo zgodilo, bodo v ZSSS uresničili za 30. maj napovedano opozorilno stavko. F. K.

ZA ZDRAVO JEDRO HIDROMONTAŽE JE ŠE REŠITEV

V mariborski Hidromontaži so se tik pred prazniki sestali člani Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti v podjetju, ki jih vodi Anton Bratuša. Podprli so dosedanje delo svojega sindikalnega vodstva, ki si je prizadevalo rešiti podjetje pred najhujšim. Nekateri v vodstvu podjetja so namreč menili, da je za Hidromontažo edina rešitev stečaj, sindikalisti pa so temu nasprotovali. Kljub nekaterim kršitvam delavskih pravic zato v zadnjem obdobju niso organizirali nobene stavke, saj bi jih mimogrede lahko kdo obdolžil, da so s stavko povzročili stečaj.

Sindikalistom se je za dobro in korektno sodelovanje zahvalil tudi direktor Hidromontaže v odstopu Stanislav Božičnik. Dejal je, da so nekateri želeli, da bi šla Hidromontaža v stečaj, sindikalisti pa so se temu uspešno uprli.

Sekretarka območnega odbora Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Branka Jurak predvideva, da bo Hidromontaža šla v stečaj, vendar pa bo pred tem verjetno ustanovila hčerinsko podjetje, na katero bo prenesla zdrave proizvodne programe in posle ter ustrezno število delavcev. Sindikalisti se zato borijo, da bi delavce v novo podjetje prerazporedili, preden bo staro šlo v stečaj. Po nekaterih izračunih naj bi v novem podjetju dobilo delo okoli 420 delavcev izmed sedanjih 800.

"Sindikalisti smo v zadnjem času v interesu delavcev v Hidromontaži umirjali razgrete razmere, saj smo se zavedali, da bi vsako »prenapenjanje loka« lahko pripeljalo do takojšnjega propada podjetja in še težjih posledic za delavce. Seveda pa to ne pomeni, da se sindikat ni in se še naprej ne bo dosledno boril za uveljavitev delavskih pravic," pravi Jurakova. Dodaja, da so delavci pred prazniki dobili zaostale plače za mesec marec.

Pa še to: Na svojem rednem letnem sestanku so sindikalisti dvignili glas, ker je bil njihov predsednik Anton Bratuša med tistimi delavci, ki jih je vodstvo podjetja poslalo domov na "prisilni dopust". Po tem, ko so člani sindikata na zboru vodstvo podjetja opozorili, da to ni v skladu z našo zakonodajo in kolektivno pogodbo, se je sindikalni predsednik že vrnil na delo. Tako lahko nemoteno deluje tudi sindikat.

T. K.

DELAVCE TAMA ŽE KLIČEJO NA DELO

Tik pred prazniki so delavci Tama dobili marčevske plače, hkrati z njimi pa tudi odločbe, s katerimi jih je vodstvo podjetja poslalo domov na čakanje na delo. Vodstvo podjetja je sporočilo, da bo na delo ponovno poklicalo samo tiste, ki opravljajo najnujnejša dela, in tiste, ki naj bi pripravili vse potrebne za začetek proizvodnje v 14 novih družbah. Te naj bi zrasle na zdravih jedrih sedanjega Tama še pred njegovim stečajem.

Po besedah sekretarja Sindikata kovinske in elektroindustrije v Tamu Zvonka Slane je vodstvo že začelo posamezne delavce klicati nazaj na delo. Tako je ta ponedeljek delalo že 690 delavcev, kar kaže, da Tamova uprava uresničuje tisto, kar si je zadala.

"Prav tako v teh dneh začenjajo oblikovati tudi načrt razreševanja problemov tistih delavcev, ki ob stečaju delniške družbe Tam ne bodo dobili dela v novih družbah in bodo

Sklad je sodišču že poslal predlog za uvedbo stečajnega postopka za TAM

Na zadnji skupščini delniške družbe Tam sredi aprila je uprava podjetja po dolgotrajnih pogajanjih podpisala predlog za uvedbo stečajnega postopka, vendar pa ga je deponirala pri republiškem razvojnem skladu, saj so se predstavniki Tamove uprave, sklada, ministrstva za gospodarske dejavnosti in sindikatov dogovorili, da bodo predlog za uvedbo stečaja poslali sodišču šele, ko bodo registrirane nove družbe in ko bo pripravljen program za razrešitev problemov vseh tistih delavcev, ki bodo zaradi stečaja ostali brez zaposlitve. Kakor smo izvedeli pred zaključkom redakcije, pa je po prvomajskih praznikih sklad, ki je večinski lastnik Tama, predlog za stečaj samoiniciativno poslal sodišču, čeprav zgoraj omenjeni pogoji še niso uresničeni.

Poteza sklada je presenetila tako člane Tamove uprave kot sindikaliste v Tamu. Po prvih reakcijah sodeč, tako eni in kot drugi ocenjujejo, da je sklad ravnal v nasprotju s sklepom skupščine in mimo dogovora med upravo, skladom, ministrstvom za gospodarske dejavnosti in sindikati.

Ali to pomeni, da poskuša sklad delavce Tama sedaj, ko so jih kolektivno poslali domov na čakanje, igrati?

ostali brezposelni," pravi Slana. Pri tem delu naj bi sodelovali predstavniki vlade, zavoda za zaposlovanje, vodstva podjetja, sindikatov in stro-

kovnih institucij. Delo pri tem projektu zavira to, da v Tamu še vedno ne vedo, koliko delavcev in kateri bodo dobili zaposlitev v novih

družbah, kateri pa bodo po stečaju Tama ostali brez dela.

Posebej nas je zanimalo, kaj pomeni za delovanje sindikata dejstvo, da je velika večina delavcev doma na čakanju. "Skei v Tamu dela nemoteno, čeprav je večina članov našega predsedstva in drugih organov doma na čakanju. Skejevci smo med seboj tako povezani, da delo našega sindikata poteka popolnoma normalno. Člani sindikalnih organov med seboj nismo povezani samo telefonsko, pač pa tudi na številne druge načine, saj smo dolgoletni sodelavci. Delavce pa obveščamo preko sredstev javnega obveščanja in na druge načine," pravi Zvonko Slana.

Sindikat kovinske in elektroindustrije v Tamu torej deluje normalno. Vsi delavci, ki želijo kakršnekoli informacije, se lahko pogovorijo s svojimi sindikalnimi predstavniki tudi po telefonu.

T. K.

ŠOFERJI IN POŠTARJI V POMURJU PLAČANI PO KOLEKTIVNI POGODBI

V prostorih Avtobusnega prometa v Murski Soboti se je pred dnevi sestel območni odbor sindikata delavcev prometa in zvez za Pomurje, ki ga vodi Janko Kardoš. Člani odbora so na seji pretrepli aktualne probleme, ki ta čas najbolj pestijo članstvo v posameznih podjetjih.

Predsednik sindikata v Avtobusnem prometu Murska Sobotna Geza Kiralj je povedal, da delavci prejemale plače kot po kolektivni pogodbi. Pred prazniki so tudi vsi prejeli akontacijo regresa v višini 30 tisoč tolarjev.

Zal pa v podjetju še vedno ni končan proces lastninjenja. Zato je kriv tudi dolgotrajen postopek na sodišču, ki ga je za zaščito svojih pravic pred dvema letoma sprožila skupina delavcev. Postopek se tako dolgo vleče, ker odvetniki in stranke v sporu sodišču še niso dostavile vseh dokumentov, potrebnih za izrek sodbe. Sindikalisti vidijo možnost tudi v tem, da bi tožniki tožbo umaknili in na ta način omogočili, da bi se proces lastninjenja v interesu vseh 250 delavcev premaknil z mrtve točke.

Jože Jug, predsednik sindikata v Cestnem podjetju v Murski Soboti, je

povedal, da tudi delavci v tem podjetju prejemale plače po kolektivni pogodbi. Izhodiščna plača je celo za tri odstotke višja. Tako je povprečna bruto plača v februarju znašala 100 tisoč tolarjev, brez nadur. Stroški dela so se v podjetju v lanskem letu realno povečali za tri odstotke, za kar je zaslužen tudi sindikat. Lastninjenje poteka po programu, podjetje je prvo soglasje že dobilo. Sedaj so najbolj vroče razprave o statutu oziroma o tem, koliko članov naj bi imela bodoča uprava.

Delavci se zavzemajo za manjšo upravo, saj en član stane podjetje blizu 8 milijonov tolarjev letno. V Cestnem podjetju, kjer je zaposlenih 230 delavcev, sveta delavcev še nimajo. Vendar pa bodo morali v njegovo ustanovitvijo pohitati, saj lahko le svet delavcev imenuje predstavnike delavcev v nadzorni svet. Z regresom pa

je v Cestnem podjetju tako: 100-odstotnega dobijo tisti delavci, ki imajo plače pod slovenskim povprečjem. Tisti, ki imajo višje plače, pa prejmejo 70 odstotkov regresa po kolektivni pogodbi.

Tudi 280 delavcev Pošte v Murski Soboti prejema plače po kolektivni pogodbi. Lansko poslovno leto je končala z minimalnim dobičkom, hkrati pa so poštarji obnovili in posodobili več kot tretjino pošt na tem območju. Predsednik sindikata murskosoboških poštarjev Janko Kardoš je povedal tudi, da poštarji sodelujejo pri lastninjenju Telekomu. Vsi zaposleni pa so prejeli tudi akontacijo regresa, v višini 111 tisoč tolarjev bruto. V murskosoboški pošti deluje od začetka lanskega leta tudi svet delavcev, ki uspešno opravlja svoje funkcije.

Na seji je beseda tekla tudi o novem pravilniku o finančno-materialnem poslovanju Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije. Ker se je pojavilo vprašanje, ali je ta pravilnik, ki določa novo višino članarine (1 odstotek od bruto plače) in nova delitvena razmera, v skladu z dokumenti zveze, je odbor pristojne strokovne službe ZSSS zabil za uradno pisno tolmachenje. Člani odbora so podprli kandidaturu Zdenke Bobovec za mesto sekretarke republiškega odbora Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije. Za to dolžnost so jo evidentirali v Cestnem podjetju v Murski Soboti, podpirajo pa jo tudi v drugih sindikalnih organizacijah v pomurskih podjetjih s področja prometa in zvez.

T. K.

Ali Valter Nemeč zares ne bo novi direktor republiškega razvojnega sklada?

Mariborski sindikalisti predvidevajo, da v. d. direktorja Sklada Republike Slovenije za razvoj Valter Nemeč po izteku vedejstva ne bo ostal direktor sklada. Doslej so bili namreč s strani sklada za posamezna podjetja zadolženi le strokovni sodelavci sklada, medtem ko je direktor skrbel za delovanje sklada kot celote. Valter Nemeč pa je osebnostno zadolžen (ali pa se je sam zadolžil) za reševanje problemov v Tamu in Hidromontaži. Zaradi tega mariborski sindikalisti menijo, da bo po izteku vedejstva ponovno strokovni sodelavec sklada, za direktorja pa bodo pristojni našli novega človeka.

Res pa je, da je družbeno premoženje Hidromontaže prešlo v last Sklada Republike Slovenije za razvoj, ki je postal 60-odstotni lastnik podjetja. Direktor sklada Valter Nemeč je pred nedavnim izjavil, da je najboljša "rešitev" za Hidromontažo stečaj. Če bo šla v stečaj bodo delavci do podjetja v stečaju uveljavili svoje terjatve, saj se jim kljub nekaterim pritiskom niso odpovedali. Hidromontaža dolguje nekaterim delavcem za delo v tujini tudi 20 do 25 tisoč mark, skupno pa delavcem dolguje okoli 11 milijonov mark.

vitev delavskih pravic," pravi Jurakova. Dodaja, da so delavci pred prazniki dobili zaostale plače za mesec marec.

Pa še to: Na svojem rednem letnem sestanku so sindikalisti dvignili glas, ker je bil njihov predsednik Anton Bratuša med tistimi delavci, ki jih je vodstvo podjetja poslalo domov na "prisilni dopust". Po tem, ko so člani sindikata na zboru vodstvo podjetja opozorili, da to ni v skladu z našo zakonodajo in kolektivno pogodbo, se je sindikalni predsednik že vrnil na delo. Tako lahko nemoteno deluje tudi sindikat.

T. K.

STEKLARNA LUMINOS KLJUB USPEŠNEMU PRODORU NA TUJE NE POSLUJE BREZ TEŽAV

Steklarna Luminos iz Slovenske Bistrice, ki je največja steklarna na območju Podravja, posluje uspešno, vendar je kljub temu pestijo podobne težave kot celotno steklarsko industrijo v državi. O tem sta na nedavni seji območnega odbora sindikata kemične, nekovinske in gumarske industrije v Podravju, ki se je sestel v steklarni, spregovorila tudi direktor Luminosa Iztok Vreš in predsednik sindikata v podjetju Jože Bulf.

Po Vreševih besedah so v steklarni, ki daje delo in kruh 350 delavcem, lani proizvedli 1,8 milijona različnih izdelkov iz stekla, letos pa jih nameravajo proizvesti dva milijona. Na tržiščih razvitih evropskih držav vlada namreč za proizvodnjo steklarne Luminos, ki ima že dolgoletno tradicijo, takšno povpraševanje, da bi lahko proizvodnjo še povečali. Slovenjebistriški steklarji kar 40 odstotkov svoje celotne proizvodnje izvozijo v Nemčijo, 30 odstotkov v Italijo, veliko steklenih proizvodov pa prodajo tudi v Belgijo, Združene države Amerike, na Japonsko in v skandinavске države. Steklarna izvozi okoli 90 odstotkov svoje proizvodnje. Zal pa mora steklarna Luminos veliko tudi uvažati, saj v Sloveniji ni dovolj ustreznih surovin. Dnevno proizvede steklarna 500 steklenih izdelkov, za kar potrebuje 15 ton surovin - od tega 12 ton stekla.

Steklarna Luminos pa kljub uspešnemu delu in poslovanju pestijo podobni problemi kot vse velike slovenske izvoznice. Sredi lanskega leta je imela zaradi nerealnega tečaja

tolarja nekaj deset milijonov tolarjev izgube. Po spremembi tečaja so v drugi polovici leta izgubo uspeli zmanjšati tako, da je ob koncu poslovnega leta znašala samo še 13 milijonov tolarjev. V podjetju upajo, da bodo v letošnjem letu z dvigovanjem kakovosti dela, zmanjšanjem odpadka, zmanjšanjem bolezenske osetnosti in posodobitvijo brusilnice izgubo sanirali in začeli ustvarja-

Sindikalisti v Luminosu podpirajo tudi stališča republiškega odbora Sindikata kemične, nekovinske in gumarske industrije Slovenije v zvezi s težkim položajem steklarske industrije, ki jih je predsednik tega sindikata Janez Justin pred časom poslal pristojnim ministrstvom.

Kot zanimivost povejmo še, da so člani območnega odbora sindikata KNG ob svojem obisku v Luminosu

Člani so pozdravili oblikovanje stavkovnega sklada

Na seji območnega odbora sindikata KNG v Podravju so ugotovili tudi, da so organizacije v vseh podjetjih brez problemov prešle na pobiranje 1-odstotne članarine. Zaradi povečane članarine se število članov ni zmanjšalo, saj jih je velika večina pozdravila oblikovanje stavkovnega in solidarnostnega sklada. Ob povečanju članarine pa so člani zahtevali še večjo aktivnost in prisotnost sindikata med članstvom.

ti dobiček. Ker steklarna pretežno del proizvodnje izvozi, pa bo uspešnost njenega poslovanja zelo odvisna tudi od tečajne politike.

Delavci steklarne Luminos so še do nedavnega delali v štirih izmenah, vključno s sobotami in nedeljami. Odkar so uvedli novo tehnologijo proizvodnje, pa delajo samo še 5 dni v tednu. Lani je bila povprečna bruto plača v steklarni 104.176 tolarjev, februarja letos pa je znašala 106.760 tolarjev. Zaposleni prejemale plače redno do 18. v mesecu.

K uspešnemu delu steklarne prispevajo tudi urejeni in korektni odnosi med sindikatom in vodstvom podjetja.

Tomaž Kšela

Medregijski sindikalni svet Furlanije-Juljske krajine in Slovenije je v okviru prvomajskega praznovanja organiziral srečanje na mejnem prehodu Fernetiči. Z njim je želel poudariti prednostni interes italijanskih in slovenskih delavcev za krepitev sodelovanja in gospodarskega povezovanja med obema državama.

Na srečanju, ki so se ga udeležili tudi župani obmejnih občin ter predstavniki manjšin, je predsednik ZSSS Dušan Semolič podčrtal, da želijo biti sindikati aktivni dejavniki procesov evropske integracije. Sindikati želijo biti soustvarjalci prihodnosti, ki bo bolj prijazna do delavcev, brezposelnih, manjšin in vseh narodov. Sindikatom ni vseeno, ali se razvojni in strukturni problemi rešujejo zgolj v interesu kapitala ali pa kot hočemo sindikati, ob upoštevanju interesov dela. Odgovori so odvisni tudi od nas, je poudaril Semolič. Od nas je odvisno ali bomo znali okrepiti solidarnost in povezanost med sindikati, ki bosta delavcem omogočila, da bodo v sru-

Evrope videli tudi svojo podobo. Udeleženci srečanja so vladi Italije in Slovenije pozvali, naj pospešita proces slovenskega vključevanja v Evropsko unijo, saj se bo na ta način obrobno sedanjih mejnih regij spremenila v prednost bodočega osrednjega evropskega prostora. Vladi naj

v čimkrajšem času sprejmeta nov bilateralni sporazum o gospodarskem, kulturnem in družbenem sodelovanju. V poziv vladama so še zapisali, naj podpreta krepitev gospodarske samostojnosti manjšin, ki ne smeta biti odvisni le od proračunskih sredstev.

Pavle Vrhovec

Sindikalna lista

Prvi del

maj 1996

1. Dnevnice
 - cela dnevica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti) 3.500,00
 - polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti) 1.750,00
 - znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem) 1.218,00
2. Kilometrini (od 1. 3. 96 dalje) 24,66
3. Ločeno življenje 44.796,00
4. Prenosišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec 11.198,00
5. Regres za prehrano

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje december 95-februar 96 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 71.728 SIT.

1. Jubilejne nagrade
 - za 10 let 35.968,00
 - za 20 let 53.952,00
 - za 30 let 71.936,00
2. Nagrada ob upokojitvi 215.808,00
3. Solidarnostne pomoči 71.936,00

Vir: Zavod RS za statistiko
Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikata komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Izhodiščne plače za gospodarske javne službe na področju komunalnih dejavnosti za obdobje april-junij 1996

Skladno z določbami Tarifne priloge za leto 1994 in Dogovorom o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu ter 2. in 5. točko Tarifne priloge k Splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo za leto 1995 so izhodiščne bruto plače za obdobje april-junij 1996 takšne:

	Relativno razmerje	Izhodiščna bruto plača v SIT april-junij 96
I. enostavna dela	1,00	49.448,00
II. manj zahtevna dela	1,10	54.393,00
III. srednje zahtevna dela	1,23	60.821,00
IV. zahtevna dela	1,46	72.194,00
V. bolj zahtevna dela	1,60	79.117,00
VI. zelo zahtevna dela	2,16	106.808,00
VII. visoko zahtevna dela	2,70	133.510,00
VIII. najbolj zahtevna dela	3,50	173.068,00
IX. izjemno pomembna zahtevna dela	4,20	207.682,00

Upoštevana je eskalacija v višini 2,6 odstotka.

Izhodiščne plače za podjetja na področju stanovanjske dejavnosti za obdobje april-junij 1996

Skladno z določbami tarifne priloge kolektivne pogodbe stanovanjske dejavnosti in na osnovi 2,6-odstotne eskalacije so izhodiščne bruto plače dejavnosti za obdobje april-junij 1996 takšne:

Tarifni razred	Relativno razmerje	1. skup.	2. skup.	3. skup.
1. enostavna d.	1	45.206	48.595	51.986
2. manj zaht. d.	1,10	49.727	53.455	57.185
3. sred. zaht. d.	1,23	55.603	59.772	63.943
4. zahtevna dela	1,46	66.001	70.949	75.900
5. bolj zaht. d.	1,60	72.330	77.752	83.178
6. zelo zaht. d.	2,16	97.645	104.965	112.290
7. visoko zaht. d.	2,70	122.056	131.207	140.362
8. najbolj z. d.	3,50	158.221	170.083	181.951
9. izjemno z. d.	4,20	189.865	204.099	218.341

Ne glede na omejitve sredstev za plače, ki izhajajo iz dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu (Ur. l. RS, št. 22/95), najnižje izplačilne plače na delavca za poln delovni čas, ob doseganju predvidenih delovnih rezultatov, ne more biti nižje od 48.373 tolarjev bruto. To izplačilo pa ne vključuje izplačil za delo prek polnega delovnega časa.

Miloš Mikolič, sekretar

Sindikata delavcev trgovine

V gosteh Roberto Treu

Kolega Roberto Treu (na sliki četrty z leve), sekretar Regionalne organizacije CGIL (Generalne konfederacije dela Italije) Furlanije-Juljske krajine, se je ob prvomajskem srečanju, na katerem je prejel visoko priznanje Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, prijazno odzval povabilu vodstva Sindikata delavcev trgovine Slovenije na delovni pogovor o nadaljnje sodelovanju med obema sindikatoma. Z italijanskimi kolegi bomo imeli že v juniju pogovor v Ljubljani, in sicer o obratovalnem času v dejavnosti trgovine. Na tem področju imajo italijanski kolegi veliko izkušenj, ki jih kaže upoštevati tudi pri našem nastajajočem ravniku o obratovalnem času.

Sandi Bartol, sekretar

sindikalni

UPOR UBOGIIH PAR

Kar sta VIR in SVIZ 26. aprila napovedala, se je v torek, 7. t. m., tudi zgodilo: več kot 20.000 zaposlenih v 529 vrtcih ter osnovnih, srednjih in glasbenih šolah je z opozorilno stavko dostojanstveno izrazilo svoje nezadovoljstvo nad državo, ki je poteptala njihovo čast in dobro ime.

»S splošno opozorilno stavko smo izrazili nezadovoljstvo z vladno politiko na področju plač, zaradi katere so se v zadnjem času že tako porušena razmerja med primerljivimi poklici v posameznih dejavnostih negospodarstva še dodatno poslabšala,« nam je povedal Bojan Hribar, sekretar Sindikata delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije (VIR). Samo za ilustracijo: plača učitelja začetnika (z visokošolsko izobrazbo, kajpak!) je pod republiškim povprečjem; najvišja možna plača profesorja v preduniverzitetnem izobraževanju je nižja od začetne sodniške plače; rektor univerze je manj cenjen kot višji sodnik...!

»Opozorilna stavka je bila zato hkrati tudi izraz enotnosti in odločnosti zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, da si znotraj negospodarstva izborijo primerljiva razmerja med posameznimi poklici, glede na njihovo zahtevnost, zahtevano stopnjo izobrazbe in možnost napredovanja.«

Prav v ta namen sindikata vztrajata predvsem pri naslednjih dveh stavkovnih zahtevah:

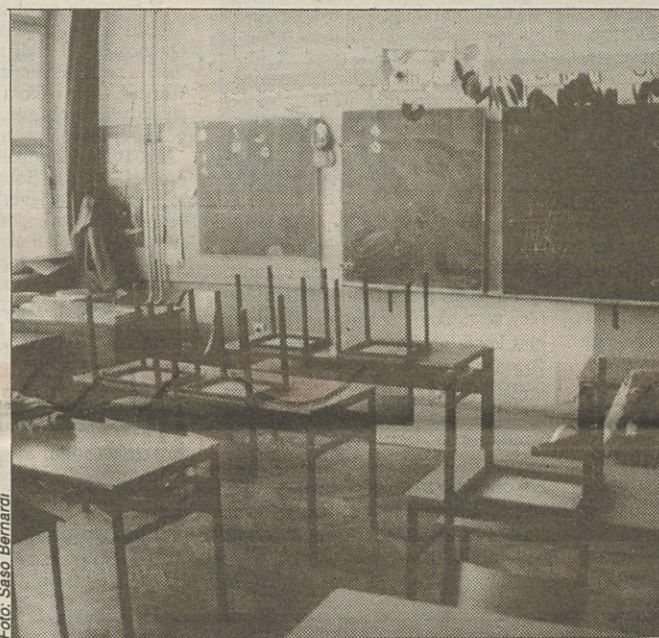
1. Sprejem sprememb in dopolnitev kolektivne pogodbe za dejavnost vzgoje in izobraževanja, s katerimi hočemo vsem zaposlenim uveljaviti dodatke na specifične pogoje dela v vzgoji in izobraževanju na podoben način, kot so jih pred tem uveljavili v dejavnosti zdravstva.

2. Sprejem sprememb in dopolnitev zakona o razmerjih plač, s katerimi hočemo:
 - strokovnim in pedagoškim delavcem omogočiti napredovanje v plačilne razrede (ne le v nazive);
 - določiti takšne količnike posameznih delovnih mest (in razmerja med njimi), ki bodo primerljivi z enako zahtevnimi delovnimi mesti v drugih dejavnostih negospodarstva;
 - povečati sredstva za delov-

no uspešnost s sedanjih 3 na 10 odstotkov.

»O teh zahtevah smo se sicer pogovarjali že dvakrat - prvič takoj po končanem izrekanju za stavko (26. 4., op. a.) z ministrom Gabrom, drugič pa to nedeljo zvečer z njegovimi najožjimi sodelavci. Ker pa so nam njihovi, protipredlogi ponujali veliko manj, kot zahtevamo, smo vztrajali pri stavki,« je dogajanja zadnjih dni kratko povzel Hribar, zraven pa dodal, da naj bi se po današnjem (8. 5. popoldne) sestanku vladne in sindikalne ekspertne skupine »prava pogajanja« začela konec tedna...

D. K.

TIHOŽITJE - V torek je v veliki večini razredov slovenskih šol vladal zlovesč molk...

Po čem smo (pre)živeli? Ocenjeni življenjski stroški tri- in štiričlanske družine

Skupina dobrin iz košarice	tričlanska delavska družina življenjskih stroški			štiričlanska delavska družina življenjskih stroški			indeks cen življenjskih potrebščin IV.96/XI.95	indeks cen življenjskih potrebščin IV.96/III.96
	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški		
1. Hrana	50.324,38	38.531,27	38.531,27	62.399,77	46.943,85	46.943,85	111,50	102,20
2. Pijača	7.391,03	2.704,91	2.704,91	7.445,08	2.728,07	2.728,07	105,60	102,50
3. Kajenje	4.671,25	2.525,00	2.525,00	4.671,25	2.525,00	2.525,00	101,00	100,00
4. Oblečila	23.866,92	14.742,59	709,49	29.325,99	18.162,34	782,52	103,00	101,10
5. Obutev	5.446,17	4.151,59	0,00	6.425,56	4.617,23	0,00	102,70	102,00
6. Stanovanje	17.622,29	12.664,09	9.537,72	21.526,24	15.252,04	11.467,48	116,40	102,40
7. Ogrevanje, razsvetljava	18.722,50	13.069,80	11.318,76	23.141,43	15.619,18	13.515,09	99,50	101,10
8. Gospodinjska oprema	11.268,60	5.988,74	0,00	13.405,27	6.949,20	0,00	102,30	100,40
9. Higijena, zdravstvena nega	12.974,54	10.865,26	7.677,80	14.624,96	12.132,34	8.928,20	102,60	100,30
10. Izobr., kultura, razvedrilo	24.083,71	10.140,95	5.943,46	27.347,23	11.355,86	6.112,87	106,10	101,20
11. Prometna sr. in storitve	28.201,14	10.166,84	4.588,16	34.922,52	13.315,44	5.078,01	105,40	100,80
12. Razni predmeti in storitve	3.523,54	2.115,72	0,00	4.388,18	2.353,43	0,00	106,80	101,40
13. Drugi izdatki	36.039,05	8.844,35	7.787,53	38.756,60	9.146,30	7.787,53	106,80	101,40
SKUPAJ (v SIT)	244.135,10	136.511,11	91.324,10	288.380,08	161.100,27	105.868,61		
stopnja rasti košaric IV.96/XI.95	6,45	6,73	7,94	6,50	6,80	8,08		
stopnja rasti košaric IV.96/III.96	1,44	1,51	1,71	1,44	1,52	1,73		
stopnja rasti košaric IV.96/XII.95	5,45	5,65	6,59	5,51	5,72	6,70		
stopnja rasti košaric IV.96/IV.95	11,80	12,05	13,17	11,82	11,94	13,23		

Struktura življenjskih stroškov	Mesec: APRIL 1996					
	20,61	28,23	42,19	21,64	29,14	44,34
1. Hrana	20,61	28,23	42,19	21,64	29,14	44,34
2. Pijača	3,03	1,98	2,96	2,58	1,69	2,58
3. Kajenje	1,91	1,85	2,76	1,62	1,57	2,39
4. Oblečila	9,78	10,80	0,78	10,17	11,27	0,74
5. Obutev	2,23	3,04	0,00	2,23	2,87	0,00
6. Stanovanje	7,22	9,28	10,44	7,46	9,47	10,83
7. Ogrevanje, razsvetljava	7,67	9,57	12,39	8,02	9,70	12,77
8. Gospodinjska oprema	4,62	4,39	0,00	4,65	4,31	0,00
9. Higijena, zdravstvena nega	5,31	7,96	8,41	5,07	7,53	8,43
10. Izobr., kultura, razvedrilo	9,86	7,43	6,51	9,48	7,05	5,77
11. Prometna sr. in storitve	11,55	7,45	5,02	12,11	8,27	4,80
12. Razni predmeti in storitve	1,44	1,55	0,00	1,52	1,46	0,00
13. Drugi izdatki	14,76	6,48	8,53	13,44	5,68	7,36
SKUPAJ:	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS

Javna pod

V imenu Zveze svobodnih sindikatov Slovenije vso solidarnostno vsem zaposlenim v in izobraževalni dejavnosti ki so se z opozorilno stavko odločili izraziti svoje nezadovoljstvo z vladno politiko na področju plač, kolektivnim razreševanjem sameznih poklicnih razredov dodatno ruši razmerja med primerljivimi poklici v negospodarstvu.

Zato v ZSSS v celoti podpiramo zahteve stavke odbora Sindikata delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije - VIR, s katerimi hočemo doseči sprejem sprememb in dopolnitev kolektivne pogodbe za dejavnost vzgoje in izobraževanja ter zahtevne uveljaviti dodatke na specifične pogoje dela v vzgoji in izobraževanju. Tudi zahtevamo sprejem sprememb in dopolnitev zakona o razmerjih plač, s katerimi hočemo vsem zaposlenim uveljaviti dodatke na specifične pogoje dela v vzgoji in izobraževanju, na katere opozorilna stavka v svojih stavkovnih zahtevah...

Mag. Dušan...

Niko Kač, generalni direktor Banke Celje

HITRE RASTI V BANCNIŠTVU

Naša vloga ni ta, da bi reševali socialo. Mi podpiramo zdrave stvari, te pa bodo pomagale reševati socialne težave. Sicer pa v banki nismo tako trdi in 'zagamani', kot trdijo nekateri. Zavedamo se, da ne delamo s svojim denarjem. Delamo z denarjem varčevalcev, firm in delničarjev. Vsakega delavca, ki se pri nas na novo zaposli, pokličem na pogovor in mu povem, da mora imeti na svojem delovnem mestu, tudi na 'šalterju', prazen predal, v katerem je samo listek, na katerem piše, da ne dela s svojim denarjem.

SO TVEGANE IN DOLGOROČNO LE REDKO USPEŠNE

PANORAMA

Pestra sestava levosredinske koalicije Oljka bo novo vlado silila v sporazumevanje

SPOROČILO ITALIJANSKIH VOLIVCEV

Prvič v zgodovini prihaja italijanska levica na vlado z levosredinsko koalicijo Oljka. D'Alemova demokratična stranka levice je postala najmočnejša, stranka komunistične obnove pa peta. Plačana demonizacija drugačnih je po dolgih desetletjih prekinjena. Stig-matiziranje z marksisti, komunisti, boljševiki, socialisti, levičarji končno izgublja zlovesč prizvok. Bombastično simboliko Naprej Italije, Narodnega zavezništva in Plamena trobojnice je zasenčila pomirjajoča Oljka. Le skrajneži z desnega brega še opravičujejo z antikomunizmom in zmerljivkami iz ideološko nacionalistične preteklosti lastni debakel.

BEGUNSKI CENTER ZA POLITIKE

"K temu lahko dodam še svojo ilustracijo: ste na slovenski nacionalni televiziji kdaj že opazili organizirano okroglo mizo, na kateri bi sodelovali izključno samo delavci iz različnih področij gospodarstva in vodili dialog o problemih v gospodarstvu skozi svojo optiko? Niste! Ali pa: ste že zasledili v katerem od slovenskih časopisov lestvico popularnih delavcev, ki niso politiki, športniki, estradne zvezde in še kdo? Niste! Ste mogoče med lestvicami popularnih Slovencev našli kakšnega delavca, podjetnika (ne kapitalista), obrtnika, kmeta? Niste! No, pa smo tam."

Borzna gibanja

PRAZNIČNI POMENKI

Problem s Slovenci je ravno v tem, da smo slepi, ko nam kdo obljubi velik dobiček. Ljudje so najemali draga posojila, prodajali nepremičnine in vlagali denar v skrajno tvegane finančne instrumente, ki nimajo nikakršne realne povezave z gibanji v slovenskem gospodarstvu. Največjo škodo pa je utrpel kapitalski trg, ker je zaigral veliko priložnost, ki jo ponujajo vzajemni skladi za pridobivanje drobnih investitorjev.

Vedno večja odvisnost od mafijskega kapitala, ki dejansko vodi gospodarstvo ZRJ

AVRAMOVIĆ POSKUŠA REŠEVATI NEMOGOČE

Po nekaterih podatkih Jugoslavija potrebuje za začetek novega gospodarskega cikla 26,5 milijarde dinarjev svežega kapitala (8 milijard nemških mark), ki pa ga ne more zagotoviti brez članstva v mednarodnih finančnih institucijah. Država povečuje svoj notranji dolg, ki je samo lansko leto znašal 25 milijard dinarjev.

Kaj hoče Nato, česa noče Slovenija

Ob obisku generalnega sekretarja Nata Javierja Solane so nas na veliko zasuli z informacijami, kaj hoče (oziroma pričakuje) Nato od kandidatov za članstvo v njem. Zato pa lahko ob načelnem slovenskem stališču, da je Slovenija zainteresirana za včlanitev v Nato samo ugibamo, kakšno je sicer mnenje Slovenije glede posameznih pogojev za vključitev. Tako ne vemo, ali so imeli naši uradni predstavniki kakšno svoje stališče (in svoj predlog) glede nekaterih splošno znanih zahtev Nata, denimo glede višine nacionalnih vojaških proračunov (v slovenskem primeru naj bi bil ta po pisanju nekaterih po vstopu v Nato enkrat večji od doseďanjega), glede namestitve jedrskega orožja, udeležbe slovenskih vojakov v vojaških akcijah na ozemljih drugih držav itd. Spet je bilo veliko ponižnega prikupovanja (takšen je bil vsaj vtis), kot da Slovenija do nobenega izmed teh vprašanj ne bi imela svojega stališča, kot da ne bi šlo za razpravo, ampak zgolj za sprejemanje nekakšnega ultimata v slogu tistega, kar je zapisal komentator Slovenca, da nam ne preostane nič drugega, kot da vse, kar nam Nato ponuja, sprejmemo, da druge rešitve, druge alternative preprosto ni, kot da nimamo pravice do svojega mnenja, do svojih predlogov.

Premier dr. Drnovšek je šele na izrecno novinarsko vprašanje odgovoril, da slovenska stran s Solano ni razpravljala o tako pomembnem vprašanju, kot je nameščanje jedrskih raket na slovenskem ozemlju. Dr. Drnovšek je kar sam namesto Solane, čeprav bi bilo ravno stališče Solane zelo zanimivo, poskrbel za komentar, da kolikor spremlja dogajanja v Natu meni, »da ni potrebe po nameščanju jedrskih raket v Sloveniji.« Seveda je še toliko bolj čudno, da se »tega vprašanja niso dotaknili« glede na splošno znano odklonilno stališče Slovaške in Bolgarije do nameščanja raket Nata na svojih ozemljih, čeprav sta ravno tako kot Slovenija zelo resni kandidatki za članstvo v njem.

»Prednosti«, ki jih vladajoči ne vidijo

Generalni sekretar Nata Solana se je takoj po prihodu v Ljubljano srečal s predsednikom Socialdemokratske stranke in nekdanjim obrambnim ministrom Janezom Janšo. Nekateri opazovalci je to presenetilo, Solana pa je pojasnil, da so takšna srečanja s posameznimi opozicijskimi voditelji njegova stalna praksa. Dejal je, da je bila želja po sestanku obojestranska. Šlo naj bi za to, da slovenska odločitev za članstvo v Natu potrebuje kar najširši konsenz, in tudi takšna srečanja naj bi k temu pripomogla. Večer je zapisal, da Solana ni hotel komentirati Janševih izjav, da slovenski vladajoči politiki Natu ne zmorejo dovolj dobro predstaviti vseh slovenskih prednosti. Vsekakor pa bi bilo zanimivo vedeti, zakaj je Solana za svojega sogovornika iz opozicijskih vrst zbral ravno (in samo) Janšo (ali mu je to namignil kdo s slovenske strani?), in ali je res (vsa) opozicija Janšo pooblastila za izjavo, da ima za vključevanje Slovenije v Nato vlada soglasje opozicije?

Solana in njegovi stari »grehi«

Seveda lahko samo ugibamo, ali je Janez Janša (v slogu svojega siceršnjega notranjepolitičnega delovanja) tudi prvemu človeku Nata Solani očitil njegovo »sumljivo« preteklost. Solana je bil namreč pred leti najbolj goreč nasprotnik Nata...

Pač pa Janša tudi tokrat ni zamudil priložnosti, da ne bi dopovedoval Slovencev (in svetu), da bo Slovenija zares sposobna za vključitev v Nato po volitvah, če bo na njih izbrala prave stranke in ljudi, seveda v skladu z njegovo znano tezo, da Slovenije svet ne mara in da je v Sloveniji marsikaj zanič samo zato, ker gre pri vladanju za kontinuiteto »starih sil«, češ da nekdanji komunisti pač niso pravi sogovorniki za Nato.

O tem je eden izmed komentatorjev cinično zapisal, da za Slovenijo sploh ni gotovo, da bo sprejeta v Nato v prvem krogu njegove širitve, da pa so bližje temu nekateri države, kjer so danes na oblasti nekdanji komunisti.

Iluzije in defetizem

Dopisnik Dela iz Bruslja je zapisal, »da širitev Nata ne bo preprosta, četudi mnogi menijo, da bi utegnil priključiti nekatere države že leta 1999. Verjetno tudi pri nas marsikdo misli, da bi bila lahko prav Slovenija med prvimi novimi članicami. To bi se utegnulo zgoditi, čeprav seveda ne zaradi Natovih potreb, da si z nami okrepi obrambno in vse bolj politično sposobnost. Gre bolj za to, da smo v številnih pogledih manj problematični kot nekatere druge države – nismo bili v varšavskem paktu, naša morebitna vključitev navsezadnje ne bi bila napoti Rusiji. Vseeno pa bi bilo koristno, če tudi o tem ne gojimo pretiranih iluzij, naposled se morajo o vsakem kandidatu soglasno odločati vse članice Nata. Kdove, kako bo tedaj s slovensko-italijanskimi odnosi?«

Seveda je nesmiselno tudi prikrivanje slovenskih notranjepolitičnih razlik. Raziskave javnega mnenja kažejo, da se velik del Slovencev opredeljuje za sodelovanje Slovenije z Natom, ob tem pa imajo različne pomisleke ali celo odpor glede obveznosti v zvezi s tem. Kaj lahko se zgodi, da se bomo zapletli v podobne nesporazume in spore kot ob vključevanju v Evropsko unijo. Vsekakor pa glavni argument za integriranje v Nato ne bi smele biti defetistične komentatorske ugotovitve, ki jih je te dni kar preveč, da nam pač ne preostane nič drugega, da nimamo kaj spraševati, kaj razpravljati. Tako smo lahko prebrali, da »slovenska državnost ni samoumevna za vekomaj, naša varnost je tako rekoč nemogoča brez opore v Natu. Lahko bi rekli, da za Severnoatlantsko zvezo velja podobno kot za EU: alternativ ni oziroma so nevarne. Majhna država, zaznamovana z lego na obrobju konfliktov in območja intenzivne militarizacije, je bržkone še ranljivejša in ima manj manevrskega prostora, kot se ji zdi« (Delo, 30. aprila 1996). »Članstvo v tej zahtevni organizaciji hkrati z dajanjem prednosti (večja varnost, umeščenost v glavne tokove sodobne vojaške tehnologije) zahteva tudi konkretne obveznosti (na primer občutno povečanje obrabnega proračuna, privolitev v namestitve jedrskega orožja). Odločitev o tem, ali smo v zameno za večjo varnost pripravljenni privoliti tudi v nekatere zahteve, bo lažja, če bomo upoštevali opozorila poznavalcev, da se je Evropa iz enega najtrdnjših delov sveta po koncu hladne vojne spremenila v enega varnostno najmanj zanesljivih območij, pri čemer prav Slovenijo zaznamuje lega na obrobju tako imenovane strateške črne luknje, v kateri poteka kar 80 odstotkov svetovnih sporov... Nato skladno s svojo novo vlogo ponuja roko, prav bi bilo, da jo – kljub zahtevnosti naloge, ki bo temu sledila – sprejmemo. Vse drugo je prenevarno.«

Kako je že bilo?

Posebna raziskava centra za raziskovanje javnega mnenja se je ukvarjala s slovensko preteklostjo, narodnoosvobodilnim bojem, partizanstvom in domobranstvom, s Titom in Kardeljem, s tem, ali je bil upor proti okupatorju smiseln ali pa bi bilo morda bolje počakati na zmago zaveznikov.

Odgovori, ki so jih raziskovalci dobili od tisoč enega reprezentančno izbranega državljanov Slovenije, so presenetljivi, ker ponujajo bolj uravnoteženo, bolj strpno in racionalno podobo Slovenije v odnosu do preteklosti, kot pa je tista, ki jo vztrajno, vsiljivo, že kar nasilno prikazujejo posamezni samozvani razlagalci »nove« in – kot vpiljejo – edino prave zgodovine.

Večer piše, da velika večina Slovencev – kar 61 odstotkov – pritrjuje trditvi, da je bil leta 1941 po okupaciji slovenski narod v smrtni nevarnosti, hkrati pa meni, da bi brez upora pod vodstvom komunistov in Osvobodilne fronte kot narod verjetno izginili. Ne soglašajo s trditvijo, da je bil upor nepotreben, ker je povzročil preveč žrtev, in da bi bilo bolje počakati na zmago zaveznikov. Večina Slovencev se strinja, da je bil boj domobrantskih enot na strani okupatorja dejanje izdaje lastnega naroda. Vprašani se tudi ne strinjajo s trditvijo, da je bila ustanovitev domobranske vojske nujno dejanje samoobranbe pred komunizmom. Trditve, da so se partizani bojevali za slovenske interese, podpira skoraj 56 odstotkov Slovencev, enako trditve za domobrance pa le 17 odstotkov. 57 odstotkov Slovencev pozitivno ocenjuje vlogo komunistične partije Slovenije med drugo svetovno vojno.

Hkrati pa 48 odstotkov vprašanih izvensodni pobj domobrancev po drugi svetovni vojni označuje kot strahoten zločin, 19 odstotkov kot veliko politično napako in 11 odstotkov kot tragično, a neizogibno posledico državljanske vojne.

Na vprašanje, kako bi na splošno ocenili zgodovinsko vlogo Josipa Broza Tita, je kar 65 odstotkov Slovencev odgovorilo, da jo ocenjuje za pozitivno. Edvarda Kardelja pozitivno ocenjuje 41 odstotkov Slovencev, negativno pa 27 odstotkov. Na vprašanje o razmerah v Sloveniji v času SFRJ 24 odstotkov vprašanih meni, da je bil to čas napredka in dobrega življenja, 4 odstotki pa, da je bil to čas strahu in zatiranja. Kar 66 odstotkov vprašanih meni, da bi morali spomenike in obeležja NOB ohraniti in skrbeti zanje. 42 odstotkov Slovencev soglaša z odkrivanjem spominskih plošč padlim in pobitim domobrancem.

Vprašanja, ki so jih postavljali raziskovalci Slovencev, seveda niso namišljena ali posledica kakšne posebne indoktrinacije »starih sil«. Vzeta so tako rekoč vroča iz različnih aktualnih polemik in pamfletov o novejši slovenski preteklosti. V njih se brez upoštevanja zgodovinskih dejstev na veliko izkrivljajo in izničujejo posamezna zgodovinska obdobja in vloga posameznih zgodovinskih osebnosti.

»Odstavitev« zgodovinarjev in ljudstva?

Zdi se, da bi komentator Slovenca najraje »odstavil« ljudstvo, ker napačno misli in odgovarja. Ker to vendarle ni tako preprosto, se je zaradi »nezadovoljivih« odgovorov v nedavno objavljeni raziskavi slovenskega javnega mnenja o slovenski preteklosti lotil zgodovinarjev raziskovalcev.

»Prepustimo zgodovino zgodovinarjem, lahko poslušamo že vrsto let in zdaj (no, to delajo že nekaj let) so še raziskovalci pred ljudi vrgli to floskulo in zanjo dobili polno podporo. Toda do česa so se dokopali zgodovinarji, ti pooblašteni obvladavalci zgodovine? V znanstvenem poročilu o novejši zgodovini Slovencev, po naročilu in plačilu državnega zbora so ga napisali zgodovinarji Inštituta za novejšo zgodovino, lahko preberemo naslednji oris političnih taborov pred drugo svetovno vojno: 'Oba velika politična pola na Slovenskem, tisti, ki je poskušal uresničiti narodno povezovanje in zaočiti ideološke razlike, in tisti, ki ni znal ali mogel enotneje strniti sil, zlasti pa ni hotel prestopiti praga zveze s komunisti, sta bila ideološko zelo neenotna'. Navedek govori sam zase. Prepustiti zgodovino zgodovinarjem. Bolje bi bilo (naj mi oprostite zgodovinarji, ki nimajo nič pri tem navedku), da bi zgodovinarje prepustili zgodovini... Strategija, na kateri grade snovalci in raziskovalci javnega mnenja, pa je pozabljanje in oproščanje. In izidi razumevanja preteklosti to potrjujejo. Vendar na žalost le v strpnosti in razumevanju, ki ga imajo ljudje do polstoletne vladavine komunizma in komunistov, ne pa do v vojni poražene protikomunistične strani. Kako lahko drugače razumemo, da se kar tri četrtine vprašanih strinja s trditvijo, da je bil sistem socialističnega samoupravljanja dobro zamišljen, le da ni bil uresničen, in da dve tretjini anketirancev pozitivno in skoraj petina zelo pozitivno presoja zgodovinsko vlogo Tita, hkrati pa kar tretjina (leta 1993 'le' vsak peti; je to že usmeritev?) ne soglaša z odkrivanjem spominskih plošč padlim in pobitim domobrancem...«

Komentator se sploh ne trudi, da bi prikril, da je zanj vsaka raziskava, ki pokaže »pozabljanje in oproščanje« do polstoletne vladavine komunizma problematična in nesprejemljiva, podtaknjeno kukavičje jajce. V njegovem modelu je lahko vse zgolj črno ali belo. Zato, da bi dokazal, kako »odpuščanja in pozabljanja« ni za poražene na protikomunistični strani, ne navaja rezultatov ankete v zvezi s povojnimi pobji domobrancev, ne piše, da skoraj polovica Slovencev soglaša z odkrivanjem spominskih plošč padlim in pobitim domobrancem, ampak piše zgolj o tem, da tretjina Slovencev ne soglaša z odkrivanjem spominskih plošč pobitim in padlim domobrancem. S samovoljnim prikazovanjem rezultatov raziskave vsiljuje sklep, da so mnenja Slovencev izsiljena, konstruirana in lažna. In tako kot odstavlja zgodovinarje, katerih ugotovitve mu niso všeč, in jih pošilja kar »v zgodovi-

no«, tako za raziskovalce predlaga »rotacijo« oziroma uvedbo »pluralističnih« raziskovanj, da bi dobili »drugačno javno mnenje« (!).

»Nekdanji partijec« dr. Bučar

Kolumnist verske Družine Branko Rozman še naprej iz tedna v teden dokazuje, da slovenske zgodovine noče poznati in priznati. Njegovo sovraštvo in sovraštvo Slovencev, ki niso bili (in niso) na njegovi strani, pa postaja že »zgodovinski dokument« in vrhunsko dokazilo razkoraka med cerkvenim učenjem o strpnosti, sožitju in odpuščanju in prakso nekaterih njenih služabnikov. Rozman je namreč človek, ki živi in deluje znotraj cerkve!

V zadnji številki Družine je takole obračunal z dr. Francetom Bučarjem: »Poslanci državnega zbora so 18. aprila 1996 obravnavali vladni zakonski predlog o tem, da bi smeli tujci kupovati nepremičnine v Sloveniji. Poslanec dr. Bučar je izjavil, da ne bo glasoval za zakon, ker 'noče biti na strani tistih, ki imajo kolaboracijo tako rekoč že zapisano v svoje gene. Preprosto se ne morem pridružiti taki izdaji nacionalnih interesov od leta 1941.' Takšne partijske floskule bi si g. Bučar ne smel privoščiti, saj je kasneje preveč tvegal in storil za slovensko demokracijo in neodvisnost. To pot je pač imel slab občutek v parlamentu: iz njega je pogledal nekdanji partijec...«

Kovačičeva in Turkova »nova zgodovina«

V Ljubljani poteka polemika med Peterletovo SKD in Janševu SDS o tem, katera izmed obeh strank je prva (in katera bolj radikalno) zahtevala odstranitev spomenikov Kardelju in Kidriču. V skladu s tem očitno lider Slovenskih krščanskih demokratov v Ljubljani Boštjan Turk in lider Socialdemokratske stranke v Ljubljani Dimitrij Kovačič tekmujeta med seboj v samovoljnem odkrivanju »nove zgodovine« in pritlehno primitivnem diskvalificiranju in mazanju mrtvih (političnih) nasprotnikov. V tem sta oba zelo »izprašana«. Tako vsak zase in oba skupaj na veliko dokazujeta svojo politično in siceršno (ne)kulturo in nasilnost. Sicer pa Kovačič in Turk nista poglaviti problem. Kakšna je moralna podoba, kakšne so vrednote strank, ki oba ekstremista mirno prenašata na najpomembnejših pozicijah v Ljubljani in očitno odobravana (in spodbujata) njuno ravnanje?

Dimitrij Kovačič je zadnjič zapisal, da sta bila »vodilna slovenska komunista Kardelj in Kidrič zločinci. Zato njuna spomenika ne moreta stati na javnih mestih. Nikjer na svetu zločincem ne postavljajo spomenikov. Lahko pa ju spravimo v neki del muzeja, kjer bi pričala o časih, ki so postavljali zločincem spomenike...«

Boštjan Turk pa te dni polemizira z govorom predsednika državnega zbora Školča na državni proslavi dneva upora proti okupatorju, v katerem naj bi Školč izključno »pozitivno« ocenil Kardelja in Kidriča. Turk pravi, da je Školč »kot je dolg in širok pogrnil na preizkušnji iz novejšee slovenske zgodovine. Ne samo, da je 'zdrsnil' na najbolj elementarnih vprašanjih etike, intergrativnosti in splošne sprejemljivosti, kakršno bi ljudje pričakovali od človeka na njegovem položaju. Ne, 'zdrsnil' je tudi pri razumevanju temeljne vloge obeh povzpelih prevratnikov v slovenski zgodovini. Kardelj in Kidrič sta se v slovensko zgodovino namreč zapisala po vseh drugih stvareh, kot jih je bil pripravljen v svojem izključujočem izvajanju priznati Školč...« Turk povsem samovoljno (in v nasprotju z vsemi domačimi in tujimi zgodovinskimi dokumenti in dognanji) pripisuje vso krivdo za to, da Trst, Benečija in Julijska krajina niso pripadli Jugoslaviji oziroma Sloveniji, predvsem Kardeljevi »nediplomatski žilici in napuhu hitro izobraženega političnega analfabeta...«

»V resnici sta velika, Kidrič in Kardelj (in njuni gromoglasni zagovorniki). V resnici zaslužita spomenike. Največji bi se gotovo moral dvigovati v onem mestu, ki nosi prijazno ime – Butale. Sreča je le, da Ljubljana niso Butale in Slovenci ne njihovi prebivalci. Morda to ni jasno le tistim, ki jih v političnem smislu predstavljajo,« piše Boštjan Turk, predsednik Slovenskih krščanskih demokratov v Ljubljani.

Niko Kač, generalni direktor Banke Celje

HITRE RASTI V BANČNIŠTVU

SO TVEGANE IN DOLGOROČNO LE REDKO USPEŠNE

Banka Celje d. d. se po finančnih kazalcih oziroma uspehih, ki jih je dosegla zadnja leta, uvršča med prvo četrtino poslovnih bank v naši državi, na celjskem območju pa je največja banka in to namerava tudi ostati. Široka ponudba bančnih storitev, razvejana poslovna mreža, zadostna kapitalna ustreznost ter znanje in izkušnje so tiste prednosti banke, ki jamčijo za njeno uspešno poslovanje tudi v prihodnje. Celovitost ponudbe dopolnjujejo specializirana bančna podjetja, v katerih ima banka pomembno kapitalno udeležbo. Tako so poleg klasičnega bančnega poslovanja pokrita področja lizinga, prometa z nepremičninami, borznega posredništva ter aktivnega sodelovanja pri lastniškem preoblikovanju podjetij. Geslo Banke Celje je zajeto v misli "so stvari, ki jih lahko ponudi le dobra banka". O tem in še o čem smo se pogovarjali z generalnim direktorjem Nikom Kačem.

Panorama: Banka Celje je največja regijska banka. S kakšnimi uspehi se lahko pohvali v zadnjem letu?

Kač: Rast poslovanja se je povečala za dobro tretjino, uspešna je bila prodaja dolgoročnih obveznic, ustvarjeni dobiček pa je bil kljub zniževanju obrestnih mer in nižji obrestni marži lani za skoraj tri četrtine večji kot leto poprej. Znašal je 799 milijonov tolarjev. Z uspešno prodajo odkupljenih delnic od Nove ljubljanske banke se je Banka Celje lani dokončno kapitalsko osamosvojila. Razširili smo tudi poslovno mrežo, tako da imamo trenutno 31 enot. Lani je mednarodna agencija za ocenjevanje bank Thomson BankWatch uvrstila Banko Celje takoj za Novo ljubljansko banko in SKB. Po nekaterih podatkih pa naš rating še raste.

Nujnost bančnih povezav v regijah

Panorama: Kako gledate na položaj slovenskega bančnega trga in na njegovo prihodnost?

Kač: Slovenski bančni trg je prenasičen. Po obdobju izrazito regijsko deljenega trga, ko konkurence tako rekoč ni bilo, smo bili po letu 1990 priče pravi eksploziji rasti novih bank, na drugi strani pa izločitvi dela bank hčera iz sistema ljubljanske banke. Trenutno je v Sloveniji kar 31 bank, nastala je cela vrsta parabančnih institucij. Preživele bodo banke, ki bodo imele celovito ponudbo, od klasičnega poslovanja do posredovanja pri prodaji nepremičnin. Nerad uporabljam besedo Banka Slovenije, raje uporabljam izraz kreditno monetarna oblast. Ta je z nekaterimi administrativnimi ukrepi sicer skušala zmanjšati število bank v Sloveniji. Zlasti število manjših bank, ki pa so se dokapitalizirale, omejile obseg poslovanja in tako obdržale svojo samostojnost. Od 31 bank obvladuje ta hip sedem bank kar 80 odstotkov slovenskega trga. To pomeni, da bo nujno moralo priti do bančnih povezav v regijah.

Panorama: Verjetno pa so regije vseeno premajhne in treba se bo širiti v druge.

Banka Celje je peta največja slovenska banka • Še letos bo tudi v Ljubljani • Nujno potrebno bo povezovanje regijskih finančnih institucij • Preveč centralizma nam že škoduje • Bančništvo je konzervativna dejavnost, naloga bank pa ni reševanje socialnih problemov

Zlasti zanimiv je ljubljanski bančni trg, kamor sta že prodrli Dolenjska banka in Splošna banka Koper. Bo na vrsti tudi Banka Celje?

Kač: Lani smo odprli štiri nove poslovne enote v Posavju in savinjsko-šaleškem območju. V Ljubljani je skoncentriranega več kot 50 odstotkov vsega slovenskega kapitala in iluzorno bi bilo pričakovati, da bo nadaljnje poslovanje uspešno brez prisotnosti v Ljubljani. Še letos bomo odprli enoto Banke Celje v Ljubljani. Sicer pa z mnogimi ljubljanskimi firmami in drugimi že kar uspešno sodelujemo. V času sodobne tehnologije to ni nikakršen problem, res pa je, da nujno potrebujemo tudi "šalter", če želimo poslovanje razširiti in nuditi storitveoziroma poslovno sodelovanje tudi s posamezniki.

Panorama: Še leta 1990 ste obvladovali 90 odstotkov trga v regiji, danes ga okrog 70 odstotkov, prisotni pa skušate biti v drugih regijah. To je po svoje zanimivo, pa tudi razumljivo...

Kač: Vsekakor. Zakaj nam je ljubljanski finančni trg zanimiv, sem povedal. Komu drugemu je zanimiv celjski trg in tako seveda ni naključje, da bo Nova LB sredi Celja odprla svojo enoto, tu je SKB, pa še vrsta drugih. Zaenkrat v Sloveniji pač še nima-

"Naša vloga ni ta, da bi reševali socialo. Mi podpiramo zdrave stvari, te pa bodo pomagale reševati socialne težave. Sicer pa v banki nismo tako trdi in 'zagamani', kot trdijo nekateri. Zavedamo se, da ne delamo s svojim denarjem. Delamo z denarjem varčevalcev, firm in delničarjev. Vsakega delavca, ki se pri nas na novo zaposli, pokličem na pogovor in mu povem, da mora imeti na svojem delovnem mestu, tudi na 'šalterju', prazen predal, v katerem je samo listek, na katerem piše, da ne dela s svojim denarjem. Našim delavcem želim vbiti v glavo to, da je treba v človeku iskati ključ do uspeha. V storitveni dejavnosti, kar pa bančništvo je, to še posebej drži. Dana beseda je obveza in velja več kot ne vem koliko podpisanih pogodb. To moramo čimprej spoznati vsi v naši državi."

mo predpisa, ki bi omejeval širjenje bančnih mrež v druge regije, tako kot je to denimo v Italiji. Ko bo naša centralna banka ugotovila, da to ni smotno, bo seveda drugače. Res pa je, da vsaka banka oziroma njen menedžment skušata ugotoviti, kaj si lahko od širjenja obeta, in nihče si ne želi, da bi imel na novih mestih zgolj stroške.

Panorama: Rekli ste, da brez povezav v regiji ne bo šlo. Predvsem zato ne, ker sicer ne bo mogoče obvladovati regijskih finančnih tokov. Bi lahko v Celju ustanovili lastni finančni center? Pri tem mislim na Celjsko borzno hišo, na Hmezd banko, Banko Celje in morda še koga. So ta trenutek takšna razmišljanja realna?

Kač: Nekaj začetnih korakov v tem smislu smo že napravili. Prepričan sem, da v Hmezdovi banki točno vedo, da se bodo morali povezati z nekom v regiji, že zaradi nekaterih skupnih nastopov na trgu, saj si v regiji ne bomo mogli več konkurirati. Treba bo združiti cilje in moči. Pogovori tečejo, vendar o tem podrobneje sedaj še ne bi rad govoril. Če ne bo prišlo do povezovanj v regijah, potem bo odtekanje možganov, kot temu pravimo, v Ljubljano še večje, kot je sedaj. Ne smemo si zatiskati oči pred ljubljanskim centralizmom. Če bo šlo tako naprej, se lahko zgodi tako, kot se je v Makedoniji, kjer v glavnem mestu živi že 60 odstotkov prebivalstva, kajti svojo prihodnost oziroma možnost za uspeh vidijo le tam. Mislim, da je centralizma pri nas že tudi preveč, čeprav ga nekaj seveda mora biti. Ob tem nihče ne more zanikati tudi česa dobrega iz prejšnjih časov in iz prejšnjega režima. Policentrični razvoj Slovenije ni bil slab. Če ga ne bi bilo, ne bi

bilo več življa v višinskih predelih, ne bi bilo cest v teh območjih in tudi razvoja v dolinskih predelih ne, in to v državi, ki jo lahko s polnim bencinskim rezervoarjem v avtomobilu prevozimo po dolgem in počez. Pred kratkim sem bil poslovno v Sao Paulu, mestu, ki šteje čez 30 milijonov prebivalcev, in spet sem se prepričal, da Slovenija ne more ubežati svetovnim trendom oziroma svetovni delitvi dela, ki nas v nobenem primeru ne bo zaobšla. Priložnost Slovenije vidim v intelektualnih storitvah, industrija pa se bo počasi, a vztrajno selila tja, kjer je poceni delovna sila. Te stvari bo treba urediti z državno regulativo. Ob tem pa nikakor ne mislim, da moramo čez noč pomesti z vso industrijo pri nas.

Strateško povezovanje

Panorama: Kaj čaka slovensko bančništvo v procesu priključevanja k Evropski uniji. Kmetijci o tem na veliko govore in razpravljajo, zdi se mi pa, da ste bankirji v primerjavi s njimi kar malce pretihli.

Kač: Delno imate prav, vendar tudi o tem, kaj čaka bankirje v pridruženem članstvu v Evropski uniji, kar precej razpravljamo. Tudi poslovno bančništvo bo izpostavljeno močnejši konkurenci velikih in dobro organiziranih bank. Problem je v recipročnosti, s katero bo moralo biti dovoljeno, da lahko tudi tuje banke v Sloveniji odpirajo svoje podružnice in predstavništva. Trenutno imamo v Sloveniji štiri banke, ki so v popolni ali večinski lasti znanih avstrijskih in ene francoske banke. To so banke hčere in morajo poslovati v skladu s slovensko zakonodajo, ki zahteva za ustanovitev in za poslovanje s polnim pooblastilom zelo visok jamstveni kapital. Prav zaradi tega zaenkrat njihova prodornost na slovenskem bančnem trgu ni tako velika. V primeru možnosti za ustanovitev podružnice pa bo le-ta poslovala po tuji zakonodaji, in to z minimalnim kapitalom, s tehnologijo in bančnimi storitvami po svetovnih cenah. Jamstvo za naložbeni denar bo tako, kot velja v domicilni državi, pomenilo strošek za poslovanje. Ta je v velikih bančnih sistemih zaradi števila transakcij ter skupnega razvoja novih storitev izredno nizek.

Panorama: To pa bo seveda pomenilo veliko konkurenco domačim bankam...

Kač: Jasno. Na to se je treba pripravljati že sedaj in ne smemo se uspravati ob

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

sedanjih uspeh. Predvsem bo treba modernizirati poslovanje, krepiti lastni položaj ter se strateško povezovati, o čemer sem že govoril. Samo čakati na vstop v Evropsko unijo in nič narediti pomeni toliko kot že vnaprejšnja predaja.

Panorama: S 1. januarjem leta 1999 naj bi uvedli skupno evropsko denarno enoto evro, ki naj bi zamenjala nacionalne valute članic Evropske unije. Slovenija takrat prav gotovo še ne bo članica Evropske unije, nemška marka pa je pri nas še vedno neformalno rezervna valuta za tolar, čeprav je konvertibilen. Slovenci smo še kar navezani na marko in smo izgubili priložnost za drugačen odnos do tolarja. Se strinjate s tem?

Kač: Da. V pravnem prometu je nemška marka formalno dovoljena za domače posle. Tudi uporaba devizne klavzule. Že pogled v zbrana sredstva naše banke kaže, da se je prebivalstvu zaupanje v tolar sicer povečalo, vendar je še vedno več kot polovica vseh sredstev prebivalstva naloženih v tujih valutah, od tega v poprečju 70 odstotkov v nemških markah. Ne glede na tečajna nihanja v posameznih obdobjih je varčevanje v DEM še vedno glavna postavka bančnih bilanc. Ali bodo Slovenci enako zaupali evru, kot so nemški marki, ali pa bodo raje prešli na varčevanje v švicarskih frankih (Švica ni članica EU) oziroma v ameriški dolar ali japonski jen, je veliko vprašanje. V obdobju menjave, ki bo trajala le šest mesecev, lahko pričakujemo tudi nekaj nezaupanja. Tega se zavedajo tudi guvernerji posameznih centralnih bank, zato želijo storiti vse, da bi o dolgoročni stabilnosti evra prepričali svoje prebivalstvo in druge narode. Ta sprememba bo močno vplivala tudi na poslovanje naše banke, zato moramo nenehno spremljati dogajanja in biti čim bolj pripravljeni na morebitna presenečenja.

“Bančništvo je konservativna dejavnost. Vse je treba graditi na zaupanju in dolgoročno. Planinci vedo, da je treba imeti za dolgo turo v hribe kondicijo, ki si jo človek počasi nabira. Kdor se na hitro, kar naenkrat zažene v hrib, bo slej ko prej omagal. Tudi v našem bančništvu je bilo nekaj hitrih startov, cilji pa niso bili doseženi.”

Izrazito hitra rast v finančno bančni sferi

Panorama: Tudi Banka Celje je bila ta mesec na 4. slovenskem finančnem sejmju Kapital 96. Kakšne izkušnje dobite na takšnem sejmju?

Kač: Predvsem je treba vedeti, da je bila rast v finančno bančni sferi v zadnjih letih v Sloveniji izrazito hitra. Ob relativno uspešnem poslovanju bank se je razvila vrsta novih finančnih institucij, ki iščejo svoj tržni prostor preko obeh borz v Ljubljani. Število in raznolikost novih storitev, ki jih ponujajo banke, zavarovalnice, borzne hiše in podobne institucije, se skokovito povečuje. Veliko sredstev vlagajo v razvoj in posodobitev ter izobraževanje kadrov doma in v tujini. Nehote dobi človek občutek, kot da ta sfera živi zelo uspešno, da je na neki način odrezana od preostalega okolja in da je že ušla v 21. stoletje. V tem smislu je bila opazna odsotnost Dadasa. Ta odsotnost ima v sebi tudi neko sporočilo. Tako kot povsod, so tudi na finančnem področju hitre rasti tvegane in le rekodaj dolgoročno uspešne. Treba se je zavedati, da v bistvu vsi igramo ničelne vsote in da vsak dobiček na eni strani pomeni izgubo na drugi. Hitri in visoki zaslužki so vedno bili in bodo rizični, možni pa le kratkoročno. Napredovati je treba počasi in zanesljivo. V poslovnih bankah ni spektakularnih rasti in zaslužkov, pa tudi hitrih padcev ne. Ker imamo poslovne banke izjemno veliko komitentov, je prav, da je naše poslovanje pod skrbnim drobnogledom Banke Slovenije. Negativna presenečenja so tako minimalna. V tujini ne poznamo finančne institucije, ki bi v letu ali dveh storila kdove kaj. V tem smislu je pomembna tudi tradicija. Mi jo imamo in s tem tudi zaupanje. Navsezadnje smo druga najstarejša banka v Sloveniji. Celjska mestna hranilnica je bila ustanovljena že leta 1864, prva pa je bila v Ljutomeru leta 1862.

Banki je najteže, če izgubi zaupanje

Panorama: S tem seveda ne mislite reči, da se kdaj ni pojavilo tudi nezaupanje...

Kač: Nikakor. Najteže je bilo v letih od 1990 do 1992. Jugoslovanski trg je razpadel, razpadli so veliki sistemi z velikimi krediti, devizni varčevalci so bili v skrbeh, kaj bo z njihovimi devizami in ali jih bodo sploh lahko dvignili. Vsi vemo, kaj se je zaradi

izgube teh trgov zgodilo z Emom, Konusom, štorsko železarno... V tistih letih sem dobil sive lase. Prej jih nisem imel. Zavedal sem se tudi tega, da je banki najteže takrat, ko izgubi zaupanje. S tem izgublja zaupanje tudi država. Vse te stvari smo dokaj uspešno prebrodili.

Panorama: Pri tem so imeli verjetno pomembno vlogo izobraženi kadri...
Kač: V Banki Celje je zaposlenih 545 delavcev. Povečan obseg dela in osamosvojitve banke sta zahtevala kadrovske krepitve, delež zaposlenih z višjo in visoko izobrazbo pa se je z 19 povzpela na 21 odstotkov. Lani je imela banka 16 študentov za pridobitev višje in visoke izobrazbe, študija ob delu pa se je udeležilo 33 zaposlenih. Z udeležbo na TOP - Jobu na obeh slovenskih univerzah se je banka načrtno in aktivno vključila tudi v iskanje bodočih kadrov. Ne smem pozabiti tudi na izobraževanje in usposabljanje pri tujih bankah, kot denimo pri Sparkasse v Mainzu, ABC College na Dunaju, Kreditanstaltu na Dunaju in drugod.

Izrazito naraščajo posojila prebivalstvu

Panorama: Na začetku pogovora ste omenili dobro poslovanje. Bi našli, prosim, še nekaj konkretnih podatkov o sami rasti poslovanja, prodaji obveznic banke in ustvarjenem dobičku?

Kač: Bilančna vsota Banke Celje je ob koncu lanskega leta znašala 69,4 milijarde tolarjev, kar pomeni, da je po velikosti bank na petem mestu v Sloveniji. Še posebej izrazito in nad pričakovanji so naraščala posojila prebivalstvu. Največ povpraševanja je bilo za gotovinska posojila in posojila za nakup avtomobilov. Banka Celje je prebivalcem odobrila 18300 posojil v vrednosti 9,8 milijarde tolarjev, kar je triinpolkrat več kot leto poprej. Število posojilojemalcev narašča tudi pri pravnih osebah in vedno več jih je iz Posavja, Velenja in Ljubljane. Sodelujemo s 33 tujimi bankami, korespondenčno mrežo pa ima vzpostavljeno z več kot 850 bankami po vsem svetu. Plačilni promet s tujino narašča in je lani dosegel vrednost 1,2 milijarde nemških mark. Naše obveznice so lani začele kotirati v borzni kotaciji A, in to poleg republiških obveznic in obveznic SKB banke. Gre za sredstva oziroma delnice v višini 10 milijonov mark. Kljub zniževanju obrestnih mer in nižji obrestni marži smo lani ustvarili 799 milijonov tolarjev dobička ali 72 odstotkov več kot leto poprej. Do revizije bo dobiček ostal nerazporejen, delitev dividende pa je načrtovana po letni skupščini, ki bo 17. maja.

“Pred desetimi leti pri nas še nihče ni sanjal o bankomatih, ki jih imamo sedaj na vsakem vogalu. Ocenjujem, da bančna ponudba prehiteva bančno kulturo, in več bo treba tudi z naše strani storiti za izobraževanje samih uporabnikov bančnih storitev.”

Panorama: S prodajo odkupljenih delnic Nove ljubljanske banke se je Banka Celje dokončno kapitalsko osamosvojila. Kaj še lahko poveste o ureditvi strukture kapitala?

Kač: Število delničarjev se je od 305 povečalo na 945. Pri tem je 85 odstotkov kapitala v lasti pravnih oseb, ki so se že v veliki meri olastnile, preostali lastniki pa so fizične osebe. Največji delničar razpolaga z 11,8 odstotka delnic, šest delničarjev pa ima več kot tri odstotne deleže kapitala. Med delničarji banke prihaja letos do nadaljnjih sprememb, saj so bile na javni dražbi prodane zastavljene delnice večjih delničarjev, in to za poplačilo dolga.

Za podjetnike najbolj pomemben trg, ki je sposoben plačevati

Panorama: Vaša banka je bila v zadnjem času kar nekajkrat omenjena v zvezi z Zlatarno Celje in Kili Liboje. Nam lahko zaupate kaj zanimivih novic o tem?

Kač: Preden ste prišli na pogovor k meni, so bili pri meni predstavniki iz Liboj. Zaupam vam lahko, da bodo sedanji najemniki, tudi zaradi našega razumevanja, postali lastniki tovarne keramike iz Liboj. Tovarno bodo vzeli od nas v najem, čeprav je bilo še nekaj drugih ponudb, kratkoročno morda še bolj zanimivih. Skupaj pa smo

POMEMBNEJŠI PODATKI O POSLOVANJU BANKE CELJE:

	Zneski v mio enot				
	1994		1995		indeks
	SIT	DEM	SIT	DEM	na SIT
BILANČNA VSOTA	51.715	633	69.401	790	134
KAPITAL BANKE	9.809	120	11.039	126	113
JAMSTVENI KAPITAL BANKE	6.788	83	9.710	110	143
OBVEZNOSTI BANKE	37.783	463	51.689	588	137
DEPOZITI PREBIVALSTVA	20.291	249	26.621	303	131
PLAČILNI PROMET S TUJINO (V DEM)		1.145		1.241	108
DOBIČEK	465	6	799	9	172
Število delničarjev		305		945	
Število računov sredstev občanov	300.309		261.927		
Število deponentov	5.213		5.024		
Število posojilojemalcev - pravne osebe	592		682		
Število zaposlenih	528		545		
Poslovna mreža	27		31		

Zneski v DEM so preračunani po srednjem tečaju DEM Banke Slovenije.
31. 12. 1994 - 1 DEM = 81,6488 SIT
31. 12. 1995 - 1 DEM = 87,8899 SIT

ugotovili, da bo poleg 160 zaposlenih vedelo, da jih čaka delo in socialna varnost. Glede Zlatarne pa moram reči, da smo odpisali 25 odstotkov terjatev, in upam, da bodo tudi drugi podpisniki korektno izpolnili svoje obveznosti. Poudarjam, da upam. Verjel bom, ko bodo to storili.

Panorama: Zakaj zgolj upate?

Kač: Zaradi negativne kadrovske selekcije. Mnogi so si ustvarili svoje zlatarske delavnice, mnogi svoje firme, in ta trenutek nisem čisto prepričan, kdo sploh še lahko korektno izpelje svoj posel v tej firmi. Tudi sicer imam občutek, da je pri nas preveč sorodstvenih in krajevnih povezav in da si premnogi direktorji ne upajo reagirati pravočasno. Nisem prvi, ki govori o problemu kuhane žabe. Če žabo na hitro vržeš v krop, bo takoj crknila. Če jo počasi kuhaš v mlačni vodi, bo dolgo živela, se navadila na te življenjske pogoje in preživela. Preveč mlačne vode je v našem gospodarstvu.

Panorama: Na Celjskem pa je kljub vsemu mnogo takšnih, ki se ne gredo mlačnosti.

Obisk uglednega ameriškega publicista Johna Naisbitta v Sloveniji

Konec prejšnjega meseca je Slovenijo obiskal slavni ameriški publicist John Naisbitt, avtor knjige Megatrendi, v kateri je v 80-ih letih napovedal konec hladne vojne. Pred dvema letoma pa je v knjigi z naslovom Global Paradox, napovedal nastanek tisoč držav, ki ne bodo več klasične nacionalne države. Oblikovala da se bodo »virtualna plemena«, ki bodo izredno močno notranje povezana na podlagi skupne kulturne in predvsem jezikovne pripadnosti. Na drugi strani pa da bo njihov razvoj odvisen predvsem od komunikacij s celim svetom in ne zgolj z ožjimi regijami. Razvoj računalniških telekomunikacij omogoča preživetje zelo majhnim in srednjim podjetjem ter sposobnim posameznikom, ki lahko komunicirajo s celim svetom. V ta namen se bo povečala vloga enega samega svetovnega jezika, ki bo postal pomembno komunikacijsko orodje, v intinmem svetu pa se bo še okrepila vloga nacionalnega jezika.

John Naisbitt je v Sloveniji doživel sprejem pri predsedniku države in pri predsedniku vlade. Doživel je tudi intervju v Sobotni prilogi Dela. Avtor intervjuja ga je označil za njegov okus preveč populističnega avtorja, čeprav je gostujoči profesor na harvardski in moskovski državni univerzi. Slovenci moramo pač imeti nekoliko drugačno mnenje kot preostali svet. V intervjuju je Naisbitt povedal, da je obiskal državo, kjer se je začel proces nastajanja virtualnih plemen, kot imenuje nove skupnosti. Čeprav za predavanje zahteva 40 tisoč dolarjev honorarja, bi bilo koristno njegovo obisk izkoristiti tudi za pogovor z širšim občinstvom. Morda ne bi bilo odveč prevesti v slovenščino katere izmed njegovih knjig, ki bi prav gotovo prispevala k razumevanju slovenske stvarnosti. Osnovni nauk njegovih zelo zanimivih

Konec koncev tudi Banka Celje ne bi bila to, kar je, če ne bi bilo gospodarskih uspehov.

Kač: Ko pridejo k meni podjetniki, jih najprej vprašam, ali imajo trg. Večina seveda pravi, da ga ima. Kje je ta trg in kakšen je? Če domači trg ni plačilno sposoben, je težko. Trg je seveda tudi na tujem, plačila so redna, toda cene za plačilo storitev so precej manjše kot pri nas. Vsaka čast tistim, ki znajo komariti med tema dvema čerema. Jih je pa kar nekaj na našem območju. Med njimi Sip, polzelska tovarna nogavic, Garant iz Polzele, tekstilna tovarna Prebold...

Panorama: Kakšno je sporočilo vašim poslovnim partnerjem?

Kač: Tudi v prihodnje jim bomo svetovali pri reševanju finančnih težav, jim pomagali pri iskanju optimalnih rešitev ter vzpostaviti stikov s poslovnimi in strateškimi partnerji.

Janez Vedenik

MISLI LOKALNO, DELUJ GLOBALNO

knjig pa je: "Misli lokalno, deluj globalno." Gre za obrnjeno maksimo mednarodnega gibanja zelenih, ki jo je Naisbitt priredil za razumevanje trendov, ki se pojavljajo v svetu po koncu hladne vojne.

Slovenija bo še zelo dolgo soočena z nekakšno izolacijo, ki jo na eni strani povzroča nemirni Balkan, na drugi pa zapletene poti v evropske politične, gospodarske in varnostne asociacije. Razumevanje osamosvojitvenih procesov, uspevanje vedno manjših subjektov v svetovnem procesu razvoja mora Slovenija nujno nadgraditi s strategijo telekomunikacijskih povezav. Te so popolnoma prosto dostopne celemu svetu in na tem področju ni potrebno spreminjati zakonodaje o stvarnih pravicah do nepremičnin, pisati novih ustav, se pogajati v Rimu, Bruslju in še kje. Potrebno je zgolj spremeniti zakonodajo, ki omogoča monopol Telekomu, TV Sloveniji in verjetno še kateri sila pomembni instituciji. Skratka, omogočiti je potrebno prost razmah vsem oblikam komunikacij, ki bodo omogočile razvoj posameznikom in slovenskim podjetjem.

Slovenska politika je začela v zaprti krog debat o vključevanju v Evropsko unijo in Nato, pri tem pa pozablja, da je postala evropska ideja ena najmanj popularnih idej v Evropi, da je Maastrichtska Evropa mrtvo truplo, ki je nastalo zaradi pretirane monetarizacije. Evropske države so vse po vrsti nasledile monetarističnemu pristopu, ki je bil glavno gibalno vsega združevanja. Projekt enotne evropske valute je doživel popoln poraz. Priča smo vzporednim poskusom posameznih evropskih držav, da bi na lastno pest ustvarjale lastrn vpliv v posameznih evropskih regijah (n.pr. italijanski projekt Evroslavije in projekt Velike Nemčije za revitalizirano Avstro-Ogrsko).

Ideja Evrope regij je najboljža dejanskim možnostim, ki se jim lahko pridruži Slovenija. V ta namen je potrebno najprej spodbujati osamosvojitve regij v sosednjih državah (Italija, Avstrija, Nemčija, Hrvaška), predvsem pa morajo slovenske politične stranke postati mnogo bolj internacionalne. Slovenska ideja je prinesla vojno na Balkanu, ker se Slovenija ni zavedala, da je njen ekonomski egoizem lahko povod za etnična čiščenja v drugih delih bivše skupne države. Ideja Evrope regij nikakor ni ideja rušenja obstoječih držav, temveč pomeni pot k nastanku evropskih virtualnih plemen, kot jih slikovito imenuje Naisbitt.

Medtem ko Slovenija čaka na polnopravno članstvo v evropskih asociacijah in je še vedno blokirana na svoj poti na Balkan, lahko s pametnim pristopom začne razvijati nacionalne projekte komunikacijskih povezav, ki nas ne bodo pripeljale zgolj do Bruslja, temveč tudi na Japonsko, v ZDA, Kanado, Avstralijo, Afriko oziroma tja, kjer bo obstajal ekonomski, politični, kulturni in znanstveni interes posameznikov. Zaenkrat pa je pač tako, da Slovenija tava brez vsake strategije, namesto da bi strategijo slovenskega razvoja prepustili naravnim možnostim, ki jih lahko izkoristijo neposredno najsposobnejši med nami. Slovenija ima takšne možnosti že od leta 1991. Preteklo je že pol desetletja in še vedno ostajamo poznani zgolj pri specialistih v diplomaciji in pri tistih posameznikih, ki so slučajno navezali z nami neposredne odnose. Tista organizirana politična sila na Slovenskem, ki bo spoznala nujnost vstopa v obdobje komunikacij, bo omogočila Sloveniji nujni razvoj, ki ne bo odvisen zgolj od naših sosedov, temveč od razvoja, ki omogoča preživetje v globalnem smislu.

Boštjan Horvat

Piše: Martin Ivanič

ČE SI DOVOLJ DOBER...

Če bi nameraval pisati portret tedna slovenskega ministrskega predsednika, bi moral o njem najprej napisati nekaj všečnih stavkov. S tem bi si zagotovil nekakšno moralno pravico, da ga v nadaljevanju tudi grajam. Ker pa ne pišem portreta in ker sem nergač po definiciji, bom laskanje, deloma bi seveda bilo tudi utemeljeno, enostavno preskočil.

Premier je v predprazničnem časopisnem intervjuju na eno izmed vprašanj kategorično zatrdil, da če si dovolj dober, na volitvah zmagaja ne glede na (prevladujoč) volilni sistem. Nimam se namena ubadati s takšnim tipom intervjujev, v katerem novinar sobesedniku nasuje kopico vprašanj, s katerimi se dotakne vseh aktualnih vprašanj, ta pa mu nanje odgovori, kar mu pač odgovori, in nobeden se veliko ne trpinči s tem, da se bralac pri večini odgovorov čuti nekam opeharjenega. Zagotovo pa takšni pogovori niso veliko vredni in človek se vprašuje, ali zanje ni škoda sicer pošteno draga časopisnega prostora. Ta občutek je tem močnejši, kadar podoben intervju naredi dober novinar.

Kritična pripomba k predsednikovemu zgoraj omenjenemu odgovoru je nekje drugje. Preprosto povedano, gre za zlorabo dejstva, da slovenski volilci nimamo prav velike, predvsem

pa ne kakovostne izbire, da smo pretežno "ziheraši", se pravi, da se odločamo za kandidate, ki se lahko postavijo z nekaj majavnimi vrednotami, kot so zmernost, umirjenost, vsaj minimalna učinkovitost ipd. Ta trditve bi se najbrž zdeli marsikomu dvomljiva, če bi pomislili na siceršnje izbruhe primitivnih političnih strasti in na nezanimljivo hrupnost privržencev nekaterih strank ali politikov. Ni težko uganiti, da z zadnjim ciljam na socialdemokrate in njihovega primasa. Toda politična strastnost se na volitvah (vsaj če sodimo po dosedanjih dvojih oziroma trojih večstrankarskih) nekako razblini. Zaradi tega žanjeta tudi Kučan in Drnovšek večji uspeh, kot bi ga smeli pričakovati zgolj po izražanju političnih čustev volilcev.

Skratka, Drnovšek s takšnim "naziranjem" izraža zanj sicer značilno nagnjenje, da sebi pripisuje zasluge za stvari, ki imajo navadno drugačna in druga gibalca. Vse to je v veliki meri mogoče zažnati tudi v njegovi knjigi, ki ji je previdno ali pa samozavestno dal naslov Moja resnica - toda o njej morda še kdaj drugič. Nobenega dvoma ne more biti o tem, da je takšno gledanje na javnost, na volilce, v bistvu podcenjujoče in žaljivo. Enako je, kot če bi proizvajalec opankov v petdesetih letih trdil, da izdeluje

odlično obutev zgolj zato, ker so ljudje glede na ponudbo in kupno moč kupovali veliko opankov. Ker pa Drnovšek ni zabit, ker precej dobro "bere" utrip javnosti in ker mu je torej jasno, da javnosti ni jasno, kaj zanjo takšna njegova stališča pomenijo, jih lahko trosi brez večje bojazni, da se mu bodo na volitvah maščevala. Mirno se lahko zanaša na delovanje spredejav opisanih motivov za opredeljevanje pretežnega dela slovenskih volilcev. Toda volilci bi morali znati opazovati, analizirati, povezovati in sklepati. Nekaj bi se lahko naučili tudi iz naslednjega "medijskega" primera.

Bralcem je bržčas znano, da se je pred časom razvnela razprava o tem, kje so tanki nekdanje JLA, ki jih je prevzela slovenska vojska. Gre za še eno v seriji razprav o slovenski orožarski mafioznosti, ki seveda vse po vrsti ostajajo brez odgovora. Njihov edini učinek čutijo v svojih plačnih kuvertah člani zadevne parlamentarne komisije. Kakor koli že, v časopisu je bila postavljena trditev, da se število tankov, ki jih Slovenija navaja v svojem uradnem poročilu, ne ujema z njihovim analitično ugotovljenim številom. Obrambno ministrstvo je trditev "ovrglo", rekoč, da so prijavitelji drugačno število, kakor je trdil časopis, del razlike pa se skriva v domnevno slabih tankih, ki jih je vojska razstrelila med svojimi vajami iz protiočlepnega streljanja.

Časopis je v odgovoru objavil kopijo uradnega poročila, ki kaže, da ima prav časopis in ne ministrstvo. Hkrati opozarja, da bi lahko samo idiot pri streljanju uporabil za tarče tanke, ki so še vedno vredni okroglih 100.000 dolarjev vsak in zaključuje, da so bili manjkajoči tanki prodani na jug. Zadnjega dejstva v resnici ne

gre nesmiselno problematizirati, toda postavlja se eno samo merodajno vprašanje: **Kje je denar od prodaje teh manjkajočih tankov?** Odgovor na vprašanje, koliko tankov v resnici še premoremo, je vsekakor preprost. Postaviti je treba kvalificirano inšpekcijsko komisijo, ki naj enostavno prešteje vse tanke in ugotovi njihovo stanje.

Po vsem sodeč smo državljani po prepričanju obrambnega ministrstva tolikšni idioti, da nam lahko meče v oči - ne peska, temveč gnoj. Toda v redu, vsaka vojaška ustanova je doslej menila, da je sama sebi namen in da je njeno poslanstvo tolikanj sveto in skrivnostno, da ji ni treba odgovarjati. Nemara se pri tem okorišča tudi s prijaznimi pohvalnimi publikami, ki jih na njen račun izrekajo tuji resorni obiskovalci. Pač v duhu Drnovškove teze, da če si dovolj dober itd.

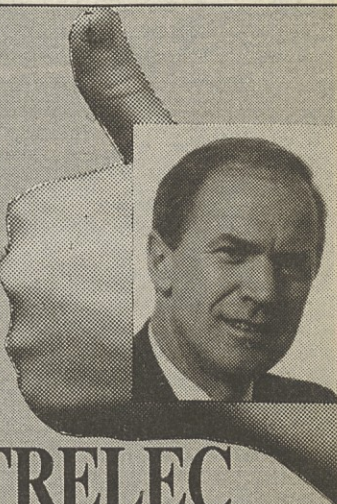
Vendar se moramo vprašati, ali ni za oziroma nad ministrstvom kljub vsemu javnosti in parlamentu odgovoren ministrski predsednik. Popolnoma nam je jasno, da on v resnici ne more bedeti nad vsako vojaško konzervo, hkrati pa se dobro ve, da na določeni točki mora posredovati, če je manipulacija ali neodgovornost nekega resorja tako očitna in skregana z zakonitostjo in etičnostjo. Tudi nam je jasno, da mora premier varovati svoje "kadre" in integriteto celotne izvršilne oblasti. Ne pričakujemo torej, da bo nekega ministra napodil zgolj zavoljo enega ali dveh člankov. Prav gotovo pa smemo zahtevati, da bo znal oceniti, kdaj je kaka zadeva tako resna, da se sproža vprašanje integritete javnosti. Se pravi, da ji bo dal vsaj zagotovilo, da bo zadeva šla pod drobnogled in da bo obveščena o dejanskem stanju. A kaj ko je premier dovolj dober, javnost pa hvaležna čreda!

arena

Piše: Boža Gloda

Dušan Semolič

Slovenskih podjetij ne uničujejo nizke delavske plače, temveč napačne poslovne odločitve, slab menedžment, slab marketing, zastareli proizvodni programi, slaba organizacija itd., za vse to pa niso odgovorni delavci in sindikati. Kdor čaka, dočaka. Slednji se je predsedniku svobodnih sindikatov Dušanu Semoliču le »utrgalo« in je v enem stavku gospodarski

OSTROSTRELEC

in politični eliti v brk povedal, kar ji gre.

Temu stavku bi lahko rekli recept, kako naj delavski imperij vrača udarec zagovornikom banana ekonomske-socialne politike, ki bi gospodarstvo in državo radi reševali samo z odpuščanjem in mizernim plačevanjem in obdavčevanjem delovne sile. Slovenija naj bi po njihovem bila sredi Evrope nekakšna Zumba država, v kateri bi ljudje morali delati tako rekoč zastoj, da bi lahko prodajali vso zastarelo in nekonkurenčno proizvodnjo. Vase zaverovano gospodarsko vrhuško pa je skoro kap, ko so ji svoj čas omejili plače, čeprav si za svojo pamet in spretnost v mnogih primerih ne zasluži niti minimalne. Obenem se ji cedijo sline po nekdanjih jugotgrah, v globoki zmoti, da bodo Balkanci kot nekoč kupovali prav vse in za vsako ceno.

To kar je povedal Semolič, je vladi in menedžerjem, ki ribarijo v kalnem v imenu nekakšnih še neobstojećih lastnikov in kričijo o nujnosti mizernih plač, treba nenehno metati v obraz. Če bi podjetja imela prave lastnike, bi nesposobni menedžerji že davno dobili brco v zadnjo plat. Ker pa gospodje menedžerji zelo skrbno in prebirano varujejo svoj podhrbenični del, bi človek pričakoval, da bi jim vlada vsaj petkrat na teden dala vedeti, da morajo najprej organizirati konkurenčno proizvodnjo. Pokojni Krajsky je avstrijskim gospodarstvenikom pred petindvajsetimi leti zalučal v obraz resnico, da naj ne sanjajo o kakšnem gospodarskem preboju, če bo Avstrijo svet poznal in sodil samo po njenem lodnu.

Vlada, ki drži z menedžerji in upa na njene volilne glasove, tega seveda ne bo storila. Ostala bo pri splošnih floskulah o konkurenčnosti. Kako si zamišlja personalno oplemenitev menedžmenta, pa je lepo pokazala v Tamu.

Marjan Podobnik

Kako pa si bitko za konkurenčnost predstavljajo v ljudski stranki, je povedal njihov prvak, tisti ki ne zamudi nobene priložnosti za dokazovanje o zavoženem gospodarstvu. Marjan Podobnik. Slovensko vesoljstvo je pozval, naj za božjo voljo ne dovoli, da bi denimo Mercatorjeve delnice kupovali tujci, ker bi to pokopalo slovensko kmetijstvo.

ŽRTVE

Zdi se, da je gospod Podobnik še vedno poln socializma, ko gre za njegovo kožo, ki je seveda možno odvisna od volilne volje kmetov. Čim bolj se bližajo volitve, več takih modrosti, kot je ta z delnicami in tujci, lahko pričakujemo. Lepega dne se bomo zbudili z ukazom, da ne smemo kupovati banan in pomaranč, kaj šele kakšnega kivija, ko pa imamo na voljo slovenska jabolka in hruške. Potem se bo kdo spomnil, da k zavedni slovenski riti paše samo Palomin papir, vse drugo pa bo narodna izdaja.

Temu bo po istem receptu sledilo obvestilo, da je oblačenje v kakšne italijanske ali kitajske cunje popolnoma nemoralno. Umivati se bomo smeli samo s soleo, branje tujih časopisov bo veljalo za sabotažo domače grafične in podobne industrije, uvoz pohištva, avtomobilov, kmetijskih strojev, jogurtov, igrač in druge konkurenčne nevarnosti bo strogo prepovedan. Tistega, ki si bo drznil pomisliti, da bi kakšen kos zemlje prodal tujcu, pa bodo sledi vasi najprej pribili na sramotilni steber, nato pa ga po srednjeveško obdelali.

In tako bo slovensko gospodarstvo za trdno zaprtim plotom zopet veselo konkurenčno. Za žeblje bomo potrepljivo stali v vrsti in bili veseli, če bomo namesto desetcentimetrovskih dobili enkrat manjše, bencin bo na bone, kruh pa na karte. Točno v tako smer namreč vodi filozofija gospoda Podobnika, ki bi za vsako ceno zaščitil domačo kmetijsko proizvodnjo, da bi še naprej lahko prodajala drago. To pa ni tržno gospodarstvo. Če so delnice, kot vsako drugo blago, na trgu, jih bo pač kupil tisti, ki bo ponudil več. Če bi se tujci topli za slovenski krompir, gospoda Podobnika najbrž ne bi nič motilo, pa se žal ne. Če pa bi radi prišli in pokazali, kako se konkurenčno delja in trguje, pa je vesoljni potop. Taka politika res vodi v večne mizerne plače.

Piše: Jože Smole

RUSKI POLIGON

Dnevnik The New York Times je v posebnem uvodniku opozoril, da ameriški tisk podcenjuje volitve v Indiji (»največji demokraciji« s 400 milijoni volilcev), precenjuje pa volilno kampanjo v Izraelu in priprave na predsedniške volitve v Rusiji. Pisec tega uvodnika dodaja, da predsednika ZDA Billa Clintona prav nič ne zanima, katera od petsto političnih strank v Indiji si bo zagotovila največ glasov, se pa kar najbolj aktivno zavzema za podporo izraelskemu premieru Simonu Peresu in ruskemu predsedniku Borisu Jelcinu.

Pri takšnem neposrednem političnem angažiranju, ki meji na vmešavanje v notranje zadeve Izraela in Rusije, Clinton izhaja iz ocene, da je izvolitev Simona Peresa pogoj za nadaljevanje mirovnega procesa na Bližnjem vzhodu, izvolitev Borisa Jelcina pa zagotovilo za nadaljevanje dosedanjih gospo-

darskih reform in privatizacije v Rusiji. Takšni politični usmeritvi predsednika Clintona sledijo tudi mednarodne finančne institucije, ki z novimi krediti Rusiji računajo na povečanje možnosti za izvolitev Borisa Jelcina. Mednarodni denarni sklad je nedavno sklenil, da bo Rusija v naslednjih treh letih dobivala po tri milijarde dolarjev kreditov letno. Zahodne banke pa so pristale na odločitev odplačila 72,5 milijard dolarjev ruskih dolgov.

Po večmesečnem zastoju pri naložbah, kar je bila posledica slabega gospodarskega stanja v Rusiji in s tem povezanih rizikov, so se zdaj velike ameriške, japonske in zahodnoevropske firme odločile za velike investicije. Ob tej odločitvi navajajo, da je inflacija v Rusiji v marcu padla na 2,8 odstotka, da je zaustavljeno padanje proizvodnje in da presežeke v trgovini Rusije s svetom znaša blizu 16

milijard dolarjev. Ocena je torej, da je Rusija prebrodila dolgoletno hudo gospodarsko krizo, in ni izključena skorajšnja ponovna gospodarska rast. Prav to so tudi glavni argumenti Borisa Jelcina v sedanjih volilni kampanji. Njegov glavni tekmeč Genadij Žuganov, predsednik KP Rusije, pa dokazuje, da je bilo zmanjšanje inflacije doseženo na račun delavcev in večine prebivalcev Rusije, ki danes živijo veliko slabše kot v nekdanji Sovjetski zvezi. Ne zaposlenost, ki je nekdanj sploh niso poznali, se danes še vedno povečuje. Bistveno so zmanjšane socialne pravice delovnih ljudi. Delavci so porinjeni v stare kapitalistične mezdne odnose, brez pravice do kakršnega koli sodelovanja pri odločitvah. Nadaljuje se razslojevanje ruske družbe na peščico novepečenih bogatašev in množico revežev. Srednji sloj je zelo majhen, obstaja samo v velikih mestih, v večini regij pa ga sploh ni. Genadij Žuganov zagotavlja, da ni proti gospodarskim reformam, toda izvajati bi se morale na povsem drugačen način od dosedanjega. Privatizacija ne bi smela biti divja, zaustaviti bi bilo treba krajo družbenega premoženja, v sistem tržnega gospodarstva pa bi morali vgraditi socialne rektive. Pri propagiranju takšnega pristopa se sklicuje na poglede in izkušnje evropske

socialne demokracije.

Žuganov se zavzema tudi za odprtost Rusije v svet in podpira naložbe tujega kapitala v rusko gospodarstvo. Zahodni državniki, zlasti ameriški, mu ne verjamejo. V mnogih časopisih se ponavljajo skorajda dramatična opozorila, da bi njegova izvolitev za predsednika Rusije pomenila konec privatizacije, drastično prekinitvev gospodarskih reform in začetek obnavljanja Sovjetske zveze. V teh analizah pretirano poudarjajo nesporno dejstvo, da so v vrstah KP Rusije mnogi stalnisti oziroma ljudje s starimi ortodoksnimi pogledi. Pri takšnem slikanju razmer tudi televizijske postaje posebej prikazujejo stare simbole na predvolilnih zborovanjih Žuganova.

Mnoge velike ameriške, japonske in evropske firme pa so v svojih ocenah bolj umirjene od uradne politike. Ocenjujejo, da morebitna zmagaja šefa KP Rusije Genadija Žuganova na predsedniških volitvah ne bi pomenila konca gospodarskih reform in ne bi ogrozila tujih naložb v rusko gospodarstvo. Izkušnje Poljske so zelo poučne tudi za ocenjevanje ruskih razmer. Valensa je kategorično trdil, da bi izvolitev kandidata levice na predsedniških volitvah pomenila tudi konec gospodarskih in družbenih reform na Poljskem. Razvoj dogodkov ga je povsem demantiral.

Piše: Branko Zihel

DROBNE RADOSTI VELIKIH CINIČNIKOV

Človeku postane kar tesno pri srcu, ko opazi, kako prvi pridigar liberalne akademije vneto prepričuje svoje kvazi-levosredinske oboževalce - v resnici se že nekaj časa javno dobrihajo skrajni reakciji, do tal priklanjajo transnacionalni skupini orožnikov, kjer zaudarja po kulturi fašistov; toda to je že druga zgodba - in slovenske bralce, da je združevanje vseh po vsej na mestu, če bi državnozbornske stranke pred parlamentarnimi volitvami postorile vse,

česar jim doslej ni uspelo dokončati, ali sprejele vsaj toliko človeku prijaznih zakonov, kolikor je pač potrebno za priboritev naklonjenosti volilcev. Kajti vprašanja, s katerimi se poslanci ubadajo zdaj, prej spominjajo na posledice pretirane samovšečnosti nekega in preštevanje lukenj v volilnem situ, kakor da polnokrvno skrbijo za skupno dobro. Naš pridigar nato nevedne bralce prijazno opozori, naj ne pozabijo, da je naša demokracija še v otroški dobi,

čeprav se predvolilni boj ne razlikuje kaj bistveno od tistih v nekoliko bolj razvitih demokracijah, kjer tudi poznajo nizke udarce. Predvolilno obdobje se pač na splošno izraža kot histrija strankarskih prvakov, kakršni v boju za oblast podležejo tudi najbolj hladnokrvni politiki. Pričujoče besede tako držijo, kakor so vredne premisla: če si zdravorazumske operacije in rešitve predstavljamo kot nekakšno politično panacejo, ki nam je na voljo, kadar sicer manj prijazno gospodarstvo ali presihajoče socialno življenje postane neznosno, potem jih imamo vedno zadošči, čeprav med njimi zlahka prepoznavamo zelo staro, celo starikavo miselnost. Niti hotenja po spremembi volilnega sistema v celoti niso nič novega. Seveda se vladajoče garniture pred volitvami raje lotevajo neogibnih prilagoditev pravil, da bi si tako zagotovile kako premdnost pred opozicijo, čeprav naj

bi bila resnično zaželeno le tista zakonodaja, ki je ugodna tudi za opozicijske stranke. Naj počiva v miru - Nikola Pašić! Zakaj naše sedanje nesreče je kriv zgolj nekdanji volilni sistem, kakršen je zagotavljal zmagajo samo eni stranki. Približno tako pravi dobrohotni pridigar. Prepričan sem, da smo današnji ljudje zelo daleč od večerajšnjih, toda vseeno nisem ravnodušen od vprašanja, ali bomo zato kaj bližji človeku jutrišnjega dne. Glasnik t. i. liberalne akademije nam je namreč v podtonu sporočil še tole: ker pravičnega, zanesljivega volilnega sistema nikoli ne bomo dosegli, nas pustite vladati tudi v prihodnjih štirih letih, čeprav smo v iztekajočem se mandatu sprožili stavkovni val in povzročili socialno utesnjenost, se pogostoma pobalinsko obnašali in zastraševali javnost, češ da bo vsaka druga izbira spet pripeljala na oblast bivše komuniste. Temperaturo nam tako in tako merijo samo Američani!

Koebenhavn 96 – V evropskem kulturnem prostoru naj bi razčistil dilemo, ali bodo veliki narodi asimilirali male ali ne.

KOEBENHAVN 96 – s kulturo proti aroganci

Danski publicist Erling Olsen v svoji knjigi Kakšna je Danska ugotavlja, da njegovi sodržavljanji kljub vikinjskim koreninam ne marajo arogance. Ko je postala duhovščina preveč arogantna, je državo leta 1536 preplavila reformacija, in tej so zvesti tudi danes. Ko je postalo plemstvo preveč arogantno, je oblast prevzel kralj Frederik III. in leta 1660 razglasil absolutno monarhijo. Ko je postal kralj preveč aroganten, so mu njegovi uradniki vzeli del oblasti in razglasili prosvetljeni absolutizem. Ko so postali uradniki preveč arogantni, so se na Danskem leta 1849 odločili za demokratično ureditev. Ko je postala vlada preveč arogantna, so leta 1901 sprejeli večinsko načelo. Ko so postali moški preveč arogantni, so leta 1915 tudi ženskam dali volilno pravico. Ko so postali profesorji na univerzah preveč arogantni, so leta 1970 razglasili študentsko participacijo pri vodenju univerze. Ko so postali evrokrati preveč arogantni, so se Danci uprli sprejemu Maastrichtskega sporazuma. Ko so postali evropski unionisti preveč arogantni, so Danci odgovorili s Koebenhavnom 96 - evropsko kulturno prestolnico. Večji del celoletnih prireditev bo namreč poudarjal dansko kulturno samobitnost. Številni simpoziji, seminarji in podobna srečanja bodo udeležence silila, da bodo govorili o zavarovanju kulturne identitete malih narodov v združeni Evropi.

Tako se bodo s kulturo postavili po robu evroaroganci. Pa ne le to.

Premagovanje provincialnega kompleksa

Če človek obiše Koebenhavn, zelo hitro ugotovi, da mesto ne potrebuje takšne prireditve, da bi se vzdignilo iz nekakšne kulturne zaprašnosti. Celo nasprotno. Presenečen je, kako globoko je kultura vtkana v sleherni ped 1,3-milijonskega mesta. Mesto, ki je dobrih 800 let danska prestolnica, ljudem ponuja toliko možnosti za kulturno doživljanje in izživljanje, da je skoraj neverjetno, zakaj so za leto prireditev v okviru evropske prestolnice kulture porabili dodatno milijardo danskih kron. Za lažje razumevanje povejmo, da je to dobrih 250 milijonov nemških mark.

“Za Koebenhavn je značilna večna dile-

ma, ali bi bil provincialno mesto ali svetovna metropola. Kljub temu, kar imamo, in tega ni malo, je res, da smo bili vedno pri promociji našega mesta skromni, nekako sramežljivi. Pri pripravi Koebenhavna 96 pa smo se odločili za agresiven nastop doma in po svetu. In to seveda stane,” nam je dejal tiskovni predstavnik odbora za pripravo omenjene prireditve Carsten Laessoe.

Odkar sta idejo kulturnih prestolnic Evrope uveljavila grška ministrica za kulturo Melina Mercouri in njen francoski kolega Jacques Lang (leta 1984), je bilo že 11 evropskih kulturnih prestolnic. Prvi takšni prestolnici - Atenam so sledile Firenze, Amsterdam, Berlin, Pariz, Glasgow, Dublin, Madrid, Antwerpen, Lizbona in lani Luksemburg. Po Koebenhavnu bo glavno mesto evropske kulture Solun, zatem Stockholm in Weimar, leta 2000 pa bo tovrstnih prestolnic kar 11.

Koebenhavenski proračun za prireditev je doslej absolutno največji. V primerjavi s prejšnjimi prestolnicami naravnost megalomanski. Zakaj tako?

“V prvi vrsti bi radi dali vedeti, da smo evropsko idejo kulturnih prestolnic vzeli zares. In več kot to. Z organizacijo vseh prireditev in raznih posvetovanj želimo spodbuditi vseevropsko razpravo o tem, kaj je velika Evropa, kaj je identiteta narodov, posejbej majhnih, kakršni smo mi, saj nas je komaj 5,2 milijona. S prireditvijo želimo tudi definirati našo kulturno identiteto, ljudi po svetu pa še bolj seznaniti s koebenhavensko ponudbo. Ljudje recimo ne vedo, da se uvrščamo med najbolj varna mesta na svetu. Dokaz je recimo to, da sodimo med 10 največjih kongresnih središč na svetu in da doslej pri nobenem izmed številnih kongresov, ki smo jih pripravili, ni bilo nobenega incidenta, tudi najmanjšega ne,” pravi Carsten Laessoe.

Generalni sekretar prireditve je naturalizirani Danec, po rodu Američan, Trevor Davis. Zanj mnogi pravijo, da je pravi genij. Včasih je celo tako genialen, da se je z njim težko pogovarjati, nam je dejal eden izmed danskih odličnikov.

“Namen tako dragega projekta je kulturo uvrstiti v vrh politične skrbi sleherne evropske države. Gre tudi za to, da Koebenhavn dokočno uvrstimo v tako imeno-

Pestra sestava levosredinske koalicije Oljka bo novo vlado silila v sporazumevanje

SPOROČILO ITALIJANSKIH VOLIVCEV

Prvič v zgodovini prihaja italijanska levica na vlado z levosredinsko koalicijo Oljka. D'Aleмова demokratična stranka levice je postala najmočnejša, stranka komunistične obnove pa peta. Plačana demonizacija drugačnih je po dolgih desetletjih prekinjena. Stigmatiziranje z marksisti, komunisti, boljševiki, socialisti, levičarji končno izgublja zlovesč prizvok. Bombastično simboliko Naprej Italije, Narodnega zavezništva in Plamena trobojnice je zasenčila pomirjača Oljka. Le skrajneži z desnega brega še opravičujejo z antikomunizmom in zmerljivkami iz ideološko nacionalistične preteklosti lastni debakeli.

Zakaj je italijansko sporočilo pomembno tudi za Slovenijo? Soseja je – po dolgoletnem enoumju krščanske demokracije – v svojevrstni tranziciji, le na drugem koncu. Res pa so kar nekaj let pred nami, tako v gospodarskem razvoju kot v demokraciji in bolj realnem prepoznavanju politično razvojnih trendov, čeravno je bilo tudi pri njih malo tehtnih ocen, ki bi vnaprej prepoznale in napovedale preboj levice. Vendar je to ob znanem desnem medijskem monopolu in obvladovanju javnega mnenja – ko gre za ocenjevanje italijanske politike – bolj razumljivo za italijansko kot, recimo, za našo medijsko sceno. (Tudi del medijev pri nas, ki ima znanje, sredstva in možnosti za objektivnejšo oceno, je še 22. aprila zjutraj papagajsko rutinsko goedel o negotovem izidu. Redkih

komentarjev, ki so – tudi v Panorami – argumentirano napovedali prihod levice, pa vsevedni “strokovnjaki” še brali niso. Raje so dokazovali, da je moč večino ljudi nenehno vleči za nos, čeprav manipuliranje ne rešuje družbeno razvojnih vprašanj.) Berlusconijevo monopolistično pridobitništvo za izvoljence in delo njegove vlade so volilci v kratkem času stehali in izmerili, saj ni reševalo zavoženih razmer, predvsem pa ne težav večjega dela italijanske družbe. Razkrili so posiljevanje s “fintami”, kako nujne – preden se volilci zavedo – da so izredne volitve, kako državljani ne podpirajo odpiranja v levo in solidarnjšega reševanja težav socialne države, temveč samozvane Berlusconije in oblastizeljne Finije. Podobno je Fini konfrontirajoče vsiljeval družbi neofascio-populizem,

večinski in predsedniški model vladanja ter nestrpno odklanjal sporazumevanje o eksistenčnih vprašanjih.

Ob volitvah pa se je pokazalo, da so tako posiljevanje s čimprejšnjimi volitvami kot vsiljevanje večinskega volilnega sistema neosnovani (po večinskem sistemu bi koalicija Oljke povsem pomedla z desnim polom), kar dodatno kaže na površnost desnice pri reševanju politično gospodarske krize na sploh, in da ji ni šlo za sanacijo razmer v družbi, temveč le za grobo premoč in oblast. Državljanji volilci pa so se sami pravočasno dokopali do realnejše presoje. Namreč da je za razvojlavanje razvojnih vprašanj potrebna strpnost, dogovor in soglasje.

Dinjeva vlada je pokazala tehtnost strokovnosti in znanja, trdega dela, odprtega obravnavanja težav in puhlost prejšnjega demagoško parolashkega soloodločanja. Pri tem je predsednik republike Scalfaro odigral pomembno družbeno moderatorsko vlogo. Vladanje da pač ni poker, temveč zbiranje sinergije soustvarjalne poglobljene in vsebinske demokracije, ki ga sprošča le modro pluralno sodelovanje. Antagonizator-

ska in šakalska politika, ideologizacija in varanje javnosti lahko nestabilnost samo prikrijejo. Zaposnili napoleonizmi in dučizmi pa niso več evropske teme.

Prava vprašanja so tista, za katera so se po dolgoletnih naporih, omahovanjih, globaliziranem oviranju – in tretjem poskusu v dveh le-

lokalne samouprave proti notorno prevladujočemu državnemu birokratskemu centralizmu petih milijonov uradnikov (štirikrat številnejše prebivalstvo ZDA jih premore le dva milijona). Dalje ustvarjanje novih delovnih mest in pogojev za zaposlovanje ter eksistenco mladih, kar je postala eminentna evrop-

“Ob volitvah pa se je pokazalo, da so tako posiljevanje s čimprejšnjimi volitvami kot vsiljevanje večinskega volilnega sistema neosnovani (po večinskem sistemu bi koalicija Oljke povsem pomedla z desnim polom), kar dodatno kaže na površnost desnice pri reševanju politično gospodarske krize na sploh, in da ji ni šlo za sanacijo razmer v družbi, temveč le za grobo premoč in oblast.”

tih – končno odločili italijanski volilci. Globljih reform ni zmogla nobena od dosedanjih 55 italijanskih vlad v 50 letih. Reforme pa naj bi popravile marsikaj. Ustavo, medijski monopol, davčni sistem, korumpirano upravo predmenzioniranega državnega aparata, klientelizem podkupvalcev in podkupljenih, enakomernejši policentrični razvoj (predvsem italijanskega juga), uveljavljanje vsebinskega federalizma in

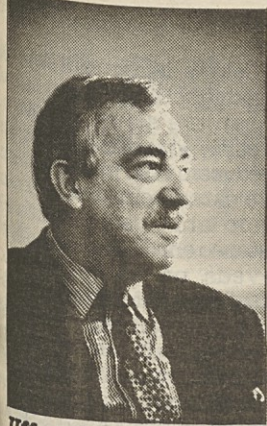
lokalna samouprava proti notorno prevladujočemu državnemu birokratskemu centralizmu petih milijonov uradnikov (štirikrat številnejše prebivalstvo ZDA jih premore le dva milijona). Dalje ustvarjanje novih delovnih mest in pogojev za zaposlovanje ter eksistenco mladih, kar je postala eminentna evrop-

lokalna samouprava proti notorno prevladujočemu državnemu birokratskemu centralizmu petih milijonov uradnikov (štirikrat številnejše prebivalstvo ZDA jih premore le dva milijona). Dalje ustvarjanje novih delovnih mest in pogojev za zaposlovanje ter eksistenco mladih, kar je postala eminentna evrop-

nost. (To je postalo še občutnejše po padcu berlinskega zidu, ko so usahnili tudi sredstva tujeja pod/kupovanja parazitskih antikomunističnih akterjev. Moro, ki je že pred tem opozarjal predvsem na nacionalne vire, je žal svoj poskus prenove plačal z življenjem.)

Nacija se bo zdaj morala dokazati z lastnim znanjem in delom. Prof. Romano Prodi, bodoči predsednik vlade, napoveduje izpolnjevanje volilnega programa, s katerim je koalicija zmagala, stabilnost in petletno vlado. Pa tudi – drugače kot Fini in Berlusconi – sodelovanje s konstruktivnim delom opozicije pri vladanju in soodločanje. Pestra levosredinska koalicija in Bossijeva Severna liga kot nekakšen tretji pol, ki niha med federalizacijo Italije in secesijo “Padane” (kot imenujejo razvit, bogat severni del Italije), pa bodo novo vlado kar silili v sporazumevanje, ne v konfrontacijo, in v črpanje moči za vladanje iz dogovornega sodelovanja. Nasilna evforična demagoška desnica (ki je še na predvečer volitev na Piazza Navoni v Rimu uprizorila pred/zmagovalni poskakovalni ples Berlusconija in pajdašev) je zapravila zaupanje in preveč prepotrebne ustvarjalne sapa. Po zgodovinskem preobratu v Italiji s prihodom levice odločno trkaja na duri možnosti za samobitnejši in ustrežnejši razvoj. A bo treba delati.

Milan Šamec

Uffe Ellemann-Jensen, predsednik liberalcev in nekdanji zunanji minister: "Življenjski interes malih narodov je, da intenzivno sodelujejo v evropskih integracijah. Ne nazadnje tudi zato, da velikim fantom onemogočijo dominantno vlogo v skupnem peskovniku."

vani evropski kontekst, prebivalce mesta pa prepričamo, da je njihova prestolnica del Evrope; Evrope, ki se širi. Z vložkom pa želimo tudi kulturi dolgoročno zagotoviti boljše delovne možnosti. Namen takšne prireditve je tudi zboljšati kakovost življenja in ljudem dopovedati, da to ni le boljša plača in večje število sob v njihovih domovih, ampak tudi vloga kulture v njihovem vsakdanjem življenju. Ne nazadnje pa je namen Koebenhavn 96 spodbuditi razpravo o mestu, o njegovi kul-

korist bodo od tega imeli. Med več kot 2000 predlogi so jih izbrali okoli 600. V celotni program so pritegnili več kot 50 tisoč ljudi, ki posredno ali neposredno sodelujejo pri njegovem uresničevanju. Poklicno pa se z njegovo uresničitvijo ukvarja 150 ljudi.

Hkrati so tudi reševali finančno vprašanje. Debele milijarde kron ni bilo tako lahko zbrati. Z dobro marketinško akcijo so iz javnega sektorja izvabili 26 odstotkov te vsote. Denar so prispevale oblasti 42 krajevnih in treh pokrajinskih vlad ter državno ministrstvo za kulturo. Ves preostali denar pa je iz zasebnega sektorja - sponzorske pogodbe in donacije raznih nevladnih fundacij s področja kulture.

"Telega denarja ne bomo porabili le za drage honorarje nekaterih nastopajočih, ampak ga bomo na neki način vrnili ljudem. Izmed več kot 600 prireditve, ki jih bo mogoče videti v tem letu, jih lepo število financiramo ravno iz tega denarja. Del denarja pa smo porabili za zidavo ali obnovo 40 mestnih objektov. Poleg tega ne razmišljamo samo o tem letu. Zdaj, ko programi že tečejo, se ukvarjamo predvsem z leti, ki bodo sledila. Iz te grandiozne prireditve moramo za prihodnost potegniti največ, kar se da," je zatrjeval Trevor Davis.

Pravijo, da se prebivalci Koebenhavn identificirajo s prireditvijo, saj množično sodelujejo pri njej, nenehno pošiljajo nove predloge in kritizirajo pomanjkljivosti, poleg tega pa bolj množično kot doslej obiskujejo razne prireditve na prostem in v zaprtih prostorih.

Pogled v 21. stoletje

Sistem prireditve Koebenhavn 96 kaže tri teritorialno zaključene celote ob nekaterih eksotičnih vložkih.

V prvi vrsti gre za Koebenhavn in Dansko, predstavitve njune zgodovine in kulturne identitete. Hkrati prireditve nakužujejo možnosti prihodnjega razvoja in integriranja danske kulture v širši prostor. Drugi teritorialno zaključeni krog zajema Baltik. Koebenhavn je največje trgovinsko pristanišče v Baltiku in je zato naravno povezan z drugimi baltskimi deželami. Večjo pozornost posvečajo zlasti trem novim državam na tem območju - Litvi, Latviji in Estoniji. Tudi Peterburg ni daleč in zato so z njim tesno sodelovali pri pripravi meseca kulture. Tretji krog pa zajema Evropa. Danska je članica Evropske unije že od leta 1973. Vanjo so jo silili predvsem gospodarski interesi, saj je recimo članica skupnega trga postala tudi Velika Britanija, tradicionalno ena najboljših danskih gospodarskih partneric, zlasti na kmetijskem področju. Kakor se je unija vsebinsko bogatila, tako se je Danska začela vse bolj bati za svojo kulturno identiteto. Nekateri razumniki, kot na primer nekdanji zunanji minister in predsednik liberalne stranke Uffe Ellemann-Jensen (velik prijatelj Slovenije), trdijo, da je strah povsem odveč, saj v Bruslju bolj skrbijo za identiteto malih narodov kot ti narodi sami.

"Ko si enkrat v Uniji, je glede podpisovanja skupnih dokumentov eno samo vprašanje: ali boš dokument podpisal 10 minut prej ali pozneje. Vprašati se moramo tudi, koliko male suverenosti bomo žrtvovali za koliko velike. Pri oblikovanju velike Evrope pa se moramo angažirati z vsemi silami, ki jih imamo na razpolago. Prav za nas majhne je še kako nujno, da sodelujemo v tem procesu, saj je naš skupni interes, da izdelamo sistem, ki bo onemogočil velikim fantom, da bi prevladovali v peskovniku," je slikovito opisal svoje videenje participacije malih narodov v veliki združeni Evropi odlični poznavalec evropskih razmer Jensen.

Trevor Davis, generalni sekretar organizacijskega odbora Koebenhavn 96: "Koebenhavn 96 je tudi leto dialoga; dialoga o prihodnosti mesta in dialoga o prihodnosti malih narodov v Evropski uniji."

V luči omenjenih dilem so se organizatorji Koebenhavn 96 odločili za kar nekaj prikazov kulturne ustvarjalnosti malih narodov Evrope in pripravo vrste posvetovanj strokovnjakov za posamezna humanitarna področja iz vse Evrope o temi identiteta malih narodov v združeni Evropi. Posveti se bodo vrstili vse leto in na njih bo sodeloval tudi marsikateri slovenski strokovnjak. Trevor Davis ob tem poudarja, da je Koebenhavn 96 tudi program dialoga. Najprej notranjega dialoga o sedanjosti in prihodnosti Koebenhavn, predvsem pa o dilemi, ali naj bo dansko glavno mesto provincijska ali evropska prestolnica, potem dialog o vlogi Koebenhavn in Danske v baltskih okvirih in ne nazadnje o kulturni identiteti 5,2-milijonske Danske v Evropi. Tudi na ta način so vsi programi usmerjeni v prihodnost, v 21. stoletje.

Tristopenjski program

Celotni program Koebenhavn 96 so snovali razdelili v tri sezone; spomladansko, poletno in jesensko.

Kot je povedal Trevor Davis, imajo vsi omenjeni sklopi programa tri dimenzije; umetniško, ki naj predstavi umetniške sloge in percepcije, človeško, ki temelji na delovanju v skupinah in predstavi ideologijo mnogih nevladnih gibanj, kar je tudi podlaga za delovanje skandinavskega socialnega modela, in geografsko, ki promovira kulturno različenost na makroravni in poudarja njen neoviran razvoj v širšem regionalnem sklopu.

Najpomembnejše teme spomladanske sezone so zgodovina mesta, Koebenhavn v nordijski regiji in retrospektiva kulturnih dosežkov 20. stoletja. V poletni sezoni bodo najpomembnejše prireditve razni mednarodni festivali in razstave, začel pa se bo tudi globalni dialog med Severom in Jugom, dialog o varovanju okolja in dialog o programu zelenih mest. Jeseni bo vizija 21. stoletja veliko bolj prisotna kot v prejšnjih dveh sezonah. Vrstili se bodo zanimivi medijski projekti, predstavitve novih umetniških tehnik, sodobnih vrst glasbe, eksperimentalnih gledališč ter številni programi za otroke in mlade. V okviru različnih prireditve se bo predstavilo tudi manjše število umetnikov iz Slovenije. V sodobno zasnovani in izvrtni prireditvi Kontejner 96 - Umetnost prek oceanov se bosta predstavila koprski umetnika Jasna Hribnik in Zmago Lenardič z instalacijo Reciklirana opera, na evropskem mladinskem glasbenem festivalu bodo mladi iz Slovenije nastopili s projektom Musical Gils - Oz, v programu 96 cerkva - Človeški glas bo oktobra nastopil zbor Ave, jeseni se bo predstavil tudi modni oblikovalec Alan Hranitelj, ki že dolgo ustvarja v Sloveniji, v programu Phoenix pa bo sodelovala tudi Metelkova iz Ljubljane.

Besedilo in fotografije Jože Poberaj

Proračunski in organizacijski perfekcionizem

Za Dansko bi lahko brez dvoma zapisali, da je marketinško vodena država po načelih, ki jih je postavil ugledni ameriški marketinški strokovnjak Philip Kotler. Danci skrbno, premišljeno in vztrajno prodajajo vse, kar se prodati da. Pri tem so perfekcionisti. Iz tega tudi izhaja šala o skandinavskem gospodarskem sožitju. Idealna in gospodarsko uspešna formula tega sožitja je takšna: "Vse, kar si izmislijo Finci, naredijo Švedi, Danci pa to uspešno prodajo Norvežanom." Projekt Koebenhavn 96 so delali Danci sami, brez pomoči drugih nordijskih držav. Pripravljali so ga tako, kot se to po sodobnih marketinških načelih spodobi. Kandidaturo so sprejeli leta 1992. Takrat so se takoj lotili raziskovalnega dela. Pripravili so številne razprave, okroglice in druge oblike razprav o tem, kakšna naj bi bila ta prireditve in koliko naj bi stala. Sprejemali so razne predloge za oblikovanje programov in ljudi prepričevali, naj razmišljajo, kakšno

Mestna hiša - Tudi v njej se bodo morali odločiti, ali bo Koebenhavn v prihodnosti provincialno mesto ali prestolnica evropskega tipa.

Vedno večja odvisnost od mafijskega kapitala, ki dejansko vodi gospodarstvo ZRJ

Koordinator ZRJ za stike z Mednarodnim denarnim skladom Jovan Zarić je odpovedal pogajanja z Londonskim klubom v New Yorku. Po odpovedi pogajanj sta se sestala jugoslovanski ambasador v OZN Vladislav Jovanović in predstavnik Chase Manhattan Bank, ki je eden največjih jugoslovanskih upnikov. Predstavnik Londonskega kluba John Anderson ni dajal nobenih dodatnih informacij v zvezi z dnevnim redom sestanka in ni komentiral prekinitve pogajanj z ZRJ. Prav tako ni želel komentirati zamenjave koordinatorja jugoslovanskih pogajalcev. Dejal je le, da je zamenjava Avramovića jugoslovanski notranji problem in da bo njegova stran srečna, če se bo lahko pogajala s komer koli.

Manever jugoslovanskih oblasti je v prvi vrsti namenjen zunanje-političnim namenom. Svetu želijo pokazati, da Jugoslavija ni kriva za razpad države, torej za krvavo vojno. Jugoslavija pa bo takšno držo plačala zelo drago. Sam Avramović priznava, da devizno likvidnost države vzdržujejo njemu neznan

AVRAMOVIĆ POSKUŠA REŠEVATI NEMOGOČE

devizni prilivi. Ti so najverjetneje povezani s transakcijami bank bratov Karić, ki niso pod kontrolo Narodne banke Jugoslavije in so pod direktnih vplivom centrov političnih moči. Problem je tudi v dejstvu, da ZRJ mesečno uvozi za 250 milijonov dolarjev blaga, zato sedanje devizne rezerve ne zadoščajo za tekoče potrebe. Na nedavni tiskovni konferenci je Avramović povedal, da zvezna vlada ni izpolnila obljube o finančni podpori njegovemu stabilizacijskemu programu iz leta 1994. Takšno pomoč naj bi mu nudila Banka Karić, in sicer v višini 100 milijonov dolarjev, ter poslovna enota Beograjske banke iz Cipra, 200 milijonov dolarjev. Banka Karić mu je odobrila zgolj 10 milijonov dolarjev, Borka Vučić, direktorica Beograjske banke na Cipru, pa ni uspela zagotoviti nobenega denarja, ker so njena denarna sredstva zamrznjena v tujini. Podporo je dobil zgolj pri nekem visokem političnem funkcionarju (govori se o Slobodanu Raduloviću, predsedniku srbske vlade), ki mu obljublja 300 milijonov dolarjev posojil. Avramo-

vić svari, da ima ZRJ le nekaj več kot 300 milijonov dolarjev deviznih rezerv, kar onemogoča izvajanje stabilizacijskega programa.

Ugibanje, ali namerava Milošević zamenjati guvernerja Avramovića, so v zadnjih dneh zelo aktualna. V nekaterih političnih krogih predvidevajo, da ga bo zamenjala Borka Vučić, direktorica Beograjske banke na Cipru. Na naslednji seji zvezne skupščine še ne gre pričakovati razprave o njegovi zamenjavi, saj je zvezni poslanec Ivica Dačić izjavil, da 14. maja ne bodo razpravljali o tej problematiki. Prav tako je izjavil, da SPS podpira Avramovićevega program ekonomskih reform, ker je to tudi program njegove stranke.

Avramović svari tudi pred nerazumnimi zahtevami, ki se pojavljajo na področju

denarne politike. Pokojninski sklad zahteva od NBJ posojilo za zagotovitev izplačil pokojnin. Če bi Avramović odobril takšno posojilo, bi sledilo vnovično tiskanje denarja brez podlage, s tem pa bi za 15 odstotkov povečal količino denarja v obtoku. Posledica bi bila nova hiperinflacija. V posebnem pismu je svoja stališča sporočil predsedniku srbske vlade in predsedniku pokojninskega sklada, ki sta nanj naslovila zahtevo za odobritev posojila.

Guverner Avramović uživa podporo praktično vseh opozicijskih strank, nekaterih sindikatov in črnogorske politike. Srbska opozicija se zaveda, da prekinitve pogajanj z jugoslovanskimi upniki pomeni nadaljnjo izolacijo Jugoslavije, ki bo trajala, dokler je ne bodo sprejeli v MMF in Svetovno banko. Član-

stvo v teh institucijah pa je pogojeno z začetkom pogajanj s komercialnimi bankami. Jugoslavija nujno potrjuje tuje kredite za finančno ciranje lastne proizvodnje. Politične stranke, ki podpirajo Avramovića, vidijo edino rešitev v postopni vključitvi Jugoslavije v Evropsko unijo.

Da so gospodarske razmere v ZRJ resnično narobu katastrofe, govorijo predstavniki številnih opozicijskih strank. Po nekaterih podatkih Jugoslavija potrebuje za začetek novega gospodarskega cikla 26,5 milijarde dinarjev svežega kapitala (8 milijard nemških mark), ki pa ga ne more zagotoviti brez članstva v mednarodnih finančnih institucijah. Država povečuje svoj notranji dolg, ki je samo lansko leto znašal 25 milijard dinarjev.

Zvezna republika Jugoslavija je tudi pred začetkom postopka sprejetja nove lastninske zakonodaje, ki bo omogočala različne oblike lastninjenja. Nekateri opozicijske stranke že nasprotujejo predvideni obliki lastninjenja in zahtevajo uvedbo podobnega modela, kot ga je izpeljala Češka. Vladin predlog predvideva

obvezen popis premoženja, ki se bo lastninsko preoblikovalo, ustanovitev posebne agencije, ki bo izdajala soglasja k popisu premoženja, soglasja o programu lastninskega preoblikovanja in izvajala nadzor nad potekom lastninjenja. Ponovno je v postopku tudi zakon o podjetjih, ki ga je vlada že poslala v skupščino, vendar ga je kasneje umaknila iz postopka. Novi predlog zakona se le malenkost razlikuje od prejšnjega. Po mnenju poznavalcev pa bo problem nastal v sami skupščini, ki se sestaja zelo poredko in so v njej pogosto obstrukcije.

Bitka med Avramovićem in Miloševićem v Srbiji pomeni bitko med evropsko in protievropsko usmeritvijo. Avramović nima nobenih možnosti za uspeh, tudi če ne pride do njegove zamenjave. Popolna odvisnost Narodne banke Jugoslavije od centrov političnih moči, na katere nima nikakršnega vpliva, pa pomeni vedno večjo možnost finančnega zloma te države in vedno večjo odvisnost od mafijskega kapitala, ki dejansko vodi jugoslovansko gospodarstvo. Zunanji zid sankcij, ki zajema predvsem članstvo v mednarodnih institucijah, deluje predvsem na finančnem področju. Dolgotrajnejši obstoj takšne zapore pomeni za Jugoslavijo popolno izolacijo z vsemi negativnimi učinki, ki smo jih vajeni iz Iraka.

Boštjan Horvat

"Avramović svari tudi pred nerazumnimi zahtevami, ki se pojavljajo na področju denarne politike. Pokojninski sklad zahteva od NBJ posojilo za zagotovitev izplačil pokojnin. Če bi Avramović odobril takšno posojilo, bi sledilo vnovično tiskanje denarja brez podlage, s tem pa bi za 15 odstotkov povečal količino denarja v obtoku. Posledica bi bila nova hiperinflacija."

Proletarec in svetnik Slovincu ne pomenita nič

DELO JE POKLICANOST MODROSTI

Slovinci imamo včasih srečno roko, če se spomnimo, koliko so se že v preteklosti zlasti politiki prerekali, katere praznike naj narod praznuje in katere mora vreči v popolno pozabo. In priznajmo, da preden smo v koledar z velikimi črkami zapisali današnje praznike, je bilo med politiki več kregarije kot ne, vendar pa so se navsezadnje vseeno odločili za tiste praznike in za tista obeleževanja, ki jih narod nosi v spominu in z njimi še dandanašnji vsakodnevno živi.

Za nami sta dva, kakor koli ju že pač gledamo in ocenjujemo, zelo pomembna praznika, ki se zmerom tako ali drugače dajeta pečat slovenski naciji in državi – dan upora proti okupatorju in praznik dela. Zanimivo je, da se oba državna praznika praznujeta drug za drugim v enem tednu; torej v sedmih dneh, in zagotovo nosita kako mitološko poslanstvo in sporočilo, ki je vsestransko povezano z eksistenco slovenskega naroda in s slovenstvom kot takim.

Danes zahteva poseben premislek in poglobljeno tolmačenje zlasti praznik dela, in to zaradi svoje prazničnosti in zaradi dela kot dela. Nehote zelo povsakdanje govorimo o delu, ki nam daje kruha, da lahko živimo iz dneva v dan človeka vredno. Priznati moramo, da nas preživetje kot

tako kratkoročno ne zanima več toliko kot nekoč. Čedalje bolj de ukvarjamo z življenjem življenja, torej takšnim bivanjem človeka in naroda v naročju sveto- stnosti življenja, ki si podaja roko z zemsko večnostjo.

Delo je zagotovo eden ključnih smislov, smotrov in ciljev vsakega človeka, vsakega naroda, vsake družbe in vsake države, pa tudi občestva, če ideologiziramo skupino kot skupnost. Vendar pa delo samo na sebi pojmuemo ne samo zelo različno in zelo drugače, ampak celo zelo nasprotujoče in celo zelo izključujoče ter smo pogosto na meji nesmisla, ki skorajda popolnoma razvrednoti delo kot najbolj človeško delovanje v tuzemskem svetu.

Enoplastno in enostransko razmišljanje in tolmačenje dela vodi v njegovo celovito nasprotnost, tako da nam

nazadnje ne ostane nič drugega kot samo nič, kar pa pomeni, da se človek s takim ničevim delom razoseblja, čeprav ostaja še zmerom osebek. Osebnost sama iz sebe izhlapeva v praznost, ki se z nobeno pomočjo nikoli, nikomur in nikjer ne vrača kot vrednota. Če se to že pripeti, je to zgolj privid, ki dokočno razvrednoti človeškost; v tistem trenutku pa človek ni več človek, ampak sam sebi nič.

Je delo sploh lahko praznik?

Zagotovo ne, ker če bi to bilo res, potem bi se delo iz dneva v dan preobrazilo v ne-delo oziroma v delo nad delom, kar pa pomeni, da bi izgubilo svojo lastno stvarno vrednoto. Njegova realiteta 'bi transcendirala v nadtranscendenco, v svojo lastni absurd, v konec dela, v nič nedela.

Proletarci vseh dežel se niso združili prav zaradi tega, ker dela niso pojmovali kot svojega lastnega dela, ampak so delali zato, ker naj bi bilo delo en sam praznik. Živeli so torej v brez-delu, saj sebe kot človeka preprosto niso enačili z delom kot nujnim bistvom eksistence. Podružljali so se v namišljeni

enakosti in enakopravnosti, kar pa ni mogoče niti v nemogočem, ker človek ni bitje, ki bi se na tem svetu prerojevalo v sočloveka, na onem svetu pa je tako ali tako samo brez-delo kot nič dela. Je le praznik brez praznovanja, saj tudi videz postane samo navidezen, ne pa več kot modrija človekove modrosti. Delavci proletarci so pravzaprav delu kradi njegovo modrost, saj če v delu ni modrije, če delo ni modro, potem je lahko samo

in vsestransko bogat. To je proletarska eksistencialna laž, ki ne bi smela imeti pravice človeka vrednega življenja.

Proletarci vseh dežel so se hoteli združiti na popolnoma enak način, kot so se v davni ljudje in ljudstva združevala v občestva. Vendar pa vedimo, da je tako združevanje bilo in je samo sebi namen in nič drugega kot peklenska ideologizacija, ki človeka vodi ali na križ za obešanje ali na

"Slovinci smo dolžni zaradi ohranitve slovenskosti posvetiti posebno pozornost predvsem tako imenovanemu intelektualnemu delu, ki nam edino lahko vsaj približa eksistenco odrešitve kot rešitve, seveda pa ne rešitve kot odrešenja. Intelektualno delo je delo z največjo in najvišjo vrednostno potenco in moralo bi biti hkrati individualna in družbena nenadomestljiva vrednota. Da ga ne cenimo in ne spoštujemo dovolj, je že stara slovenska resnica. Da ne verujemo v njegovo življenjsko poklicanost, je neizpodbitno dejstvo."

lažiranje samega sebe, kar pa človeka vodi v nerešljivo prevaro in v samopretvarjanje, da je vsestransko srečen

goli otok. Torej v tisto in takšno življenje, ki nima nič skupnega z najbolj človeško vrednoto in z največjo pri-

rodnostjo bivanja, torej lom.

Delo se dela zaradi delanja. Slovinci smo dolžni zaradi ohranitve slovenskosti posvetiti posebno pozornost predvsem tako imenovanemu intelektualnemu delu, ki nam edino lahko vsaj približa eksistenco odrešitve kot rešitve, seveda pa ne rešitve kot odrešenja. Intelektualno delo je delo z največjo in najvišjo vrednostno potenco in moralo bi biti hkrati individualna in družbena nenadomestljiva vrednota. Da ga ne cenimo in ne spoštujemo dovolj, je že stara slovenska resnica. Da ne verujemo v njegovo življenjsko poklicanost, je neizpodbitno dejstvo.

Modri človek je bil z lastnim stvom poklican na ta svet in v to sveto življenje, da svojo lastno modrostjo človeka vnaša najprej v njegovo samega, potem pa ga sovpeva s sočlovekom v družbo, ki lahko svojo pamet samokreira le iz intelektualnega modrije, in to enako v davni in v navpični smerni vedno in samo med zemljo in nebo in ne neke mami in nebo in zemljo. Samopretvarjanje in samodokazovanje je ključno gonilo intelektualnega dela, in poklicani intelektualci morajo biti odpoklicani, če je zgodba o uspehu lahka samorealizacija le, če je modrost delo in če je delo modrija.

Proletarec in svetnik Slovincu ne pomenita nič!

Drago Kuz...

Borzna gibanja

Prejšnji teden je minil predvsem v znamenju praznikov. Kljub navideznemu mrtvilu, ki je vladalo na slovenskih finančnih trgih, tega obdobja ne gre podcenjevati. Letošnja zima je bila prav gotovo huda preizkušnja, tako za investitorje, udeležence, kot za regulatorje. Prišel je čas za ponovni, temeljit razmislek o strateških in kadrovskih premikih predvsem na kapitalnem trgu. Verjetno bo marsikaj odvisno od dogovorov, ki so jih sprejeli pomembni predstavniki bančnih in gospodarskih lobijev na kakšnem teniškem turnirju ali morda na kakšni jadralski regati v Sredozemlju. Upajmo v kar največjo razsodnost in modrost takšnih dogovorov, ki bodo vsekakor močno vplivali na prihodnjo uspešnost gospodarstva.

Do uveljavitve "novega finančnega reda" pa lahko še naprej pričakujemo skakanje menjalniških deviznih tečajev, ki jim ni kos niti Banka Slovenije, in nadaljnje padanje tečajev na kapitalnem trgu. Borzni indeks je zdrsnil tako nizko, da se bo ob nadaljevanju dosedanjih trendov spustil na izhodiščno mesto (1000) že v nekaj tednih. Zaupnja Ljubljanski borzi ne more vrniti prav nihče več. Vsi dosednji mehanizmi prepričevanja in zgovarjanja na prepočasni proces privatizacije so postali neučinkoviti. Borzni zlom je napravil svoje in vsi prizadeti skušajo prevaliti svoj del krivde za neuspeh na ramena sokrivcev. Ne smemo pozabiti tudi na delno krivdo investitorjev, ki so naivno vlagali v vzajemne sklade, ki so ponujali magični letni donos nad 50 odstotkov.

Problem s Slovinci je ravno v tem, da smo slepi, ko nam kdo obljubi velik dobiček. Ljudje so najemali draga posojila, prodajali nepremičnine in vlagali denar v skrajno tvegane finančne in-

PRAZNIČNI POMENKI

strumente, ki nimajo nikakršne realne povezave z gibanji v slovenskem gospodarstvu. Največjo škodo pa je utrpel kapitalni trg, ker je zaigral veliko priložnost, ki jo ponujajo vzajemni skladi za pridobivanje drobnih investitorjev. Takšna priložnost se lahko vrne šele čez mnogo let. Krivdo nosita predvsem Ljubljanska borza in agencija za trg vrednostnih papirjev.

Jasno je, da ljudje, ki so pripeljali do takšnega stanja, ne morejo več pisati novih zakonov, sprejemati sklepov, ki bodo vplivali na proces lastninjenja in opravljanje nadzora nad udeleženci na kapitalnem trgu. Na agenciji hočejo celotno breme za katastrofo prevaliti na Ljubljansko borzo. Nedavne javne izjave neodvisnega

strokovnjaka, dr. Dušana Mramorja, ki je ves čas obstajala agencije vodil strokovni svet in skrbel za siceršnje kadrovske zasedbe te institucije, da zakon dopušča možnost organiziranja novega trga vrednostnih papirjev, je usmerjen ravno k temu cilju. Ta izjava pomeni predvsem grožnjo Ljubljanski borzi, da bo agencija prepustila Blagovni borzi (z besedami: Sadarju) organiziranje slovenskega privatizacijskega trga.

V Panorami smo že pisali o OTC trgu, kjer kotirajo vedno več privatizacijskih delnic. Zakon o trgu vrednostnih papirjev določa, da lahko agencija s pogodbo pooblasti drugo pravno osebo za opravljanje dejavnosti trgovanja z vrednostnimi papirji izven borze. Pri tem trgu

gre za izvenborzno trgovanje. Glede na dejstvo, da je agencija sklenila pogodbo za izvajanje izvenborznega trgovanja z Ljubljansko borzo d.d., v javnosti in pri izdajateljih vrednostnih papirjev nastaja zavajajoči vtis, da je OTC trg nekakšna priprava na kotacije A in B. Takšen vtis je posledica popolnih anomalij na sekundarnem trgu. Osnovni cilj zakonodajalca je bil predvsem, da tistim izdajateljem, ki še ne izpolnjujejo pogojev za redne borzne kotacije, omogoči preglednejše trgovanje z njihovimi papirji, borznim posrednikom pa lažje izvajanje določila, ki pravi, da morajo poročati agenciji o sklenjenih izvenborzних

poslih. Iluzorno bi bilo pričakovati, da bo večina podjetij, ki so se lastninila z javno prodajo, zahtevala redno borzno kotacijo. Snovalci kapitalnega trga so do sedaj živeli v sanjskem svetu, v katerem so si predstavljali, da vsa podjetja neizmerno hrepenijo postati javne delniške družbe in komaj čakajo, da jim bo Ljubljanska borza dala zeleno luč za borzno kotacijo. Kakšna je resničnost, smo videli pred časom, ko sta si agencija in Ljubljanska borza začeli histerično prizadevati za nove borzne kotacije.

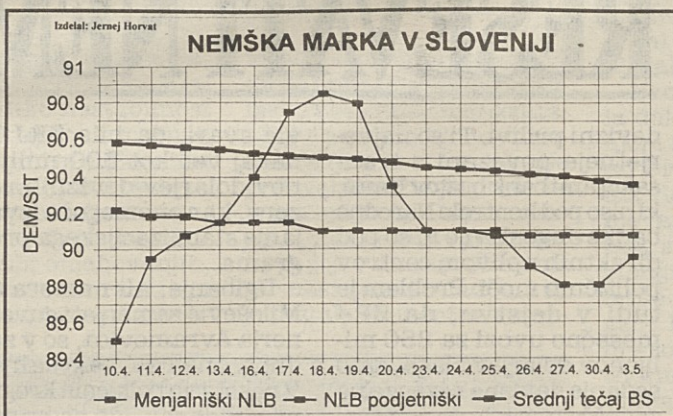
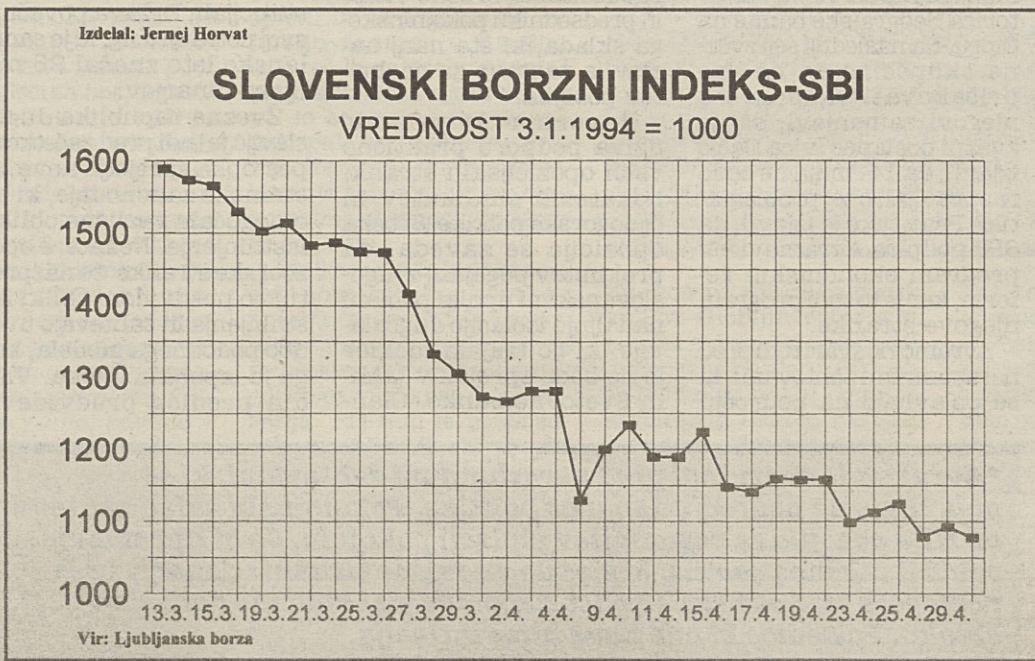
V smislu vzpostavitve nove borze je potrebno gledati tudi začetek trgovanja s terminskimi pogodbami na redne

co OTC trga, vsaj kar se tiče gibanja tečajev za privatizacijske delnice. Trgovanje terminskimi pogodbami lahko v naprej diktira cene na OTC trgu. Problem pa nastane, ker je terminsko trgovanje brez vsakršnega nadzora, Blagovna borza pa lahko postane prostor, kjer se bo odločalo o usodi najboljših slovenskih podjetij. Neodvisni strokovnjaki in Dušan Mramor lahko še naprej tarna, da je agencija sprejela stališča in postopke, posredovala Blagovni borzi, vendar je njegovo prizadevanje brez vsakega učinka, ker nima prav nobene pravne podlage za svoje početje. Problem pa ni v Blagovni borzi, temveč v neodvisnosti strokovnjaku, ki je imel prebrano ustrezno pravno podlago.

V naslednjih tednih borzna priča še enemu zanimivemu dogodku. Ljubljanska borza organizira svojo tradicionalno konferenco, v kateri bo znanem blišču portoroškega kongresnega centra bo potekala v povsem drugačnem vzdušju. Ponovno bomo imeli priložnosti videti in slišati nepozabna imena, ki so povzročila sedanji družbeno-borzni zlom. Prevladovale bodo nekatere zguljene teme predvsem pa se borza postopoma ča terminskemu poslovanju in prevzemu podjetij. Gre za področji, ki nista obravnavljena z nobenim zakonodajnim akтом. Še vedno sta prepustna zakonodajni neopredeljenosti. Zopet bodo blesteli neodvisni strokovnjaki, ki bodo poskrbeli, da bo kapitalni trg služil predvsem njihovim finančnim lobijem in ne gospodarstvu in drobnim investitorjem. Čemu se ne ubadali s pisanjem novega zakona, če je na divje in nezakonito dovoljeno vse, kar ni izrecno prepovedano.

Dogovori, sklenjeni med prazniki, bodo pokazali, v resnici še lahko pričakujemo od ljudi, ki so krivi za sedanji polom. Do njihove uveljavitve pa lahko pričakujemo zgolj njihovo nadaljnje sprenevanje in poskuse medsebojnega obešanja.

Boštjan Horvat

delnice poslovnega sistema Mercator. Že prve dni trgovanja je bilo sklenjenih precej pogodb. Trenutni tečaj na OTC trgu se giblje okoli 4000 SIT, s terminskimi pogodbami, ki se poravnajo konec junija, pa se je na Blagovni borzi trgovalo po ceni okoli 4.245 SIT. Pričakovanja nekaterih borznih posrednikov, da bi cena te delnice lahko že v kratkem poskočila tudi na 8000 SIT, se verjetno ne bodo uresničila. Cena pogodb, ki se bodo poravnale septembra, znaša zgolj 4500 SIT. V naslednjih tednih lahko pričakujemo trgovanje s pogodbami na nove privatizacijske delnice. Pri eventualnem porastu trgovanja s tovrstnimi finančnimi instrumenti lahko pričakujemo nadaljnje zaostrovanje spopada na kapitalnem trgu. Večji obseg trgovanja lahko povzroči popolno nekompeten-

Janez Ravnik: ZAKAJ PREMAGANI? ČIGAVO ZMAGOSLAVJE?

Zakaj likvidacije • Cerkev glavni pobudnik in organizator »spontane samoobrambe« • Plačani vojaški kurati v šestih conah in oboroženi duhovniki • Prihodnost slovenskega naroda je Rupnik videl le pod okriljem Velike Nemčije in nacistične Evrope

veljstvom izbranih slovenskih oficirjev, ki so tedaj še bili v taboriščih za vojne ujetnike. Ti bodo izpuščeni v skladu s seznamom, ki ga bo predložil vojaškim oblastem škof G. Rožman. In še, da je bila na njegov predlog ustanovljena specialna policija v Ljubljani. Robotti je odobril vse predloge, ki so bili takoj uresničeni.

Pri enotah in poveljstvih so bili nameščeni duhovniki - kurati. Glavni kurat MVAC je spomladi 1943 postal dr. Ignacij Lenček, profesor teologije, škofijski referent katoliške akcije in škofov predstavnik pri poveljstvu VI. armadnega korpusa. Na njegov predlog je italijansko poveljstvo postavilo vojne kurate v šestih conah. To so bili oboroženi plačani vojaški kurati. Italijanski polkovnik Alberto Seraglia je poveljstvu XI. A zbora poročal: "Krajevni duhovniki, ki so, kakor je znano, po večini ustanovitelj in voditelj formacij MVAC, prosijo, da jih oborožimo s pištolami." In oborožili so jih.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je poročal Musoliniju 18. 9. 1941 (po petih mesecih okupacije): "Duhovščina pa nam je še naprej v celoti naklonjena in popolnoma sodeluje z nami..." Tako so italijanski poveljniki poročali za župnike iz Sv. Vida, Iga in Begunj pri Cerknici, da so njihovi zaupniki in ovaduhvi. Za slednjega poročajo, da je ovadil 40 simpatizerjev oz. pripadnikov OF ali sorodnikov partizanov ter omogočil požig več kot 21 njihovih bivališč. Župnik Tizingar je

boju, npr. v Dolenji vasi) vse vzeli, a topničarje na Turjaku prisilili, da streljajo na svoje prejšnje pomagače. "Ob italijanski kapitulaciji je bilo 107 postojank vaških straž s 6.250 borci, 250 četniki in 4.700 partizani," pišejo pisci brošure. Zakaj jim potem sami niso pobrali orožja, saj jih je bilo po njihovem več kot partizanov, poleg tega pa so tudi dobro poznali razmere v posadkah, kjer so skupaj jedli in spali?

Ali res le prisega Bogu in ne tudi Hitlerju?

Zgodba o domobranstvu in domobrančih je kristalno jasna. Zato so ji tudi avtorji posvetili le bore štiri strani brošure. Da bi slovenski narod zvedel "vso resnico" o njih, bi zadostovalo na enem prostoru objaviti obširen programski govor generala Rupnika v Unionski dvorani 17. aprila leta 1944, letak s pozivom za vstop v domobransko legijo, besedilo domobranske prisega, govor SS-generalnega Rösenerja ob prisegi, Ustanovno listino o organizaciji gorenjskega domobranstva ter govor Stanka Kocipra, domobranskega propagandista ter Rupnikovega tajnika in zeta, 14. oktobra 1944. leta. Poglejmo, kaj vse to pove!

Na zborovanju 17. aprila 1944 v ljubljanski Unionski dvorani je Rupnik strnjeno razgrnil svoje poglede na stanje v svetu in v Sloveniji. Zborovanja so se udeležili visoki nemški oficirji z SS-generalom Rösenerjem na čelu. Rupnik je v govoru izpričal

vi prisega (da je šlo za lojalnost Nemcem s figo v žepu) govorijo ali o pravem neznanju ali pa namernem sprenevedanju opravičevalcev tega dejanja.

Smešna je tudi trditev piscev brošure: "Komunisti so vrgli v svet laž, da so domobranci prisegli firerju (še vedno je zanje firer - ne Hitler!!!). Zaradi tega jih je imel Zahod za nacistične kolaboracioniste. Ta laž je prispevala h kasnejši strašni usodi domobrancev". Torej Zahod da je slepo verjel komunističnim lažem - ob svoji obveščevalni službi in številni diplomaciji?! Res pa je, da je "strašna usoda" domobrancev povezana z njihovo prisego.

Avtorji brošure pišejo: "Domobranci so bili priključeni nemški policiji kot samostojna vojaška enota. Nikdar niso bili sestavni del organizacije SS... Ves vodstveni kader je bil slovenski, prav tako poveljevalni jezik in pesmi". Vendar: Rupnik je izdal 30. 9. 1943 posebno naredbo, s katero je ukazal popolno podrejenost nemški vojski in policiji. V sestavu domobranskih enot so bili nemški oficirji in tudi oddelki za zvezo, sicer bolj za kontrolo in poveljevanje. Na Gorenjskem je bil poveljnik domobrancev - podoficir SS Erich Diechtl, šef gestapovske izpostave v Kranju. Domobranci niso mogli storiti ničesar brez vednosti in soglasja izpostave gestapa. Samo peli so lahko. Če so? Komuniciranje (pa tudi poveljevanje) z vojsko, policijo, gestapom, vsekakor ni potekalo v slovensščini.

Partizani so rešili 304 člane posadk sestreljenih letal; o tem je bila ob 50 letnici zmage odmevna razstava v Ameriki, Evropi in v Ljubljani, od koder je potovala po vsej Sloveniji!

Avtorji brošure očitajo partizanom, da so s svojim bojem "z odstranjevanjem demokratičnega dela naroda dejansko uresničevali cilje fašizma in nacizma in tako kolaborirali z njihovimi političnimi cilji". To tezo so si izmislili sami "protirevolucionarji", demokratična in odporniška Evropa nel Na drugem mestu pa pravijo, da so se vaše straže za orožje obrnile na okupatorja, kar je bilo tako po "vesti kot po mednarodnih določilih dopustno". Ta teza o kolaboraciji s fašisti sploh ne zasluži odgovora - polemike. Politično oceno kolaboracije so že izrekli zavezniki, ki so jo obsodili in hkrati priznali NOB. Dr. Izidor Cankar je to storil že pred koncem vojne, nato pa še Franc Snaj in dr. Alojzij Kuhar - člani ožjega vodstva SLS in begunske vlade v Londonu. Obsodili so kolaboracijo in domobransko prisego, se odločili za NOB ter javno pozvali domobrance, da storijo isto. Ni "mednarodnega določila", ki bi dopuščalo oboroženo kolaboracijo. Tedaj veljavna Haaska konvencija in pravilnik iz 1907. leta, ki določata "pravila o običajih in zakonih vojskovanja na kopnem", oborožene kolaboracije zoper upor lastnega naroda ne dopuščata.

Churchill: "Kdorkoli, ki koraka s Hitlerjem, je naš sovražnik!"

Potrebno je odgovoriti še na trditev v zaključku brošure, kjer piše: "Na koncu vojne je velik del slovenskega ozemljskega obrobja ostal zunaj slovenskih meja." Po naštevavanju tega "obrobja" pa piše: "Vsega tega ozemlja zahodni zavezniki niso hoteli priznati Jugoslaviji zaradi fanatičnega stalinizma titovskega režima v ključnih letih po vojni." Že 1973. leta je dr. Dušan Biber v zagrebškem VUS-u in kasneje v Delu objavil obilno korespondenco med Churchillom, Trumanom, Rooseveltom, feldmaršalom Alexandrom v zvezi s t. i. tržaško krizo. Objavil je tudi dokumente Foreign Officea in State departmenta v zvezi s to krizo. Objavljeni so tudi razni drugi politični in vojaški dokumenti. Vsi govorijo o dramatičnosti takratnih razmer, hkrati pa tudi o dejstvu, da nismo dobili Trsta in Gorice ter dela Julijske krajine zato, ker je Churchill reševal poraženo Italijo, da ne bi v njej zmagali komunisti. Dobili smo samo tisto (brez Trsta in Gorice), kar je jugoslovanska vojska zasedla v dramatični "dirki za Trst" z osmo angleško armado. Drugače še tega ne bi dobili. Sicer pa so bili veliki na Zahodu (1915-1918 npr.) vedno na strani velike Italije na škodo male Slovenije. Tako je tudi danes, čeprav v Sloveniji ni komunizma in stalinizma. Koroško na plebiscitu pa smo izgubili že leta 1918, ko se je večina Korošcev izrekla za Avstrijo.

Piscem brošure Zmagoslavje premaganih še tole: Churchill je ob napadu Hitlerja na SZ še istega dne prebral razglas, v katerem je poleg drugega, rekel: "Nihče ni bil že obeh petindvajset let tako nepopustljiv nasprotnik komunizma kakor jaz. Ne preklečem nobene besede, ki sem jo izrekel o tej temi... Trdno smo sklenili uničiti Hitlerja in sleherno sled nacističnega režima. Nič nas ne bo odvrnilo od tega - nič... Kdorkoli, naj bo človek ali država, ki se bori proti nacizmu, bo deležen naše pomoči. Kdorkoli, bodi človek ali država, ki koraka s Hitlerjem, je naš sovražnik."

(Konec)

1941-1945 Opravičevanje kolaboracije (3.) 1995

Spominski odbor za praznovanje 50. obletnice konca vojne" je izdal brošuro z naslovom Slovenija 1941-1945 - Zmagoslavje premaganih. Uredil jo je Franko Rozman, natisnila in med ljudi poslala družina, d. o. o., za založbo pa se je podpisal dr. Janez Gril, glavni urednik Družine.

Kot piše v uvodu brošure, je glavni namen njenih avtorjev, "da slovenski narod zve resnico o tem, kaj je pri nas med vojno dogajalo...". Mar je res možno na 23 straneh brošure zepnega formata slovenskemu narodu povedati "vso resnico" o dogajanjih med drugo svetovno vojno? Nedvomno hudo zahtevna naloga, ko pa ji vsi slovenski zgodovinarji skupaj doslej še niso bili kos!

Zakaj likvidacije?

Kot glavni vzrok za kolaboracijo dela Slovencev navajajo pisci Zmagoslavja premaganih teror in likvidacije, ki naj bi jih izvajala VOS (varnostno obveščevalna služba). "Morili so sodelivne demokratične moze, vsekokrat skupaj z njihovimi ženami in otroki," pišejo. In še: "zato je partijski teror razbesnelo skrajnosti in čistil tudi v lastnih vrstah. Neredko so svoje trave mučili in metali žive v ogenj in brezna." Za to trditve ne ponujajo dokazov. Likvidacije so res bile - ovaduhov in sodelavcev okupatorja. Med žrtvami so bili tudi nedolžni, nenazadnje zato, ker v takratnih okoliščinah ni bilo mogoče natančno preverjati zanesljivosti obtožb. Tudi pri drugih odporniških gibanjih je bila - glede na okoliščine - postopno možna samo ena, najhujša, smrtna kazen. Analiza slehernega posameznega primera likvidacije bi razkrila tudi razlog, zakaj neopravičeno ali neupravičeno kolaboracija dejanja. Glede na opan odnos zaslepljenih posameznikov do okupatorja in do odpora je več kot očitno, da gre v veliki večini primerov za ugovorljivo izdajo in kolaboracijo. Takšne likvidacije so znane (vselej v manjšem obsegu) v različnih in zločinah, ki so jih storili protirevolucionarji", pa priporočamo v branje knjigo Silvan Grgiča Zločini okupatorjevih sodelavcev.

Pod naslovom Kaj storiti govorijo avtorji o dilemah Slovenstva v tistem času. O prvi pravičiji: "Pridružiti se revoluciji, kar iz etičnih razlogov ni bilo dopustno." Če naj bi to veljalo leta 1941/42, potem naj bi to bilo za oceno, da je za upor še pre zgodaj. In kakšna "etika" naj bi bila upora nasprotna? Avtorji pišejo: "Ustanoviti svoje partizane - dve ilegalni vojaški skupini, ki bi v medsebojnem boju prešli ogromno slovenske krvi." Trdijo, da KPS ni dovolj uporniške organizacije zunaj OF, oziroma da je takšne vrste upor nasilno preprečila. Hkrati pa tudi zvezo, da je bil upor ljub temu možen, vendar bi "v medsebojnem boju prešli ogromno slovenske krvi". Zakaj neki če bi se tudi druga ilegalna vojska bojevala proti okupatorju in ne proti "komunistom" (partizanom)?!

Res "spontana samoobramba"?

Nastanek t. i. vaških straž (z izjemo bele garde (Be-ga)) prikazujejo avtorji brošure kot spontano samoobrambno dejanje. Zapisali so: "Razmere v ljubljanski pokrajini so postale tako nevarne, da so se ogroženi ljudje v Loškem potoku in Sentjoštu nad Horjulom srečali 1944 partizanom z orožjem sami od sebe uprli." To naj bi bil začetek vaških straž oz. bele garde, kakor smo jih imenovali. Ne gre za pomoto, potem to ni res. Bela garda je nastala 1942. leta, leta 1943 pa se je preoblikovala v slovensko domobranstvo. Nastanek vaških straž naj bi pomenil spontano samoobrambno dejanje. Glede na dogajanja pred drugo svetovno vojno in po njej ni mogoče verjeti spontanemu nastanku "samoobrambe". Vsa dejavnost politikov, strank in Cerkev pred vojno ter ob okupaciji jasno dokazuje, da jim je komunizem pomenil večjo nevarnost kot fašizem in nacizem. Takšnega

mnenja so bili tudi v Vatikanu, nasprotovali pa so mu ameriški škofje. Avtorji Zmagoslavja premaganih se brez sramu hvalijo, da so se tega zavedali že leta 1941 in še prej. V Ljubljanski pokrajini je ostala po okupaciji edina nedotaknjena organizacija Cerkev. Zato je tudi lahko bila glavni organizator in pobudnik te "spontane samoobrambe". Na Gorenjskem, Štajerskem, kjer je okupator izgnal skoraj vso duhovščino, ter na Primorskem, kjer je duhovščina ostala zvesta svojemu ljudstvu, ni bilo takšne "spontane samoobrambe". Tudi ni bilo bratomorne vojne. Po kapitulaciji Italije so jo pričeli tja "izvažati" iz ljubljanske pokrajine.

Pisanih dokumentov, ki dokazujejo odločilno vlogo Cerkev v organizaciji vaških straž in bele garde (MVAC), je veliko. Med njimi je zlasti pomembna okrožnica škofa Rožmana, ki jo je 1941. leta poslal vsem župnijskim uradom v Ljubljanski pokrajini. Najpomembnejši pa sta vsekakor spomenici, ki ju je škof Rožman poslal 12. in 26. septembra 1942 generalu Robottiju, poveljniku XI. armadnega korpusa. V tisti, z dne 12. septembra, je v imenu "zdravega dela Slovencev, ki so izrazili pripravljenost resno sodelovati z italijanskimi oblastmi, da bi vzpostavili red in zatri prevarništvo in puntarske elemente," predlagal in obljubljal vojaškim oblastem med drugim naslednje:

1. Ustanovitev oboroženih vaških straž in voditeljev, ki bodo izbrani iz vrst mož, vrednih zaupanja. Z njihovo ustanovitvijo da bo v nekaj tednih zagotovljen popoln in vsestranski red v deželi; spričo obvladanja jezika in poznavanja razmer bodo lahko odkrivali tiste, ki ščitijo skrite v gozdovih;

2. Odločitev okupatorskih oblasti za ustanovitev tajne policije v Ljubljani, ki bi štela 500 mož, oboroženih z revolverji, kar bo zagotovilo, da bodo v šestih tednih odkriti, prijeti nevarni elementi in izročeni italijanskim oblastem.

Sodelovanje vaških straž (MVAC) in zloglasne tajne politične policije z italijansko vojsko oz. z njeno policijo je imelo skupni cilj zatreti narodnoosvobodilni boj.

Ta dejstva potrjuje tudi Jozo Tomasevich v svoji knjigi Četniki, vojna in revolucija v Jugoslaviji, 1941-1945, ki jo je izdala Stanford University Press, Stanford, California - 1075, str. 224, ko opisuje organiziranje MVAC v Sloveniji in navaja, da so zaradi pritiska generala Roatte in generala Robottija, poveljnikov XI. armadnega korpusa, razporejena v Sloveniji in raznih liderjev ter zlasti z vplivnim ljubljanskim škofom dr. Rožmanom, dosegli veliko naraščanje MVAC. In dalje, da je škof dr. G. Rožman v svoji poslanici z dne 12. 9. 1942 generalu Robottiju predlagal ustanovitev MVAC pod italijanskim nadzorstvom in pod po-

"Domobranci so se bojevali proti NOV Slovenije, ki je bila s strani zaveznikov priznana kot zavezniška vojska. To je neizpodbitno zgodovinsko dejstvo. Posredno pa so se bojevali proti zaveznikom s tem, da so nadomeščali divizijo ali več, ki so jih Nemci lahko uporabili na frontah."

lastnoročno napisal ovaduhski seznam oseb, ki so odšle v partizane, ali pa jim pomagajo (tudi o tem je ohranjen dokument).

Škof Rožman je pisal Mirku Javorniku, glavnemu uredniku dnevnika Slovenski dom, da mu je general Ruggera, poveljnik divizije alpskih lovcev (Crovatte Rosse), poleg drugega dejal: "Povedal vam bom odkrito, kaj mislim o MVAC... MVAC nam Italijanom mnogo pomaga (imel sem vtis, da misli reči "nas Italijane ščiti"), med vami Slovenci pa ustvarja takšno sovraštvo, da ga 50 let ne boste mogli odpraviti."

Ni treba utemeljevati, da so in zakaj so Italijani te oddelke oborožili, opremili, hranili in plačevali. O tem je dovolj dokumentov. Iz vsega povedanega izhaja, da vaše straže in MVAC niso bili nikakršna "samoobrambna organizacija", temveč ofenzivna okupatorjeva vojska - za boj proti partizanom.

Vendar ob vsem tem avtorji brošure tudi pišejo: "Septembra 1943 je Italija kapitulirala. Iz ljubljanske pokrajine umikajoče se italijanske vojaške enote so svoje orožje, opremo in vojaška vozila prepustile partizanom." Izraz "prepustile" namiguje na nekakšno domnevno zavezništvo med Italijani in partizani. Tako kot tisto o italijanskih topničarjih na Turjaku in v Grčaricah. Partizanom pa Italijani niso ničesar kar "prepustili", temveč so jim partizani z orožjem (in tudi v

privrženost nemštvu, nacional-socializmu ter osebno Hitlerju, povrh pa še svojo protizidovsko usmerjenost in sovraštvo do narodov in držav protihitlerjske koalicije, do Anglije, Amerike in SZ. Govor je izzvenel v slogu tedanje nacistične ideologije in propagande. Prihodnost slovenskega naroda je Rupnik videl le pod okriljem Velike Nemčije in nacistične Evrope.

Na omenjenem letaku poleg drugega piše: "... tudi naša ljubljena slovenska domovina naj bi bila s pomočjo angloameriške plutokracije izročena boljše vizmu." In še: "Pod vodstvom Nemčije bodo mladi narodi Evrope premagali boljše vizem in kapitalizem."

Ze samo to veliko pove tudi o naravi domobranske prisega. Kako za lase privlečena je trditev: "Domobranci niso prisegli Hitlerju, ampak Bogu." Poudarki v prisegi pa so: "Prisegam pri Vsemogočnem Bogu... v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom vodje Velike Nemčije, SS četami in policijo... nadrejenim pokoren...", itd. Bogu torej niso prisegli; bil je samo priča. Pokornost nadrejenim pa se je nedvomno lahko končala le pri Hitlerju. Govor SS-generalnega Rösenerja tudi ni dopuščal dvoma, komu so domobranci prisegli. "Vaša prisega, ki ima ozir na vodjo velike Nemčije," je dejal v govoru. Razlage o pravni nara-

"Tista o reševanju zavezniških letalcev pa je sploh hudo debela. Nikjer ni podatkov o tistih, ki naj bi jih rešili domobranci. Obstaja pa pisno povelje organizacijskega štaba domobranskega poveljstva z dne 2. 12. 1943 o tem, kako ravnati z ujetimi letalci. Navodilo se glasi: Aretirati, preprečiti pobeg, zvezati in po zaslišanju izročiti SS in policijskemu štabu za boj proti banditom! Obstajajo tudi dokumenti, da so se domobranci po teh navodilih tudi ravnali."

Proletarec in svetnik Slovincu ne pomenita nič

DELO JE POKLICANOST MODROSTI

Slovinci imamo včasih srečno roko, če se spomnimo, koliko so se že v preteklosti zlasti politiki prerekli, katere praznike naj narod praznuje in katere mora vreči v popolno pozabo. In priznajmo, da preden smo v koledar z velikimi črkami zapisali današnje praznike, je bilo med politiki več kregarije kot ne, vendar pa so se navsezadnje vseeno odločili za tiste praznike in za tista obeleževanja, ki jih narod nosi v spominu in z njimi še dandanašnji vsakodnevno živi.

Za nami sta dva, kakor koli ju že pač gledamo in ocenjujemo, zelo pomembna praznika, ki se zmerom tako ali drugače dajeta pečat slovenski naciji in državi – dan upora proti okupatorju in praznik dela. Zanimivo je, da se oba državna praznika praznujeta drug za drugim v enem tednu; torej v sedmih dneh, in zagotovo nosita kako mitološko poslanstvo in sporočilo, ki je vsestransko povezano z eksistenco slovenskega naroda in s slovenstvom kot takim.

Danes zahteva poseben premislek in poglobljeno tolmačenje zlasti praznik dela, in to zaradi svoje prazničnosti in zaradi dela kot dela. Nehote zelo povsakdanje govorimo o delu, ki nam daje kruha, da lahko živimo iz dneva v dan človeško vredno. Priznati moramo, da nas preživetje kot

tako kratkoročno ne zanima več toliko kot nekoč. Čedalje bolj de ukvarjamo z življenjem življenja, torej takšnim bivanjem človeka in naroda v naročju svetosti življenja, ki si podaja roko z zemsko večnostjo.

Delo je zagotovo eden ključnih smislov, smotrov in ciljev vsakega človeka, vsakega naroda, vsake družbe in vsake države, pa tudi občestva, če ideologiziramo skupino kot skupnost. Vendar pa delo samo na sebi pojmuje ne samo zelo različno in zelo drugače, ampak celo zelo nasprotujoče in celo zelo izključujoče ter smo pogosto na meji nesmisla, ki skorajda popolnoma razvrednoti delo kot najbolj človeško delovanje v tuzemskem svetu.

Enoplastno in enostransko razmišljanje in tolmačenje dela vodi v njegovo celovito nasprotnost, tako da nam

nazadnje ne ostane nič drugega kot samo nič, kar pa pomeni, da se človek s takim ničevim delom razosebja, čeprav ostaja še zmerom osebek. Osebnost sama iz sebe izhlapeva v praznost, ki se z nobeno pomočjo nikoli, nikomur in nikjer ne vrača kot vrednota. Če se to že pripeti, je to zgolj privid, ki dokočno razvrednoti človeškost; v tistem trenutku pa človek ni več človek, ampak sam sebi nič.

Je delo sploh lahko praznik?

Zagotovo ne, ker če bi to bilo res, potem bi se delo iz dneva v dan preobrazilo v ne-delo oziroma v delo nad delom, kar pa pomeni, da bi izgubilo svojo lastno stvarno vrednoto. Njegova realiteta bi transcendirala v nadtranscendenco, v svoji lastni absurd, v konec dela, v nič nedela.

Proletarci vseh dežel se niso združili prav zaradi tega, ker dela niso pojmovali kot svojega lastnega dela, ampak so delali zato, ker naj bi bilo delo en sam praznik. Živeli so torej v brez-delu, saj sebe kot človeka preprosto niso enačili z delom kot nujnim bistvom eksistence. Podružljali so se v namišljeni

enakosti in enakopravnosti, kar pa ni mogoče niti v nemogočem, ker človek ni bitje, ki bi se na tem svetu prerojevalo v sočloveka, na onem svetu pa je tako ali tako samo brez-delo kot nič dela. Je le praznik brez praznovanja, saj tudi videz postane samo navidezen, ne pa več kot modrija človekove modrosti. Delavci proletarci so pravzaprav delu kradli njegovo modrost, saj če v delu ni modrije, če delo ni modro, potem je lahko samo

in vsestransko bogat. To je proletarska eksistencialna laž, ki ne bi smela imeti pravice človeka vrednega življenja.

Proletarci vseh dežel so se hoteli združiti na popolnoma enak način, kot so se v davni ljudje in ljudstva združevala v občestva. Vendar pa vedimo, da je tako združevanje bilo in je samo sebi namen in nič drugega kot peklenska ideologizacija, ki človeka vodi ali na križ za obešanje ali na

“Slovinci smo dolžni zaradi ohranitve slovenskosti posvetiti posebno pozornost predvsem tako imenovanemu intelektualnemu delu, ki nam edino lahko vsaj približa eksistenco odrešitve kot rešitve, seveda pa ne rešitve kot odrešenja. Intelektualno delo je delo z največjo in najvišjo vrednostno potenco in moralo bi biti hkrati individualna in družbena nenadomestljiva vrednota. Da ga ne cenimo in ne spoštujemo dovolj, je že stara slovenska resnica. Da ne verujemo v njegovo življenjsko poklicanost, je neizpodbitno dejstvo.”

lažiranje samega sebe, kar pa človeka vodi v nerešljivo prevaro in v samopretvarjanje, da je vsestransko srečen

goli otok. Torej v tisto in takšno življenje, ki nima nič skupnega z najbolj človeško vrednoto in z največjo pri-

rodnostjo bivanja, torej zlom.

Delo se dela zaradi delanja. Slovinci smo dolžni zaradi ohranitve slovenskosti posvetiti posebno pozornost predvsem tako imenovanemu intelektualnemu delu, ki nam edino lahko vsaj približa eksistenco odrešitve kot rešitve, seveda pa ne rešitve kot odrešenja. Intelektualno delo je delo z največjo in najvišjo vrednostno potenco in moralo bi biti hkrati individualna in družbena nenadomestljiva vrednota. Da ga ne cenimo in ne spoštujemo dovolj, je že stara slovenska resnica. Da ne verujemo v njegovo življenjsko poklicanost, je neizpodbitno dejstvo. Modri človek je bil z sveto modrostjo in v to sveto življenje, da svojo lastno modrostjo in veča vrašča najprej v njem samega, potem pa ga sovrednoti s sočlovekom v družbi, ki lahko svojo pamet samostojno kreira le iz intelektualnega modrije, in to enako v vsaki doravni in v navpični smeri vedno in samo med zemljo in nebo in ne neke in v nebu in nebo in zemljo. Samopretvarjanje in samodokajanje je ključno gonilo intelektualnega dela, in klicani intelektualci morajo biti odpoklicani, če je zgodba o uspehu lahko samorealizacija le, če je modrost delo in če je modrija.

Proletarec in svetnik Slovincu ne pomenita nič! Drago Kuzman

Borzna gibanja

Prejšnji teden je minil predvsem v znamenju praznikov. Kljub navidezno mrtvilu, ki je vladalo na slovenskih finančnih trgih, tega obdobja ne gre podcenjevati. Letošnja zima je bila prav gotovo huda preizkušnja, tako za investitorje, udeležence, kot za regulatorje. Prišel je čas za ponovni temeljit razmislek o strateških in kadrovskih premikih predvsem na kapitalnem trgu. Verjetno bo marsikaj odvisno od dogovorov, ki so jih sprejeli pomembni predstavniki bančnih in gospodarskih lobijev na kakšnem teniškem turnirju ali morda na kakšni jadralski regati v Sredozemlju. Upajmo v kar največjo razodnost in modrost takšnih dogovorov, ki bodo vsekakor močno vplivali na prihodnjo uspešnost gospodarstva.

Do uveljavitve “novega finančnega reda” pa lahko še naprej pričakujemo skakanje menjalniških deviznih tečajev, ki jim ni kos niti Banka Slovenije, in nadaljnje padanje tečajev na kapitalnem trgu. Borzni indeks je zdrsnil tako nizko, da se bo ob nadaljevanju dosedanjih trendov spustil na izhodiščno mesto (1000) že v nekaj tednih. Zaupnja Ljubljanski borzi ne more vrniti prav nihče več. Vsi dosednji mehanizmi prepričevanja in zgovarjanja na prepočasni proces privatizacije so postali neučinkoviti. Borzni zlom je napravil svoje in vsi prizadeti skušajo prevaliti svoj del krivde za neuspeh na ramena sokrivcev. Ne smemo pozabiti tudi na delno krivdo investitorjev, ki so naivno vlagali v vzajemne sklade, ki so ponujali magični letni donos nad 50 odstotkov.

Problem s Slovinci je ravno v tem, da smo slepi, ko nam kdo obljubi velik dobiček. Ljudje so najemali draga posojila, prodajali nepremičnine in vlagali denar v skrajno tvegane finančne in-

PRAZNIČNI POMENKI

strumente, ki nimajo nikakršne realne povezave z gibanji v slovenskem gospodarstvu. Največjo škodo pa je utrpel kapitalni trg, ker je zaigral veliko priložnost, ki jo ponujajo vzajemni skladi za pridobivanje drobnih investitorjev. Takšna priložnost se lahko vrne šele čez mnogo let. Krivdo nosita predvsem Ljubljanska borza in agencija za trg vrednostnih papirjev.

Jasno je, da ljudje, ki so pripeljali do takšnega stanja, ne morejo več pisati novih zakonov, sprejemati sklepov, ki bodo vplivali na proces lastninjenja in opravljanje nadzora nad udeleženci na kapitalnem trgu. Na agenciji hočejo celotno breme za katastrofo prevaliti na Ljubljansko borzo. Nedavne javne izjave neodvisnega

strokovnjaka, dr. Dušana Mramorja, ki je ves čas obstoja agencije vodil strokovni svet in skrbel za siceršnje kadrovske zasedbe te institucije, da zakon dopušča možnost organiziranja novega trga vrednostnih papirjev, je usmerjen ravno k tem cilju. Ta izjava pomeni predvsem grožnjo Ljubljanski borzi, da bo agencija prepustila Blagovni borzi (z besedami: Sadarju) organiziranje slovenskega privatizacijskega trga.

V Panorami smo že pisali o OTC trgu, kjer kotira vedno več privatizacijskih delnic. Zakon o trgu vrednostnih papirjev določa, da lahko agencija s pogodbo pooblasti drugo pravno osebo za opravljanje dejavnosti trgovanja z vrednostnimi papirji izven borze. Pri tem trgu

gre za izvenborzno trgovanje. Glede na dejstvo, da je agencija sklenila pogodbo za izvajanje izvenborznega trgovanja z Ljubljansko borzo d.d., v javnosti in pri izdajateljih vrednostnih papirjev nastaja zavajajoči vtis, da je OTC trg nekakšna priprava na kotacije A in B. Takšen vtis je posledica popolnih anomalij na sekundarnem trgu. Osnovni cilj zakonodajalca je bil predvsem, da tistim izdajateljem, ki še ne izpolnjujejo pogojev za redne borzne kotacije, omogoči preglednejše trgovanje z njihovimi papirji, borznim posrednikom pa lažje izvajanje določila, ki pravi, da morajo poročati agenciji o sklenjenih izvenborznih

poslih. Iluzorno bi bilo pričakovati, da bo večina podjetij, ki so se lastnila v javno prodajo, zahtevala redno borzno kotacijo. Snovalci kapitalnega trga so do sedaj živeli v sanjskem svetu, v katerem so si predstavljali, da vsa podjetja neizmerno hrepentno postajajo javne delniške družbe in komaj čakajo, da jim bo Ljubljanska borza dala zeleno luč za borzno kotacijo. Kakšna je resničnost, smo videli pred časom, ko sta si agencija in Ljubljanska borza začeli histerično prizadevati za nove borzne kotacije.

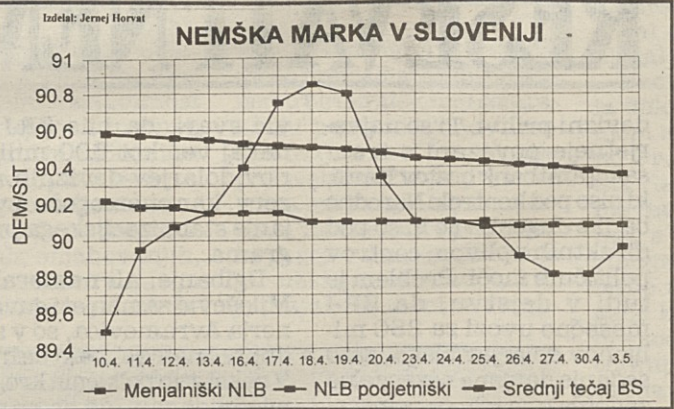
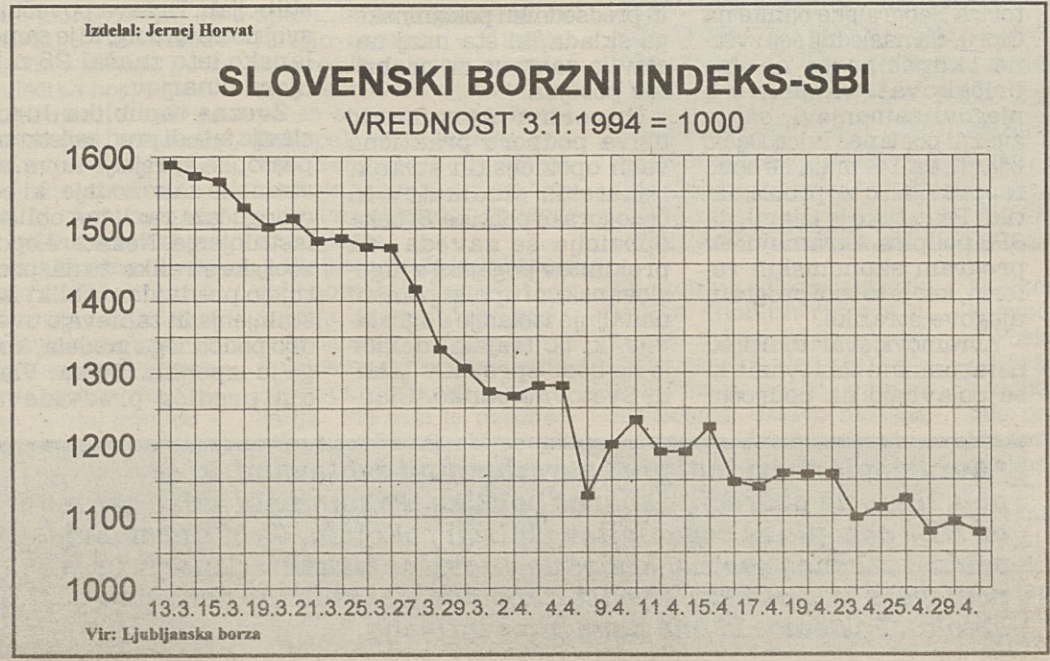
V smislu vzpostavitve nove borze je potrebno gledati tudi začetek trgovanja s terminskimi pogodbami na redne

co OTC trga, vsaj kar se tiče gibanja tečajev za privatizacijske delnice. Trgovanje s terminskimi pogodbami lahko v naprej diktira cene na OTC trgu. Problem pa nastane, ker je terminsko trgovanje brez vsakršnega nadzora. Blagovna borza pa lahko postane prostor, kjer se bo odločevalo o usodi najboljših slovenskih podjetij. Neodvisni strokovnjak dr. Dušan Mramorja, ki je naprej stališča in posredovala Blagovni borzi vendar je njegovo prizadevanje brez vsakega učinkovitosti, ker nima prav nobene prave podlage za svoje počevje. Problem pa ni v Blagovni borzi, temveč v neodvisnem strokovnjaku, ki je imel prave vse možnosti, da bi imel ustrezno pravno podlago.

V naslednjih tednih pričakujemo zanimivo pravo dogodku. Ljubljanska borza organizira svojo tradicionalno konferenco, v kateri bo blišče portoroške kongresne centra bo tekala v povsem drugačnem vzdušju. Ponovno bomo imeli priložnosti videti in slišati nepozabna imena, ki so povzročila sedanji državni borzni zlom. Prevladovale bodo nekatere zguljene teme, predvsem pa se borza posveča terminskemu poslovanju in prevzemom podjetij. Gre za področja, ki nista obravnavljena z nobenim zakonodajnim aktom. Še vedno sta prepovedani zakonodajnega zahoda. Zopet bodo blesteli neodvisni strokovnjaki, ki bodo poskrbeli, da bo kapitalni trg služil predvsem v interesu finančnim lobijem in gospodarstvu in drobnim investitorjem. Čemu se upadali s pisanjem novega zakona, če je na divnem zahodu dovoljeno vse, kar ni izrecno prepovedano.

Dogovori, sklenjeni med prazniki, bodo pokazali, v resnici se lahko pričakujemo od ljudi, ki so krivi za sedanji polom. Do njihove uveljavitve pa lahko pričakujemo zgolj njihov nadaljnje sprenevedanje in poskuse medsebojnega obeževanja.

Boštjan Horvat

delnice poslovnega sistema Mercator. Že prve dni trgovanja je bilo sklenjenih precej pogodb. Trenutni tečaj na OTC trgu se giblje okoli 4000 SIT, s terminskimi pogodbami, ki se poravnajo konec junija, pa se je na Blagovni borzi trgovalo po ceni okoli 4.245 SIT. Pričakovanja nekaterih borznih posrednikov, da bi cena te delnice lahko že v kratkem poskočila tudi na 8000 SIT, se verjetno ne bodo uresničila. Cena pogodb, ki se bodo poravnale septembra, znaša zgolj 4500 SIT. V naslednjih tednih lahko pričakujemo trgovanja s pogodbami na nove privatizacijske delnice. Pri eventualnem porastu trgovanja s tovrstnimi finančnimi instrumenti lahko pričakujemo nadaljnje zaostrovanje spopada na kapitalnem trgu. Večji obseg trgovanja lahko povzroči popolno nekompeten-

1941-1945 Opravičevanje kolaboracije (3.) 1995

Spominski odbor za praznovanje 50. obletnice konca vojne je izdal brošuro z naslovom Slovenija 1941-1945 - Zmagoslavje premaganih. Uredil jo je Franko Rozman, natisnila in med ljudi poslala družina, d. o. o., za založbo pa se je podpisal dr. Janez Gril, glavni urednik Družine.

Kot piše v uvodu brošure, je glavni namen njenih avtorjev, "da slovenski narod zve resnico o tem, kaj je pri nas med vojno dogajalo...". Mar je res možno na 23 straneh brošure žepnega formata slovenskemu narodu povedati "vso resnico" o dogajanju med drugo svetovno vojno? Nedvomno tudi zahtevna naloga, ko pa ji vsi slovenski zgodovinarji skupaj doslej še niso bili kos!

Kaj likvidacije?

Kot glavni vzrok za kolaboracijsko delo Slovencev navajajo avtorji Zmagoslavja premaganih teror in likvidacije, ki naj bi jih organizirala VOS (varnostno obveščevalna služba). "Morili so uporabiti vse demokratične može, večkrat skupaj z njihovimi ženami in otroki," pišejo. In še: "zato je partijski teror razbesnel na skrajnosti in čistil tudi v vsakih vrstah. Neredko so svoje žrtve mučili in metali žive v ogenj na brezna." Za to trditve ne ponujajo dokazov. Likvidacije res bile - ovaduhov in sodejavcev okupatorja. Med žrtvami so bili tudi nedolžni, nenazadnje ker v takratnih okoliščinah ni bilo mogoče natančno prebrati zanesljivosti obtožb. Tudi drugih odporiških gibanj je bilo - glede na okoliščine - po vsej možnosti samo ena, najhujša, smrtna kazen. Analiza sleherne posameznega primera likvidacije bi razkrila tudi razlog, nepravilnost ali nepravilnost takšnega dejanja. Glede na opisane odnos zaslepljenih posameznikov do okupatorja in do odpora je več kot očitno, da gre v veliki večini primerov za ugovarjanje in kolaboracijo. Takšne likvidacije so znane (morda v manjšem obsegu) v Sloveniji in v nekaterih delih Evrope. O likvidacijah in zločinih, ki so jih storili "protirevolucionarji", pa pri avtorjih ne najdemo v branje knjigo Silvanija Grgiča Zločini okupatorjevih modelavcev.

Pod naslovom Kaj storiti govorijo avtorji o dilemah Slovenstva v tistem času. O prvi pravičnici: "Pridružiti se revoluciji, ali se etičnih razlogov ni bilo mogoče upoštevati." Če naj bi to veljalo leta 1941/42, potem naj bi imeli za oceno, da je za upor se bil prepozno. In kakšna "etika" naj bi bila upor nasprotna? Avtorji pišejo: "Ustanoviti svoje partizane - dve ilegalni vojaški skupini, ki bi v medsebojnem boju preliči ogromno slovenske krvi." Trdijo, da KPS ni dovolila uporniške organizacije zunaj Slovenije, da je takšne vrste upor nasilno preprečila. Hkrati pa tudi zvezo, da je bil upor v medsebojnem boju preliči ogromno slovenske krvi". Zakaj neki ne bi se tudi druga ilegalna vojska bojevala proti okupatorju in ne proti "komunistom" (partizanom)?!

Kaj "spontana samoobramba"?

Nastanek t. i. vaških straž (Be-ga) prikazuje avtorji brošure kot spontano samoobrambo dejanje. Zapisali so: "Razmere v Ljubljanski pokrajini so postale tako nevarne, da so se ogroženi ljudje v Loškem potoku in v bližini Sentjušta nad Horjulom srečali 1944 partizanom z orožjem in od sebe uprli." To naj bi bil začetek vaških straž oz. bele garde, kakor smo jih imenovali. Ne gre za pomoto, potem to res. Bela garda je nastala leta 1942, leta 1943 pa se je preoblikovala v slovensko domobranstvo. Nastanek vaških straž naj bi pomenil spontano samoobrambo dejanje. Glede na dogajanja pred drugo svetovno vojno in po njej ni mogoče verjeti spontanemu nastanku "samoobrambe". Vsa dejavnost vaških straž, strank in Cerkev pred vojno ter ob okupaciji jasno dokazuje, da jim je komunizem pomenil večjo nevarnost kot fašizem in nacizem. Takšnega

Janez Ravnik: ZAKAJ PREMAGANI? ČIGAVO ZMAGOSLAVJE?

Zakaj likvidacije • Cerkev glavni pobudnik in organizator »spontane samoobrambe« • Plačani vojaški kurati v šestih conah in oboroženi duhovniki • Prihodnost slovenskega naroda je Rupnik videl le pod okriljem Velike Nemčije in nacistične Evrope

veljstvom izbranih slovenskih oficirjev, ki so tedaj še bili v taboriščih za vojne ujetnike. Ti bodo izpuščeni v skladu s seznanom, ki ga bo predložil vojaškim oblastem škof G. Rožman. In še, da je bila na njegov predlog ustanovljena specialna policija v Ljubljani. Robotti je odobril vse predloge, ki so bili takoj uresničeni.

Pri enotah in poveljstvih so bili nameščeni duhovniki - kurati. Glavni kurat MVAC je spomladi 1943 postal dr. Ignacij Lenček, profesor teologije, škofijski referent katoliške akcije in škofov predstavnik pri poveljstvu VI. armadnega korpusa. Na njegov predlog je italijansko poveljstvo postavilo vojne kurate v šestih conah. To so bili oboroženi plačani vojaški kurati. Italijanski polkovnik Alberto Seraglia je poveljstvu XI. A zbora poročal: "Krajevni duhovniki, ki so, kakor je znano, po večini ustanovitelji in voditelji formacij MVAC, prosijo, da jih oborožimo s pištolami." In oborožili so jih.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je poročal Mussoliniju 18. 9. 1941 (po petih mesecih okupacije): "Duhovščina pa nam je še naprej v celoti naklonjena in popolnoma sodeluje z nami..." Tako so italijanski poveljniki poročali za župnike iz Sv. Vida, Iga in Begunj pri Cerkvici, da so njihovi zaupniki in ovaduh. Za slednjega poročajo, da je ovadil 40 simpatizerjev oz. pripadnikov OF ali sorodnikov partizanov ter omogočil požig več kot 21 njihovih bivališč. Župnik Tizingar je

boju, npr. v Dolenji vasi) vse vzeli, a topničarje na Turjaku prisilili, da streljajo na svoje prejšnje pomagače. "Ob italijanski kapitulaciji je bilo 107 postojank vaških straž s 6.250 borci, 250 četniki in 4.700 partizani," pišejo pisci brošure. Zakaj jim potem sami niso pobrali orožja, saj jih je bilo po njihovem več kot partizanov, poleg tega pa so tudi dobro poznali razmere v posadkah, kjer so skupaj jedli in spali?

Ali res le prisega Bogu in ne tudi Hitlerju?

Zgodba o domobranstvu in domobranci je kristalno jasna. Zato so ji tudi avtorji posvetili le bore štiri strani brošure. Da bi slovenski narod zvedel "vso resnico" o njih, bi zadostovalo na enem prostoru objaviti obširen programski govor generala Rupnika v Unionski dvorani 17. aprila leta 1944, letak s pozivom za vstop v domobransko legijo, besedilo domobranske prisega, govor SS-general Rösenerja ob prisegi, Ustanovno listino o organizaciji gorenjskega domobranstva ter govor Stanka Koopira, domobranskega propagandista Rupnikovega tajnika in zeta, 14. oktobra 1944. leta. Poglejmo, kaj vse to pove!

Na zborovanju 17. aprila 1944 v ljubljanski Unionski dvorani je Rupnik strnjeno razgrnil svoje poglede na stanje v svetu in v Sloveniji. Zborovanja so se udeležili visoki nemški oficirji z SS-generalom Rösenerjem na čelu. Rupnik je v govoru izpričal

vi prisega (da je šlo za lojalnost Nemcem s figo v žepu) govori o ali o pravem neznanju ali pa namernem sprenevedanju opravičevalcev tega dejanja.

Smešna je tudi trditve piscev brošure: "Komunisti so vrgli v svet laž, da so domobranci prisegli firerju (še vedno je zanje firer - ne Hitler!!!). Zaradi tega jih je imel Zahod za nacistične kolaboracioniste. Ta laž je prispevala h kasnejši strašni usodi domobrancev". Torej Zahod da je slepo verjel komunističnim lažem - ob svoji obveščevalni službi in številni diplomaciji?! Res pa je, da je "strašna usoda" domobrancev povezana z njihovo prisego.

Avtorji brošure pišejo: "Domobranci so bili priključeni nemški policiji kot samostojna vojaška enota. Nikdar niso bili sestavni del organizacije SS... Ves vodstveni kader je bil slovenski, prav tako poveljevalni jezik in pesmi". Vendar: Rupnik je izdal 30.9.1943 posebno naredbo, s katero je ukazal popolno podrejenost nemški vojski in policiji. V sestavu domobranskih enot so bili nemški oficirji in tudi oddelki za zvezo, sicer bolj za kontrolo in poveljevanje. Na Gorenjskem je bil poveljnik domobrancev - podoficir SS Erich Diechtl, šef gestapovske izpostave v Kranju. Domobranci niso mogli storiti ničesar brez vednosti in soglasja izpostave gestapa. Samo peli so lahko. Če so? Komuniciranje (pa tudi poveljevanje) z vojsko, policijo, gestapom, vsekakor ni potekalo v slovensčini.

"Domobranci so se bojevali proti NOV Slovenije, ki je bila s strani zaveznikov priznana kot zavezniška vojska. To je neizpodbitno zgodovinsko dejstvo. Posredno pa so se bojevali proti zaveznikom s tem, da so nadomeščali divizijo ali več, ki so jih Nemci lahko uporabili na frontah."

lastnoročno napisal ovaduhski seznam oseb, ki so odšle v partizane, ali pa jim pomagajo (tudi o tem je ohranjen dokument).

Škof Rožman je pisal Mirku Javorniku, glavnemu uredniku dnevnika Slovenski dom, da mu je general Ruggera, poveljnik divizije alpskih lovcev (Crovatte Rosse), poleg drugega dejal: "Povedal vam bom odkrito, kaj mislim o MVAC... MVAC nam Italijanom mnogo pomaga (imel sem vtis, da misli reči "nas Italijane štiti"), med vami Slovenci pa ustvarja takšno sovraštvo, da ga 50 let ne boste mogli odpraviti."

Ni treba utemeljevati, da so in zakaj so Italijani te oddelke oborožili, opremili, hranili in plačevali. O tem je dovolj dokumentov. Iz vsega povedanega izhaja, da vaške straže in MVAC niso bili nikakršna "samoobrambna organizacija", temveč ofenzivna okupatorjeva vojska - za boj proti partizanom.

Vendar ob vsem tem avtorji brošure tudi pišejo: "Septembra 1943 je Italija kapitulirala. Iz Ljubljanske pokrajine umikajoče se italijanske vojaške enote so svoje orožje, opremo in vojaška vozila prepustile partizanom." Izraz "prepustile" namiguje na nekakšno domnevno zaveznitvo med Italijani in partizani. Tako kot tisto o italijanskih topničarjih na Turjaku in v Grčaricah. Partizani pa Italijani niso ničesar kar "prepustili", temveč so jim partizani z orožjem (in tudi v

privrženost nemštvu, nacional-socializmu ter osebno Hitlerju, povrh pa še svojo protizidovsko usmerjenost in sovraštvo do narodov in držav protihitlerjske koalicije, do Anglije, Amerike in SZ. Govor je izzvenel in slogu tedanje nacistične ideologije in propagande. Prihodnost slovenskega naroda je Rupnik videl le pod okriljem Velike Nemčije in nacistične Evrope.

Na omenjenem letaku poleg drugega piše: "... tudi naša ljubljena slovenska domovina naj bi bila s pomočjo angloameriške plutokracije izročena boljševoizmu." In še: "Pod vodstvom Nemčije bodo mladi narodi Evrope premagali boljševozem in kapitalizem."

Ze samo to veliko pove tudi o naravi domobranske prisega. Kako za lase privlečena je trditve: "Domobranci niso prisegli Hitlerju, ampak Bogu." Poudarki in prisegi pa so: "Prisegam pri Vsemogočnem Bogu... v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom vodje Velike Nemčije, SS četami in policijo... nadrejenim pokoren..." , itd. Bogu torej niso prisegli; bil je samo priča. Pokornost nadrejenim pa se je nedvomno lahko končala le pri Hitlerju. Govor SS-general Rösenerja tudi ni dopuščal dvoma, komu so domobranci prisegli. "Vaša prisega, ki ima ozir na vodjo velike Nemčije," je dejal v govoru. Razlage o pravni nara-

Kdo je v resnici reševal sestreljene zavezniške letalce?

Kako pristržno zveni besedilo: "Čustveno so bili z vsem srcem na strani Anglije in Amerike. Reševali so sestreljene zavezniške letalce. Ves čas vojne so ostali na slovenskih tleh in se niso bojevali na frontah proti zaveznikom." Na Gorenjskem, verjetno tudi na Štajerskem, so bile vse gestapovske izpostave ves čas od 1941 do 1945 skoraj v isti sestavi. Tudi gestapovci se niso nikoli bojevali na frontah proti zaveznikom, samo proti banditom - komunistom. To bi lahko rekli tudi za številne druge pripadnike SS, gestapa, policije, pa stražarjev v taboriščih po vsej okupirani Evropi, kajti večina njih ni bila nikoli na fronti. Morda so nekateri bili tudi "z vsem srcem" na strani Anglije in Amerike, vsaj od leta 1944 naprej. Pa jih to ni rešilo odgovornosti pred zgodovino.

Domobranci so se bojevali proti NOV Slovenije, ki je bila s strani zaveznikov priznana kot zavezniška vojska. To je neizpodbitno zgodovinsko dejstvo. Posredno pa so se bojevali proti zaveznikom s tem, da so nadomeščali divizijo ali več, ki so jih Nemci lahko uporabili na frontah.

Tista o reševanju zavezniških letalcev pa je sploh hudo debela. Nikjer ni podatkov o tistih, ki naj bi jih rešili domobranci. Obstaja pa pisno povelje organizacijskega štaba domobranskega poveljstva z dne 2. 12. 1943 o tem, kako ravnati z ujetimi letalci. Navodilo se glasi: Aretirati, preprečiti pobeg, zvezati in po zaslišanju izročiti SS in policijskemu štabu za boj proti banditom! Obstajajo tudi dokumenti, da so se domobranci po teh navodilih tudi ravnali.

Partizani so rešili 304 člane posadk sestreljenih letal; o tem je bila ob 50 letnici zmage odmevna razstava v Ameriki, Evropi in v Ljubljani, od koder je potovala po vsej Sloveniji!

Avtorji brošure očitajo partizanom, da so s svojim bojem "z odstranjevanjem demokratičnega dela naroda dejansko uresničevali cilje fašizma in nacizma in tako kolaborirali z njihovimi političnimi cilji". To tezo so si izmislili sami "protirevolucionarji", demokratična in odporiška Evropa nel Na drugem mestu pa pravijo, da so se vaše straže za orožje obrnile na okupatorja, kar je bilo tako po "vesti kot po mednarodnih določilih dopustno". Ta teza o kolaboraciji s fašisti sploh ne zasluži odgovora - polemike. Politično oceno kolaboracije so že izrekli zavezniki, ki so jo obsodili in hkrati priznali NOB. Dr. Izidor Cankar je to storil že pred koncem vojne, nato pa še Franc Snaj in dr. Alojzij Kuhar - člani očjega vodstva SLS in begunske vlade v Londonu. Obsodili so kolaboracijo in domobransko prisego, se odločili za NOB ter javno pozvali domobrance, da storijo isto. Ni "mednarodnega določila", ki bi dopuščalo oboroženo kolaboracijo. Tedaj veljavna Haaska konvencija in pravilnik iz 1907. leta, ki določata "pravila o običajih in zakonih vojskovanja na kopnem", oboroženo kolaboracijo zoper upor lastnega naroda ne dopuščata.

Churchill: "Kdorkoli, ki koraka s Hitlerjem, je naš sovražnik!"

Potrebno je odgovoriti še na trditve v zaključku brošure, kjer piše: "Na koncu vojne je velik del slovenskega ozemlja obrobja ostal zunaj slovenskih meja." Po naštevaju tega "obrobja" pa piše: "Vsega tega ozemlja zahodni zavezniki niso hoteli priznati Jugoslaviji zaradi fanatičnega stalinizma titovskega režima v ključnih letih po vojni." Že 1973. leta je dr. Dušan Biber v zagrebškem VUS-u in kasneje v Delu objavil obilno korespondenco med Churchillom, Trumanom, Rooseveltom, feldmaršalom Alexandrom v zvezi s t. i. tržaško krizo. Objavil je tudi dokumente Foreign Officea in State departmenta v zvezi s to krizo. Objavljeni so tudi razni drugi politični in vojaški dokumenti. Vsi govori o dramatičnosti takratnih razmer, hkrati pa tudi o dejstvu, da nismo dobili Trsta in Gorice ter dela Julijske krajine zato, ker je Churchill reševal poraženo Italijo, da ne bi v njej zmagali komunisti. Dobili smo samo tisto (brez Trsta in Gorice), kar je jugoslovanska vojska zasedla v dramatični "dirki za Trst" z osmo angleško armado. Drugače še tega ne bi dobili. Sicer pa so bili veliki na Zahodu (1915-1918 npr.) vedno na strani velike Italije na škodo male Slovenije. Tako je tudi danes, čeprav v Sloveniji ni komunizma in stalinizma. Koroško na plebiscitu pa smo izgubili že leta 1918, ko se je večina Korošcev izrekla za Avstrijo.

Piscem brošure Zmagoslavje premaganih se tole: Churchill je ob napadu Hitlerja na SZ še istega dne prebral razglas, v katerem je poleg drugega, rekel: "Nič ne bil že oseh petindvajset let tako nepopustljiv nasprotnik komunizma kakor jaz. Ne preklečem nobene besede, ki sem jo izrekel o tej temi... Trdno smo sklenili uničiti Hitlerja in sleherno sled nacističnega režima. Nič nas ne bo odvrnilo od tega - nič... Kdorkoli, naj bo človek ali država, ki se bori proti nacizmu, bo deležen naše pomoči. Kdorkoli, bodi človek ali država, ki koraka s Hitlerjem, je naš sovražnik."

(Konec)

Prvoaprilsko računalništvo ali

VATIKAN NAPRODAJ!

Številna uredništva časopisov, radijskih in televizijskih programov nikoli ne zamudijo priložnosti, da bolj ali manj duhovito naprvo-aprilijo svoje bralce, poslušalce oziroma gledalce. Smešnice postajajo čedalje bolj vizualne. Toda dovrtipi v računalniških revijah, na Internetu in drugih modemske serviseh se precej razlikujejo od drugih, saj izražajo duhovnost vrhunske tehnologije, navdihe prihajajočih generacij.

Ugledna britanska računalniška revija PC Pro je nedavno objavila odprto pismo predsednika Resne mednarodne računalniške korporacije (Serious International Computer Corporation), naslovljeno z obveznim "Dragi potrošnik...". Pisec nato pojasnjuje, kako je družba dobrih dvajset let dobro poslovala, ne glede na govornice historično usmerjenega dela trgovinskega in finančnega tiska, nekako vse do leta 1994, ko se je nekaj zlomilo. Tudi poslovno leto 1995 je začela dobro, še posebej z novim računalnikom 2.4 PC za otroke (2.4 Kids PC), ki je bil namenjen predvsem za družinsko rabo, in s posrečeno zasnovano multimedijško igro Poškropljen (Splatter), vendar je kasneje nekoliko pretiravala v oceni, da lahko ustvari do deset milijonov milijard (10.000.000.000.000) dolarjev dohodka, kar ne bi bile mačje solze!

Pijača in nogavice

Skladno z navedeno oceno, je družba SICK naročila naravnost velikanske količine potrebnih sestavin, seveda po nekoliko višji ceni od tržne, zaradi česar je na koncu prvega trimesečja pridelala manjšo izgubo - skupaj je znašala sto milijard dolarjev! Da bi nekoliko popravila svoje bilančno stanje, je za pičlih 300 milijonov dolarjev kupila družbo Pretekli deležnik (Past Participle Corporation) - na tržišču bolj znano po dobrem urejevalniku besedil. Vendar je korporacija SICK kupila korporacijo PPC z namenom, da jo bo preusmerila v proizvodnjo programske opreme za tridimenzionalno projektiranje. Z dokaj močno racionalizacijo je družbi SICK uspelo v nekdanjem podjetju PPC število zaposlenih zmanjšati s 3.000 - posledica komunistične politike zaposlovanja (sic!) - na vsega "enega vratarja, dva programerja in osebo, ki sliši na ime Jim". Kaj takega se lahko zgodi samo v Veliki Britaniji!

Ker poslovne zadeve čedalje hitreje drsijo navzdol - če nekoliko skrajšam zgodbo -, danes predsednik korporacije SICK že spominja potrošnike na nesporno dejstvo, da njegovi družbi nikoli ni manjkalo zanimivih idej: od nekdanje miške s skrivnim predalčkom, prek

ročnega računalnika za samodejno prevajanje (angleško vprašanje "Ali lahko dobim kako pijačo?" je zelo natančno prevajal v čisto poljščino, in sicer takole: "Kakšne barve so tvoje nogavice, dečko?") pa vse do povsem novega računalniškega stroja z vgrajeno mikrovalovno pečico. Naj še kdo reče, da ta predsednik nima dobrih domislic!

Skratka, družba SICK je naprodaj in od svojih večrajšjih potrošnikov pričakuje čimugodnejše ponudbe. Pozorni bralci bodo, poleg drugih nenavadnih podrobnosti v pismu, hitro ugotovili, da je beseda "korporacija" napisana z začetnico "k", namesto z veliko črko "C", kot bi bilo v angleščini pravilno. In tako je pisec lahko izpeljal kratico SICK, ki v angleškem jeziku pomeni - bolan. Pomembnejši podatek pa je okoliščina, da je bilo pismo objavljeno v aprilski številki mesečnika PC Pro. Oh, ta angleški humor!

Neki uporabnik Interneta, Mike Taylor, je prvega

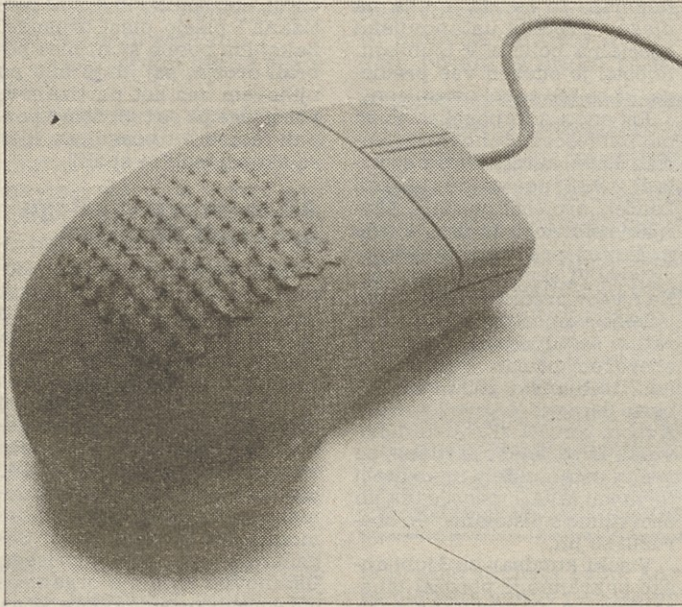

Tipkovnica za samocenzuro

aprila prek "mreže vseh mrež" sporočil tole: "V sporočilu, ki je močno vznemirilo računalniško industrijo, so Ken Thompson, Denis Ritchie in Brian Kernighan priznali, da sta bila operacijski sistem Unix in programerski jezik C, njihova produkta, prvoaprilski šali, ki trajata že dvajset let..." Mnogi uporabniki Interneta so to sporočilo komentirali, češ da sploh ni presenetljivo, saj se v paketu Unix že dolga leta spoprijemajo s hudimi nakazami. Seveda bi lahko naštel kar nekaj navnežev, ki so verjeli Taylorjevemu sporočilu, vendar so obenem pokazali veliko razumevanja tudi za omenjene avtorje Unixa in C-ja.

Dva tisoč let ikon

Najburnejše reakcije v javnosti pa je povzročila vest, razširjena prek Interneta, da družba Microsoft kupuje - katoliško cerkev. Morda se je vsa zgodba začela z vestjo agencije Associated Press, da predstavniki korporacije Microsoft že pripravljajo z Vatikanom sporazum o ekskluzivni pravici na elektronskega objavljajanja vatikan-

Miška za kadilce

skih umetniških arhivov. Pri tej družbi resda ustvarjajo največjo zbirko digitaliziranih umetnin na svetu, in sicer s posredovanjem razmeroma majhnega podjetja Corbis iz Seattle - kot lastnik je vpisan Bill Gates -, ki si je podobne pravice pridobilo

Microsoft s svojimi različicami Oken in ikonami pravi mačji kašelj za cerkev, saj ta že skoraj dva tisoč let uporablja cerkvena okna (poslikana) in ikone (po cerkvenih zidovih in v sakralne name-

ne). Skupina Microsoft je kajpada pogostoobjekt prvoaprilskih in drugih smešnic. Prvaki korporacije to razlagajo podobno kot naš narodni pregovor: "Samo za dobrim konjem se dviguje prahi" ali: "Odličen človek ima sto napak, pokvarjenec pa samo eno." Vendar je nekaterim ostala pri srcu potegavščina iz leta 1991, češ da korporacija pripravlja Okna (Windows) za Macintosh. Še posebej je bila všeč uporabnikom računalnikov Macintosh, ki se že

že za milijone in milijone slik in dokumentov iz najrazličnejših agencij, muzejev in galerij. Zgodba o nakupu izključnih pravic je torej podprta s skromnim dejstvom, da je Bill Gates najbogatejši Zemljan, in seveda z ugibanjem, ali namerava vodstvo korporacije Microsoft iz katoliške cerkve ustvariti ogrodje svojega novega oddelka za versko programsko opremo. Čeprav je vest o nakupu celotne katoliške cerkve sprva zvenela dokaj fantastično in demonično, so jo številni Internetovi uporabniki razumeli toliko resno, da so od korporacije zahtevali, naj javno odstopi od "strašnega greha", če je informacija resnična. Predstavniki družbe Microsoft je ta namigovanje takoj komentiral, "da gre glede na resnost celotne zadeve zagotovo za nekaj, s čimer nikakor ne želimo biti povezani". Povsem mimo tega preklica se je na Internetu pred nedavnim pojavila informacija, kako je neimenovani katoliški dostojanstvenik, ko ga je nekdo zaprosil za komentar, vidno razburjen pripomnil, da je Mi-

crosoft s svojimi različicami Oken in ikonami pravi mačji kašelj za cerkev, saj ta že skoraj dva tisoč let uporablja cerkvena okna (poslikana) in ikone (po cerkvenih zidovih in v sakralne name-

ne). Skupina Microsoft je kajpada pogostoobjekt prvoaprilskih in drugih smešnic. Prvaki korporacije to razlagajo podobno kot naš narodni pregovor: "Samo za dobrim konjem se dviguje prahi" ali: "Odličen človek ima sto napak, pokvarjenec pa samo eno." Vendar je nekaterim ostala pri srcu potegavščina iz leta 1991, češ da korporacija pripravlja Okna (Windows) za Macintosh. Še posebej je bila všeč uporabnikom računalnikov Macintosh, ki se že

Golobi na Internetu

tako in tako kar naprej pridušajo, da so vsa Okna zgolj manj uspešno oponašanje njihovega priljubljenega macovskega vmesnika.

Davek in protinikotinska miška

Ena izmed prvoaprilskih šal, ki se kar naprej ponavljajo, je gotovo tista, ki govori o dodatnem davku na modemsko rabo telefonskih linij. Čeprav se je prvič pojavila že leta 1986, do danes ni izgubila svoje prepričljivosti. Letos smo vest o novem davku lahko zasledili na več Internetovih konferencah. Uporabnike je obveščala, da želi Zvezna komisija za komunikacije (FCC) uvesti dodatni davek na rabo telefonskih linij za modemske povezovanje, torej poleg ustaljenega zaračunavanja naročnine in impulzov. Na naslov te komisije je zelo hitro prispelo toliko protestnoelektronske pošte, da je morala v vseh množičnih medijih objaviti preklic Internetove vesti: "FCC je od večjega števila uporabnikov računalniških modemov prejela sporočila, v katerih izražajo poudarjeno zaskrbljenost zaradi domnevnega predloga naše komisije,

Zveza z zunajzemeljskimi bitji

naj predpišemo davke na modeme v telefonskem omrežju. FCC nikoli ni predlagala česa takega, kar bi posledično lahko uvedlo superdavke. Tudi nekatere druge smešnice imajo kako dobro idejo.

Miška za kadilce: Slovita švedska farmacevtska korporacija LoofLirpa je zaradi zelo strogih predpisov o prepovedi kajenja na delovnem mestu začela prodajati miško, ki pri slehernem "kliku" oziroma vsakem pritisku na gumb izpusti "nikorete" (Nicorette) -

manjšo količino nikotina. Nova naprava je dobila tudi prikladno ime: nikomisa (NicoMouse).

Tipkovnica za samocenzuro: Če se želite zavesti pred neprijetnimi sodnimi obravnavami ali omogočiti svojim otrokom, da si že v rani mladosti napljujejo na glavo kake politične probleme, potem je za vas pravšnja izbira novi softver PC/PC, ki tekoče nadzoruje tipkanje in briše vse potencialnovznemirjive besede ter tipkovnica Zanesljivo PC (Positively PC), s pomočjo katere zagotovo ne boste mogli napisati nobene neugodne besede - čez nekaj dni pa tudi ne kake nesposobnosti. Kajti ta tipkovnica nadzira trih samoglasnikov (U, I, A) in štirih soglasnikov (F, H in C), zaradi česar je pis neprijetnih besed preprosto ni več mogoč, da večini drugih besed niti govornim.

Dan vseh za nos potegjenih

Golobi na Internetu: Ne David Waitzman iz korporacije BBN Systems and Technologies je precej podrobno razložil tehnično specifikacijo svoje ideje, preden uradno naslovljene Prejeto IP datagramov prek ptičje prenašalcev. V resnici je predlagal uvedbo golobov, s katerimi se razpošiljanje sporočil po Internetu. Waitzman je spodbudo za svojo inovacijo našel v nenehni problemih z vzpostavljanjem zvez s t. i. domačimi strežniki na Internetu, ki so se iskane, in v tehničnih težavah, s katerimi se spopada, kadar poskuša doseči enega izmed strežnikov talne (uporabnik ga lahko uporabi, takoj ko vzpostavi zvezo), ali pri vsakokratni uporabi protokola za prenos datotek (FTP). Waitzman je predlagal, naj si vsak uporabnik Interneta, poleg odličnega modema preskrbi bi kakega dobrega golob-pismošona.

Zveza z Nezemljani: Prveci veteran linijskih servisov - kakor so Compuserve, Prodigy ali America Online - Oliver Crepin-Leblond, je poslal v mreže obvestilo, da so na Internet priključeni tudi zunajzemeljska bitja. Imajo svoje naslove (naj spomnim, da imajo vsi naslovi na Internetu posebno označbo, denimo, .edu za izobraževanje, .com za podjetja, .uk za Veliko Britanijo). Nove naslovne označbe preprosto glasijo: .mars za Mars, .jupiter za Jupiter, .saturn in podobno. Če vam rjame te ali ne, je prepričljivo sestavljeno sporočilo Olivera Crepin-Leblondova, skupaj s spremljajočimi pojasnilni pripravili, sprožilo veliko zanimanje javnosti. Naslednje je več deset tisoč uporabnikov linijskih servisov. Če veste za kakšen nov planet, ki bi ga morali priključiti na Internet, to sporočite na naslov <1.april@ic.ac.si>

Esad Jakupovič

Z A N O V O

OTROCI JO POTREBUJEMO!

PRISPEVAJTE PO SVOJIM MOČEM!

ŽIRO RAČUN: 50101-654-41037.

HVALA.

OBJAVE O PRISPEVKIH PREBERTE V REVJI OTROK IN DRUŽINA.

Odlomki iz dela in življenja Slovenk v zgodovini (8.)

Zgodovinska preteklost slovenskih žensk ni le zanimiva, temveč prikazuje njihovo težko življenje, trdo delo, upornost, dostojanstvo in vsestransko ustvarjalnost. Slovenke so znane v vseh obdobjih priključitvi potrebam naroda in so v največji meri vplivale na ohranjanje in razvijanje SLOVENSTVA.

Ze zgodaj sem se srečala v svojem poklicnem in družbenem delu s vprašanjem položaja žensk in družine. Mnogokrat sem se vprašala, kako so živele in delale Slovenke v preteklih časih. Iskala in prebrala sem staro literaturo, revije, zapiske o življenju žensk.

Ob predstavitvi teh odlomkov, zbranih v zgodovinskih zapiskih, se zavedam, da to ni celovit pregled, da ni zgodovinsko urejeno gradivo, da bi o nekaterih vsebinah lahko napisala še več in da ta del prikazuje življenje in delo slovenskih žensk do leta 1926. Upam, da bodo morda raziskovalne institucije nekoč tudi o tem kaj več prispevale.

Ob prebiranju tega gradiva sem imela grenak občutek, kot da je to »pozabljena, manj pomembna preteklost«, morda tudi zato, ker je to opis »ženskega dela«, čeprav so to korenine sedanosti. Podobno ugotovitev so mi povedale strokovnjakinje, ki se ukvarjajo s položajem ženske in me spodbudile, da te odlomke posredujem javnosti.

Morda bo tudi ta pregled prispeval k razmišljanju, kako veliko nalogo so opravile ženske, toda še danes v »demokraciji državi« ponavljamo podobne zahteve po enakopravnosti.

Zaželeno je, da bi bralke in bralci tega podlistka poslali uredništvu svoja mnenja in predloge. Veseli bomo vseh razmišljanj.

Takoj po neuspelem plebiscitu leta 1919 je Splošno žensko društvo ustanovilo v Velikovcu Zvezo ženskih društev Koroške. Aprila 1920 je izšla prva številka ženskega lista Koroška Zora, uredništvo pa je prevzela Ana Furlanova. To je bil odmev žensk, ki so se zavedale, da se bo za Koroško potrebno še boriti, zato pa je potrebno ohranjati narodno zavest, ustanavljati knjižnice in slovenske šole. Delo te ženske zveze se je ohranilo do danes in se tudi nadaljuje.

Ni bilo lahko takrat ustanoviti ŽENSKO društvo. Začetni in pripravljati tla, da se postavi tudi slovensko žensko na svoje noge, da začne misliti s SVOJO glavno, misliti in delati tudi ZASE. To je bila takrat največja predrznost, je zapisala tajnica Splošnega ženskega društva Minka Govekarjeva.

Po združitvi narodov v kraljevino Jugoslavijo je nastopil za slovenske žene nov čas, saj je bilo treba nadaljevati že začeto delovanje ženskih društev, hkrati pa se soočiti z zaostalo patriarhalno tradicijo. Srbska narodna zveza je 22. septembra 1919 sklical kongres jugoslovanskih žensk v Beogradu. Udeležile so se ga članice SŽD iz Ljubljane, Maribora, Celja in štiri tržaške Slovenke. Ustanovljena je bila Zveza jugoslo-

vanskih ženskih društev. Predsednica je bila Srbkinja Leposava Petkovičeva, podpredsednici pa sta bili Zlata Kovačič s Hrvaške in Franja Tavčar iz Ljubljane. Program zveze je podpiral varstvo kmečkih žensk, zaposlovanje moških in žensk, varstvo invalidov I. svetovne vojne, vključitev žensk v kulturno, socialno in gospodarsko življenje in državi. Po banovinah pa so pričele delovati sekcije ZJŽD.

Po I. svetovni vojni se je na Slovenskem ustanavljalo vse več ženskih društev in organizacij. Leta 1919 je bilo ustanovljenih več strokovnih združenj npr. društvo dipl. babic, magistrativnih uradnic, poštinih-telegrafskih uradnic, društvo učiteljic je

»Slovenska žena – slovenska mati! Kakor radi zamenjamo narod ž z njegovo vrhno plastjo, tako iščemo slovenske žene po krivem le v našem mladem meščanstvu in uradništvu, ki je bilo bolj in usodnejše izpostavljeno, nego živa masa preprostega ljudstva. Če nam je bilo žensko 'višjih slojev' do nedavna zanesljiv tlakomer, po katerem smo lahko spoznavali prodiranje tujega duha, nam je ostajalo vendar še tolažilno dejstvo, da je široki narod v svojem jedru zdrav in so vse njegove prirodne vrline varno shranjene v duši preproste slovenske matere in žene. Ta nam je nadomeščala vse, kar je zvedenelo v nedozoreli vrhni plasti ali utonilo v tujstvu: lahko smo izgubljali, zakaj ona je dajala dobrega v izobilju. Kjer pa je prišla preprosta slovenska žena do širjega spoznanja in jasnejše zavesti o svojem mestu sredi naroda in o usodi tega naroda sredi drugih usod, jo vidimo vedno fanatično rodoljubko, vidimo njene prvobitne kreposti, poveljanje v apostolski zgled ljubezni in delavne zvestobe.«

Vladimir Levstik

Angelca Žiberna: SLOVENKE SKOZI ČAS

Po združitvi v kraljevino Jugoslavijo je bila ustanovljena jugoslovanska ženska zveza • Razmah slovenskih ženskih društev in organizacij • Ali je politika res samo moška zadeva

nadaljevalo delo iz leta 1898 ter razširilo dejavnost v Domu učiteljic TKD Atena, ustanovila se je zveza gospodinj, Zveza gospodinjskih pomočnic je nadaljevala delo zveze služkinj, ki je delovala že prej.

Leta 1919 je bila ustanovljena Slovenska krščanska ženska zveza. Leta 1924 so Socialdemokrati ustanovili Zvezo delavskih žensk in deklet, liberalci pa Zvezo akademsko izobraženih žensk. Leta 1923 je nastala feministična alijansa ženskih pokretov, ki jo je vodila Alojzija Štebetova. Štebetova je bila tudi predsednica Komisije za ženske pravice pri Mednarodni ženski zvezi, v kateri so Slovenke zavzemale pomembno mesto.

Politične stranke niso bile naklonjene delovanju ženskih društev. Klerikalci so na začetku nasprotovali, češ žena naj kot mati - božja služabnica uresničuje poslanstvo višjih božjih zakonov. Liberalci do emancipacije žensk niso imeli stališča, preganjal jih je strah pred »osvoboditvijo žene«, in predloga ženskih društev za reformacijo gibanja niso sprejeli. Socialisti so menili, da je žensko gibanje »buržoazijsko« obarvano in da proletarkam ne prinaša ničesar, sami pa tudi niso kaj več storili. Socialdemokrati so želeli sprejeti cilje ženskega gibanja, lastnih

Narodna noša v tržaški okolici

programskih stališč pa niso imeli.

Takratni politiki so iskali izgovore, češ »politika je preumazana, da bi se ženske z njo ukvarjale« ali »da ženske vodijo čustva, ne pa razum, manjka jim objektivnost«.

Ženske so pa poudarjale, »da je uzakonitev državljan- skih pravic žensk (političnih, pravnih, socialnih, ekonomskih) indikator civilne- demokratične družbe«. Feministke so stalno poudarjale, da moški nimajo pravice predstavljanja interesov žensk. Minka Govekarjeva, ki je bila vsestransko ustvarjalna na

političnem, kulturnem, literarnem področju in učiteljica, se je spraševala: »Ali je politika res samo moška zadeva? Kje pa so tiste politične šole, ki so hodili vanje moški, da so dobili zrelostno spričevalo za politično udeleževanje? Gotovo ni vsaka ženska zrela za politično delo, toda ali je zrel vsak moški?« Za volilno pravico so se zavzemala vsa ženska društva, prirejala javna zborovanja, pošljala resolucije, voditeljcem držav, leta 1938 so se obrnila neposredno na predsednika vlade Cvetkovića. Leta 1939 pa se je pojavila v načrtu volilnega

zakonika pravica do volilne pravice, ki pa naj bi jo imele le ženske z univerzitetno izobrazbo, obrtnice in samostojne podjetnice.

Ženske so v času med obema vojnama aktivno posegale na politično dogajanje. Pomembno je bilo, da so se pojavljale z naprednimi idejami, kar je vsekakor prispevalo k dvigu avtoritete ženske v družini in v družbi. Bile so aktivne na širšem jugoslovanskem območju in uživale veliko spoštovanje v evropskih deželah. Takratni vladni sistemi zaradi patriarhalne in konzervativne obremenjenosti niso priznavali ženskih pravic. Zato je bilo toliko bolj razumljivo, da so ženske postajale vse bolj zahtevne in uporne. V letu 1941 se je to izrazilo z njihovo vključitvijo v boj proti okupatorju in za uresničevanje ciljev enakopravnosti. Škoda, da so obdobje med obema vojnama ni prikazano z vidika celotnega delovanja žensk. Znano je, da so dosegale velike uspehe na izobraževalnem gospodarskem področju, na področju kulturne ustvarjalnosti, znanosti itd.

Zbrano in tudi objavljeno je delo žensk v času II. svetovne vojne in NOB, zlati in področju zdravstvene in socialne dejavnosti. Nekaj je napisanega tudi o delovanju žensk po vojni, sicer pa naj bi se tega dela lotili znanstveniki. Prispevek žensk pri izgradnji porušene domovine, pri oblikovanju družbenega sistema, socialne in zdravstvene ter izobraževalne politike je namreč velikega pomena tudi za delovanje žensk danes.

Slovenke so prehodile težko pot, saj so ob materinstvu, družinskih naloga, ob izobraževanju, družbenih aktivnostih dosegle zavidljiv 47-odstotni delež v družbenem proizvodu. Tudi zato naj bi družba ocenila vrednost ženskega dela v družini in družbi.

(Konec)

avto

PANORAMA

+ za DARS

Če potujete po Sloveniji po »delčkih« avtocest, tako proti Divači kot proti Kranju ali Mariboru, vas na cestninskih postajah sprejmejo tako ali drugače. Treba je priznati, da so pri Darsu najboljše poučili pobiralce cestnin na Gorenjskem, kjer voznika kulturno pozdravijo. Tega ne boste doživeli ne pri štajerih in ne pri tistih, ki sedijo v cestninski postaji proti Divači. Zato dajemo to pot plus pobiralcem cestnin na avtocesti proti osrčju Gorenjske.

za DARS

No, že kar nekajkrat smo Umkovo ministrstvo pozvali, naj na cestne smerokaze, na katerih so hrvaška mesta, dolepijo znak HR. »Razumljivo je, da gospod Umek zaradi cestnih zapor, ki mu jih pripravljajo Prekmurci, žal nima časa, da bi se ukvarjal 'z malenkostmi'.« Morda bo to uspelo vsaj Darsu. Pri Darsu jih je več, pa tudi plačani so za to. Dokler se jim ne bo »posvetilo«, da Reka ni v Sloveniji, jim pripisujemo minus za nedoslednost.

Chryslerjev novi jeep grand cherokee

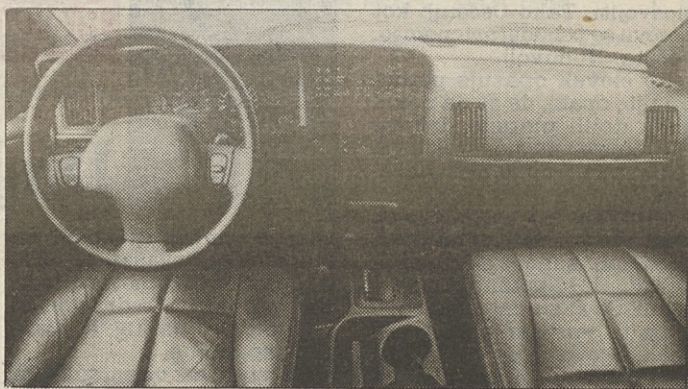
Chryslerjev jeep grand cherokee, novost leta 1996, ki prihaja na tržišče, ima kaj pokazati. To je veliko terensko vozilo z močnim pogonskim motorjem. Z uspešnimi dopolnitvami je za lastnike več kot primerno vozilo. Čeprav je to terenec, ga po notranji opremljenosti in tehnični dovršenosti lahko uvrstimo med luksuzne limuzine.

Težak je 1,2 tone in ustrezno hiter, dobro se izkaže tudi v ovinkih. Zavorna naprava sedaj deluje še hitreje, pri 100 kilometrih na uro zaustavi vozilo že po 41 metrih. Strojne ocene kažejo, da je morda slaba točka v zavornem sistemu to, da je potreben močan pritisk na zavorni pedal. Popolnoma predelani notranjosti vozila ni česa oporekati. Tudi za okolje je zaradi tehnične dovršenosti vozilo bolj prijazno. Menjalnik deluje gibčno in brez težav. Še nekaj tehničnih podatkov: šestvaljni motor spredaj prečno za vrtino 98,4 mm; gib 86,7 mm; gibna prostornina 3,964 cm³; kompresija 8,75 : 1; zmog-

gljivost 130kW/177KM; električno multipoint vbrizgavanje, 4-stopenjska avtomatika, permanenten pogon na vsa štiri kolesa, dolžina/širina/višina: 1850/1800/1690 mm, medosna razdalja: 2690 mm, teža vozila 1850 kg, skupna teža vozila: 2360 kg,

pospešek iz 0 na 100 km: 11,1 s, največja hitrost: 180 km/h, povprečna poraba: 17 l/100 km, cena v DEM: 84.000 Chryslerjev jeep grand cherokee, letnik 96, bo pri slovenskem uvozniku na voljo v mesecu oktobru.

Videz je pravi, oprema je dobra in cena je temu primerna!

Morda tega niste vedeli

Kot kaže, so Avstrijci vzeli zares uresničevanje Schengenskega sporazuma. Zato morate biti pripravljani na malo daljše čakanje na meji z Avstrijo in upoštevati nekaj pravil:

- dokumente imejte urejene tako za vozilo kot za vas,
- v denarnici imejte vsaj 600 ATS na osebo,
- imejte dokumente vozila, ki jih zahtevajo prometna navodila, in zeleno karto,
- modro je imeti vso opremo za vozilo, ki jo tuji zahtevajo: komplet za prvo pomoč, varnostni trikotnik, rezervno žarnice, rezervno kolo, pozimi seveda zimsko opremo, oznako SLO na vozilo, in to na nalepki 17 x 11,5 cm. Avstrijski policisti resda najpogosteje na kontrolirajo vse zahtevane opreme, če se vas pa lotijo, vas lahko, če je ta neustrezna, vrnejo na slovensko stran. Zato je pametno upoštevati pravila.

Pripravil: Janez Temlin

Prejšnji teden sem imel srečo, da sem dobre tri ure sedel med pravimi delavci, tistimi, ki se vsakodnevno zaradi svojih socialnih težav in travm, ki jih prinaša "slavna tranzicija" (kot se je izrazil eden od udeležencev) v Sloveniji, srečujejo sami s seboj. Sami s seboj se srečujejo zato, ker preprosto nimajo več nikogar, na katerega bi se lahko naslonili, mu zaupali svoje težave in ki bi jim jih upal, znal in kar je najpomembnejše, tudi hotel pomagati reševati.

Ko so posamezniki v razpravah odpirali probleme in vprašanja, s katerimi se vsakodnevno srečujejo tako na delovnem mestu kot doma ali celo na cesti do zavoda za zaposlovanje, stranskemu opazovalcu pride na misel le eno: da bi bilo najprimernejše in najbolj učinkovito za vso slovensko politično elito in oblastnike, če bi se izdala videokaseta takega srečanja. Prej omenjenim rabita za študijsko gradivo in podlago za odločitve tako v parlamentu kot vladi in še kje v državi. To iz preprostega razloga, ker je očitno, da tisti, ki imajo moč pri sprejemanju odločitev, ne poznajo teh pravih delavskih interesov, mnenj in hotenj. Da pa ne bom še sam preveč zašel v filozofiranje in politično frazarjenje, bom raje navedel nekaj poudarkov iz ust teh avtentičnih slovenskih nosilcev tranzicije.

Prizanti moram, da mi je najbolj ugajala ugotovitev, enega od razpravljalcev, da so največjo ceno tranzicije oz. prehoda iz prejšnjega sistema v nov sistem, ki naj bi se imenoval kapitalizem, plačali nakdanji delavci in sedanji slabo plačani delojemalci ter tisti, ki so ostali brez dela in brez socialne varnosti. Zato je seveda daleč od tega, da bi se slovensko delavstvo sramovalo preteklosti, sramujejo se sedanjosti. To svojo ugotovitev je utemeljil z nekaj zares očitnimi resnicami. Recimo s tole: "Če prebirate časopise (tisti seveda, ki si jih lahko kupijo), boste lahko skoraj vsak dan opazili članke in oglase, ki opozarjajo slovensko javnost na to, da se je tu in tu izgubil pes, mačka, ptič in ne vem katera žival še in da najditelja čaka tudi nagrada. Istočasno pa boste sila redko našli na vsebino, ki bi opozarjala, da je tu in tu toliko in toliko delavcev izgubilo delo, da so njihovi delodajalci že pred tremi meseci "izgubili" njihove plače itd. itd." Še več, nihče se ne oglasi, ki bi izgubljeno delo in plačo povrnil. Ne, to si lahko slovenski delavec povrne le s stavko ali drugim podobnim revoltom. Ni kaj, zadetek v polno.

Tak je dejansko odnos množičnih medijev do delavske populacije. Tak je tudi odnos tistih, ki iščejo izgubljene živali, do slovenskih delavcev. Sicer pa, kaj bi ovinkarili, spomnimo se, kako popularni so bili Drnovškov Artur. Ali pa kako neverjetno popularno je bilo prikazano Drnovškovo kidanje gnoja z voza. Kot da tega opravila ne bi na tisoče Slovencev opravljalo vsak dan, in to brez kamere in novinarjev. K temu lahko dodam

"Kajti kot so povedali, iniciatorji nove stranke niso delojemalci, ampak (o)cenjeni in (o)lastninjeni gospodarski eksperti in delničarji v svojih nekdanjih podjetjih (člani upravnih odborov, nadzornih svetov, agencij za ocenjevanje nekdanje družbene lastnine itd.), ki vedo, kako nepošteno se je in se še lastnini. Pa smo tam. Potem ko so delavci ugotovili, da so potegnili najkrajšo v procesu lastninjenja, so se sedaj javili še 'neki' gospodarstveniki in menedžerji, ki enako trdijo."

še svojo ilustracijo: ste na slovenski nacionalni televiziji kdaj že opazili organizirano okroglo mizo, na kateri bi sodelovali izključno samo delavci iz različnih področij gospodarstva in vodili dialog o

popoldan pa od tega istega Peterleta prosijo socialno pravičnost in največkrat kar milost, namesto da bi bil vrstni red obrnjen - najprej pravičnost, potem šele navdušenje nad harmonikarskimi vragolijami.

Tudi politične stranke so bile pod kritičnim očesom razpravljalcev. Začelo se je z mislijo enega od razpravljalcev, da bo potrebno na jesenskih volitvah pripeljati v parlament več delavcev in da bo potrebno poiskati takšne mandatarje, ki se jim kasneje ne bodo postavljali kot gospodarji. Najbolj sočna pa je bila tista, izrečena na račun Liberalne demokracije: "Ta stranka je tipičen primer begunskega centra za politike." Prvi, ki je pristal v tem begunskem centru je bil Drnovšek, potem pa se je v zadnjih treh letih vanj naselilo še nekaj političnih beguncev. Gre za tiste iz nekdanje Demokratske stranke z Ruplom, Bavčarjem in Kacinom na čelu, pa nekdanje Zelene s Šešerkom, Tancigom na čelu, pa nekdanje Socialiste s Šukljatom in Žakljem na čelu,

problemih v gospodarstvu skozi svojo optiko? Niste! Ali pa: ste že zasledili v katerem od slovenskih časopisov lestvico popularnih delavcev, ki niso politiki, športniki, estradne zvezde in še kdo? Niste! Ste mogoče med lestvicami popularnih Slovencev našli kakšnega delavca, podjetnika (ne kapitalista), obrtnika, kmeta? Niste! No, pa smo tam. Razpravljalec, ki je popularnost delavcev primerjal z živalmi, je imel glede odnosa slovenskih medijev do te populacije prav.

Še nazornejšo so bile kritike, izrečene na račun vlade, koalicije in sploh oblasti. Recimo da je sedanja koalicija bolj podobna "dvotaktnemu motorju" kot pa vladi. Da so ministri bolj podobni toplovdarjem kot tistim, ki naj bi reševali probleme v državi. Da je kapitalizem, še posebej v navezi s klerom, vedno in povsod poniževal delavce. Da je politika odpiranja novih delovnih mest usmerjena v nova delovna mesta hlapcev, dekel in "šuhpucarjev". Da delavci danes lahko tožijo še samo "luft". Da je poteza Drnovška in vlade, ki je imenovala enega najbogatejših Slovencev za državnega sekretarja za privatizacijo, isto, kot da bi dali mački čuvat klobaso. Da ne razumejo tistih (predvsem nežnega spola), ki se dopoldan potijo od vznemirjenja, ko Peterle igra na harmoniko,

"K temu lahko dodam še svojo ilustracijo: ste na slovenski nacionalni televiziji kdaj že opazili organizirano okroglo mizo, na kateri bi sodelovali izključno samo delavci iz različnih področij gospodarstva in vodili dialog o problemih v gospodarstvu skozi svojo optiko? Niste! Ali pa: ste že zasledili v katerem od slovenskih časopisov lestvico popularnih delavcev, ki niso politiki, športniki, estradne zvezde in še kdo? Niste! Ste mogoče med lestvicami popularnih Slovencev našli kakšnega delavca, podjetnika (ne kapitalista), obrtnika, kmeta? Niste! No, pa smo tam."

Čečenija se ne sme odcepi in osamosvojiti. Tudi Kosovo se ne sme odcepi in osamosvojiti. Tako Čečeniji kot Kosovu so ponudili avtonomijo. Nočeta. Ni dovolj.

Ko človek opazuje planet Zemljo, opazi, da se na nekaterih delih planeta države združujejo, na nekaterih pa se obupno trudijo priti narazen.

Če bi Židje in Palestinci živeli vsak v svoji državi na dveh različnih koncih Združenih držav, ali bi potem bilo se v redu? Če si znamo odgovoriti na to vprašanje, si bomo znali odgovoriti na vprašanje, kje v Evropi bi morala biti srbska in kje hrvaška zvezna država, da bi bil v Bosni mir in da bi Albanci bili zadovoljni.

Kakšna bi bila Slovenija, če bi mejila na Švico in Švedsko, ne pa na Italijo in Avstrijo?

Džohar Dudajev je bil predsednik Čečenije, vojaški in narodni voditelj, in najbrž bi se odcepil, če bi bila Čečenija del Jugoslavije. In če ne bi imela preveč nafte. Umberto Bossi je samo predsednik Severne lige, politične stranke torej. Ni jasno, kdaj bo odcepil Severno Italijo in tako omogočil Sloveniji, da ne bo več mejila na državo, ki sega izrazito predaleč na jug. Firenze so nekakšna Tuzla in Rim je nekakšna Makedonija,

Franček Rudolf:

Praktični fundamentalizem

Džohar Dudajev

vsaj po zemljepisni širini. Pa tudi če bi se Hrvaška združila z Norveško, bi se Slovenci morda bolje počutili: države, ki segajo daleč na jug, so vedo problematične.

Slovenija, kot vemo, se skuša združiti v Evropsko unijo, kar sicer ni isto kot Sovjetska zveza ali Združene države, je pa nekoliko podobno. Navadili se bomo, da bomo skupaj z mnogimi velikimi narodi, pa tudi z Iraci, Katalonci in Luksemburžani. Je pa majhna težava samo šes schengenskim sporazumom. Kako smešno: kadarkoli potujem po Avstriji, se zgrozim, ko se bližam Gradcu. Kako postane Gradec problematično mesto: saj je samo nekaj deset kilometrov oddaljen od neke izvenevropske države. Tako mesto Evropejcu (kadarkoli potujem po Evropi, se imam za Evropejca), kratkoinmalo vzbujajo mešane občutke. Tudi ko zagledam razcep: ena hitra cesta pelje proti Mariboru

in druga proti Celovcu, na Koroško, v deželo, ki je polna nekakih problemov, ker ima preveč skupnega z nekakšno neschengensko in neevropsko državo, sem spet zaskrbljen. Tako kot se Slovenija mora znebiti meje z Italijo, to skoraj afriško državo, se mora Avstrija nujno znebiti meje s Slovenijo, to ujetnico obbalkanskega tranzita. Kako naj to izvede? Seveda ne tako, da bi se Slovenija in Avstrija združili. Potem bi Avstrija mejila še na Hrvaško, in to bilo šele kompromitirajoče. Ugledna srednjeevropska država bi se spremenila v nevarno divjino. Tudi ne tako, da bi se Slovenija združila z Madžarsko. Tako bi nekakšna mongolska država nenadoma segala do Mediterana. Kako neki bi lahko Evropa kaj takega dovolila?

Evropa, kakršna je, je nastala iz preprečevanja Nemcem, da bi ozemeljsko segali

do Mediterana. Kasneje pa preprečevanja Rusom, da bi se jim posrečilo prav isto. Kompromis je smešen: Angleži so si šli zagotavljati vpliv na Cipru in Grčiji in Grčija je zdaj lepo v Evropi, Evropa pa je prav v višini trebuha razrezana na pol.

Valentin Vodnik je napisal, da bo Slovenija pristan Evrope. V resnici pa se je Slovenija spremenila v poglobljeni popok Evrope. Če sledimo znamenitemu venetologu, potem je v Sloveniji Evropa kot s popkovino povezna s svojo indoevropsko, se pravi kar indijsko preteklostjo, se pravi z daljnimi azijskimi prostranstvi.

Če smo še za stopnjo nazornejši, potem lahko zaključimo: Slovenija je prizorišče, kjer Evropa sama sebi zdrsnje globoko v rit. Primera se zdi manj šaljiva, ko se zavemo, da bo Evropa imela eno samo pravo mejo, in ta bo na robu Slovenije. Pri tem niti ni tako važno, ali na severnem ali na južnem. Če bo Slovenija v Evropi in ko bo Slovenija v Evropi, bosta avstrijska Koroška in avstrijska Štajerska šele na varnem v celovitem evropskem svetu; nevarna evropska meja pokrajina pa se bo začela nekje pri ljubljanskih podvožjih. Srh bo turista začel spreteljavati šele tik pred Novim mestom. Kje bo defi-

nitivno zaplapolala schengenska zavesa? Kje bo Evropejca minila želja po nakupovanju nepremičnin, po brezskrbnem namakanju v zdraviliščih, po predajanju intelektualnim in umetniškim užitek?

Ključno evropsko vprašanje današnjega trenutka je, kje se bodo na zemljevidu začelnale gore Balkana?

Seveda sem za to, da Slovenija pride v Evropo: nisem pa zato, da je Slovenija skrajni spodnji rob Evrope. Predstavljajte si reklamo: Ahilova peta Evrope. Trdi podplat Evrope. Noht na palcu Evrope. Mezinec Evrope. Kurje oko na mezinicu Evrope. Nekaj manj higieničnih predelov Evrope sem omenjal že prej.

Vse zadnje tisočletje je bila Slovenija oblikovana v skladu s premiki med mejami rimskega cesarstva nemške narodnosti. Čisto zgodovinske domisljice so kdaj pa kdaj pripeljale Istro v Avstrijo in k Sloveniji, včasih pa k Italiji ali Hrvaški. Istri najbrž ni mogoče pomagati. Ampak v nobenem najbolj črnem scenariju se ne sme dogoditi, da bi Slovenija postala nekakšna večja Istra. Polotok med sprtimi konglomerati narodov.

Mimogrede vzemo, da se Združene države in njihov predsednik spet ukvarjajo s Kosovom. Zanje nič lažjega. Ameriški predsedniki se že

pa tudi nekdanje Pučnikove socialdemokrate z Venguštom na čelu, pa nekatere nekdanje prenovitelje z Balazicem na čelu in še bi se kdo našel.

V poslanski skupini LDS je našla svoje zatočišče tudi Biziljeva, ki sedaj menda ustanavlja novo stranko. Tudi o tej, napovedani novi stranki je bila dana kratka in jedrnata ocena: ustanovili naj bi jo užaljeni direktorji in gospodarstveniki, ki v procesu lastninjenja niso prišli do svojega koščka lastninske pogače.

Kajti kot so povedali, iniciatorji nove stranke niso delojemalci, ampak (o)cenjeni in (o)lastninjeni gospodarski eksperti in delničarji v svojih nekdanjih podjetjih (člani upravnih odborov, nadzornih svetov, agencij za ocenjevanje nekdanje družbene lastnine itd.), ki vedo kako nepošteno se je in se še lastnini. Pa smo tam. Potem ko so delavci ugotovili, da so potegnili najkrajšo v procesu lastninjenja, so se sedaj javili še "neki" gospodarstveniki in menedžerji, ki enako trdijo. Mislim, da bo tem zadnjem sila težko preprečevati volilce, da se bodo od jutri naprej zavzemali za pošteno in pravičnost pri delitvi nekdanje družbene lastnine, če tega niso počeli do sedaj.

Ali pa bo ta nova stranka morda zares rešila probleme še bolj problematičnega lastninjenja, kot je npr. tisto v enem največjih tovarn v Ljubljani, kjer se sedanji upravitelj poteguje za več kot 50-odstotni delež lastnine. Eden izmed navzočih mi je namreč zaupal, da skoraj nihče ne ve (tudi država ne), da je v postopku na ljubljanskem mestnem svetu predlog za spremembo zazidalnega načrta in namembnosti na celotnem zemljišču, na katerem stoji ta tovarna. In ne boste verjeli, nova namembnost naj bi bila trgovsko poslovna dejavnost. Na dvorišču nekdanje tovarne, ki še danes izdeluje turbine, ulitke in še marsikaj, bo lahko čez kako leto ali dve deloval velik trgovski center. Ni kaj, olastniniti skoraj izčrpano tovarno za majhen denar, nato pa dejavnost preusmeriti na trgovino, je najlepše, kar si lahko želi bodoči lastnik. Z oddajo nekaj hektarjev zemljišča sredi Ljubljane za trgovinske centre bo čez noč imel povrnen vložek, ki ga bo z velikim "rizikom" in svojevrstno pogumnostjo, seveda v korist delavcev, vložil v to propadlo tovarno. Morda mu bo država za to pogumno dejanje podelila celo medaljo za uspešno izpeljano tranzicijsko nalogo. Nadaljnih sto let bo potem lahko udobno sedel v fotelju lastnika in živel od rente. Nekdanji in današnji zaposleni delavci pa bodo lahko trgovci, tisti starejši bodo prejeli od države miloščno in obliki tranzicijske pokojnine.

Za konec. Kantovo vztrajanje, da lažanje ni nikdar upravičeno, niti v primeru, da bi prijatelja rešilo pred verjetnim umorom, je krik vpjločega v puščavi sodobne politične oblasti pri nas. Res, kdor je poslušal to delavsko razpravo, je ugotovil, da je pri nas veliko lažnivcev.

Sultan

desetletja ukvarjajo tudi z Izraelom in Palestino. Italija se baje ukvarja z Makedonijo in Albanijo: nič čudnega, tudi Benečani so obvladovali obrobje bizantinskega in turškega imperija.

Samostojne države morda dandanes ne morejo spreminjati meja. Lahko pa seveda dvigajo ali spuščajo železne ali manj železne zaves.

Vsaka država in vsaka skupnost držav se mora truditi, da si ne bi izkopal neprehodnih jarkov ob svojih robovih.

No, ko je Jelcin dal uničiti Džoharja Dudajeva, ni ravno pokazal, da vodi samostojno in odgovorno državo: ker ni bil ne zapira roba države bolj kot vojna. Smrt Džoharja Dudajeva, ki je vseeno pomenil Čečenom nekaj takega kot nekoč Tito Jugoslovanom ali Janša Slovincem, prej postavlja Jelcina v čase ekspertmentov Brežnjeva z Afganistanom...

Evropska skupnost ni takakšna Milošević ji ni na poti, samo Karadžić. Pa nekako vedno bolj tudi Tudman. Vendar so države pakta Nato prefine, da bi z raketami tolkli po voditeljih. Ali imajo potem kakšne druge, finejše modele, kaj narediti z njimi? Kako jih prebrirati? In ali bodo za meje Evrope in razvitega sveta kaj manj schengenske?

ZA PRAZNIK V STEČAJ!

Pred prazniki je bil na pristojnem sodišču v Mariboru narok za prisilno poravnavo za podjetje Stavbar-Megrad, hčerinsko podjetje Stavbarja. Večinski lastnik obeh podjetij je republiški razvojni sklad. Ker prisilna poravnava ni uspela, je sodišče za to podjetje, ki je dajalo delo in kruh okoli 240 delavcem, uvedlo stečajni postopek. Glavni razlog za neuspeh prisilne poravnave je bila prezadolženost podjetja.

Po besedah sekretarke območnega odbora Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Branke Jurak je stečajni upravitelj že poklical nazaj na delo večino delavcev. V podpis jim je ponudil pogodbo za šestmesečno delo za 80 odstotno plačo, čeprav lahko plače po veljavni kolektivni pogodbi zastajajo samo za 5 odstotkov. Čeprav je po mnenju sindikalistov ta pogodba nekorektna in v nasprotju z določili kolektivne pogodbe, sindikat delavcem ni svetoval, naj je ne pod-

pišejo. Obstaja namreč nevarnost, da bi v tem primeru delavci izgubili pravice na zavodu za zaposlovanje, češ da niso želeli sprejeti dela. Svoje pravice bi sicer imeli možnost uveljavljati s tožbo, vendar pa bi v času do pravomočne odločitve sodišča ostali brez plače in brez denarnega nadomestila za čas brezposelnosti. »Vsi pa vemo, kako počasi meljejo sodni mlini na delovnih sodiščih, ki nimajo za ažurno delo dovolj sodnikov,« pravi Jurakova.

Delavci morajo zato sami premisliti, ali bodo ponujeno pogodbo podpisali ali ne. Pri tem pa je še ena težava. Vsi, ki bodo šest mesecev delali za 80-odstotne plače, bodo zaradi tega prejeli znatno manjše denarno nadomestilo za čas brezposelnosti, če bodo morali po šestih mesecih na zavod za zaposlovanje. Zavod za zaposlovanje namreč izplačuje delavcem tri mesece denarno nadomestilo v višini 70 odstotkov povprečne plače v zadnjih treh mesecih, kasneje pa v višini 60 odstotkov omenjene povprečne plače. Delavci, ki so že ali še bodo pristali na to, da bodo delali za 80-odstotne plače, bodo v primeru brezposelnosti po izteku šestmesečnega dela v podjetju v

stečaju pri izračunu denarnega nadomestila že v začetku prikrajšani za 20 odstotkov. Kaj to za vsakega posameznega delavca pomeni, mu lahko izračunajo tudi na sindikatu. Nekateri bodo v primeru brezposelnosti prikrajšani za toliko, kolikor bodo v šestih mesecih zaslužili.

Sindikalisti s tem v zvezi ne mislijo vreči puške v koruzo in terjajo sestanek s stečajnim upraviteljem. Po besedah Jurakove mu nameravajo pojasniti, da se mora kot predstavnik pravosodne oblasti v podjetju v stečaju držati zakonodaje, sicer bodo sindikalisti uporabili druge metode sindikalnega boja za zaščito zakonitosti in pravic delavcev.

T. K.

RAZPIS

Na podlagi 73. člena Statuta SDGD Slovenije in določil Pravilnika o podeljevanju plaket in priznanj SDGD Slovenije komisija za organizacijo in kadre

razpisuje podelitev plaket in priznanj SDGD Slovenije za leto 1996.

V letu 1996 bo SDGD Slovenije podelil 3 plakete in 5 priznanj.

V skladu z 8. členom Pravilnika lahko podajo predloge za podelitev plaket in priznanj sindikati podjetij in družb, območni odbori SDGD Slovenije ter organi in delovna telesa RO SDGD Slovenije.

Pri posredovanju pisnih predlogov in utemeljitev je treba upoštevati 6. in 9. člen Pravilnika.

Rok za posredovanje pisnih predlogov za podelitev plaket in priznanj je določen v skladu z 11. členom Pravilnika.

Pisne predloge pošljite na naslov: SDGD Slovenije, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana, do 25. maja 1996.

Plakete in priznanja bodo podeljena ob obeležitvi »dneva gradbincev«, predvidoma 7. junija 1996.

Komisija za organizacijo in kadre:
Franc Trebše, predsednik

Malo pozno, a od srca

Prvi maj - praznik dela (na črno)

Ker še vedno nista sklenjena socialni sporazum za leto 1996 in dogovor o politiki plač, lahko pričakujemo razpad sistema plačne politike tako v gospodarstvu kot v gospodarstvu, kar bo imelo katastrofalne posledice za možnost uspešnega razvoja države. Še bolj se bo povečalo neupravičeno socialno razslojevanje, ki ni zasnovano na rezultatih dela in znanja, ampak na uveljavljanju »pravice« moči družbenih elit, poslovnih povzpetnikov in skupin, ki delujejo na robu kriminala.

Še naprej se slabša pravna varnost zaposlenih, ki v posameznih primerih spominja na odnose, značilne za začetke industrijske družbe konec 19. stoletja.

V industriji grozijo množični stečaji, še posebej v delovno intenzivnih panogah, čeprav je gospodarstvo že dosedaj plačalo ceno »tranzicije« z izgubo 250.000 delovnih mest.

Množica brezposelnih in zaposlenih, vendar slabo plačanih delavcev, ki v vsakdanjem boju za preživetje iščejo dodatni vir zaslužka v sivi ekonomiji, bo prvomajske praznike - v kombinaciji s tremi dnevi dopusta - izkoristila za delo na črno. Njihovi šefi bodo pa praznovali s Kompasom ali s kako drugo turistično agencijo na morju, v hribih, v tujih letoviščih in eksotičnih krajih, in prvega Maja ne bodo nikoli pozabili.

V upanju, da bodo spet prišli časi, ko bomo vsi lahko praznovali vse praznike, ob 1. maju - delavskem prazniku, čestitam vsem revnim in razžaljenim delavcem (na črno).

Jože Vuk, tajnik Delavske zveze ZL

KAKO DELUJEJO AVSTRIJCI

Pred kratkim se je 15 članov vodstva Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije (SKEI) udeležilo petdnevnega seminarja, ki ga je organiziral sindikat kovinarjev Avstrije (GMBE). Seminar je potekal v okviru programa sodelovanja SKEI Slovenije na mednarodnem področju, in sicer v sindikalni šoli GMBE, ki je v znanem avstrijskem turističnem in smučarskem središču Hofgasteln.

Podobna oblika izobraževanja in seznanjanja članov SKEI Slovenije z delovanjem sindikata in nalogami kovinarjev Avstrije je bila izvedena že lansko leto v Krumpdorfu ob Vrbskem jezeru.

Teme, posredovane na letoš-

Zanimiva je bila razlaga vodstva GMBE o delovanju in vlogi svetov delavcev pri soupravljanju njihovih podjetij ter vključevanju in sodelovanju članov sindikata v podjetju (z mnenji in predlogi) v obravnavano tematično svetov delavcev. Vloga sindikata se v avstrijskih podjetjih nekoliko razlikuje od nalog sindikata v podjetjih v Sloveniji. Predvsem ima še vedno veliko vlogo pri uresničevanju določb zakonodaje o delovnih razmerjih delavcev (protestih delavcev ob plačah, delovnem času, odmorih, sodelovanju in vključevanju v delo Svetov delavcev itd).

Podrobneje je bila obravnavana humanizacija dela in zakonska

urejenost varstva pri delu v povezavi z medicino dela, sistem zavarovanja in pokojninsko-invalidsko zakonodaja ter s kompetencami oseb, ki delajo na tem področju. Avstrijski inšpektorji dela v primeru težav, s kakršnimi se srečujemo tudi v slovenskih podjetjih, hitro reagirajo.

Tudi razlaga vsebine zakona o delovnem času je bila pomembna, še posebej z vidika zahtev SKEI Slovenije po ohranitvi 40-urnega delovnega tednika ob sedanjih pogojanjih z delodajalci o novi panožni kolektivni pogodbi.

Ob obravnavani temi o stavkah v Avstriji je bilo pojasnjeno, da posebne prepovedi stavek ni, vendar se mora vse odvijati po konven-

cijah Mednarodne organizacije dela (ILO).

Zanimiva je bila primerjava delovanja »njihove« banke Bawag, kjer se zbira celotna članarina članstva (1 % bruto plače) in se sredstva seveda uporabljajo tudi za morebitno stavko z večkrat predlaganimi in nerealiziranimi predlogi Delavske hranilnice v Ljubljani o poenotenem zbiranju članarine. Pri njih je to že dalj časa dobro urejeno, saj prevladuje zavest, da je sindikat večinski lastnik banke.

Udeleženci seminarja so bili s predavanji zelo zadovoljni in so izrazili željo, da bi se take oblike izobraževanja izvajale tudi v prihodnje.

Vladimir Bizovičar

ŠE POSNETEK ZA ALBUM - Takole je naš »šolarje« ovekovečil Vladimir Bizovičar, sekretar SKEI Slovenije.

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

Prihaja Dan Gallin

Med 13. in 15. majem bo na obisku v Sloveniji Dan Gallin, generalni sekretar mednarodne sindikalne organizacije IUF, ki poleg delavcev gostinstva in turizma združuje tudi zaposlene v kmetijstvu in živilski industriji. Svoje članstvo ima po vsem svetu, zadnja tri leta - po vstopu SGiT v IUF - torej tudi v Sloveniji.

Dan Gallin se bo najprej pogovarjal s predstavniki vodstev Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije ter Sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije, nato pa še s člani predsedstva oziroma izvršnega odbora obeh sindikatov. Drugi dan ga bosta na ločena pogovora sprejela predsednik ZSSS mag. Dušan Semolič in predsednik GZS mag. Joško Čuk, zadnji dan pa še dr. Jože Osterc, minister za kmetijstvo in gozdarstvo.

Dan Gallin bo 14. maja obiskal Terme Čatež, kjer se bo pogovarjal z vodstvom sindikata družbe in direktorjem, obisk v Sloveniji pa sklenil z ogledom Postojnske jame. »Upam, da bo odšel domov z najboljšimi vtisi, mi pa z novimi izkušnjami za nadaljnje delo,« nam je povedal sekretar SGiT Ivan Jurše, organizator obiska.

D. K.

Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti

Tenisarji - pozor!

Na igriščih športnega centra Fenix v Trbovljah bo 25. maja teniški turnir za posameznike - člane SDGD, ki ga v okviru ŠIG 96 prireja sindikat Cementarne Trbovlje, d. d. Zadnji rok za prijave je 10. 5.; štartnina: 1.500 tolarjev. Organizator bo poskrbel za brezplačno tehnično izvedbo tekmovanja in dežurno zdravniško službo, nenazadnje pa tudi za zakusko (malico). Podrobnejše informacije: Anton Prišel, telefon (0601) 26-544, int. 35, ali Danica Rozina, int. 26.

D. K.

KNG - Sindikat kemične, nekovinske in gumarske industrije

Plakete v pravih rokah

Foto: Sašo Bernardi

Kot smo na kratko poročali že v prejšnji številki DE, je Sindikat KNG Slovenije tik pred prvomajskimi prazniki podelil odličja za posebne dosežke pri uveljavljanju, razvoju in krepitvi vloge ZSSS in KNG. Prejeli so jih: Sindikat družbe Henkel-Zlatorog Maribor, Majda Celcer (Sanforum Ruše), Romana Illovar (Aero Celje), Peter Rupnik (Kemična tovarna Moste), Peter Schmitt (ICEM, Belgija), Peter Winkl (Sindikat kemične in sorodnih dejavnosti Koroške, Avstrija), Brane Bambič (Krka Novo mesto), Janez Erman (Kemična tovarna Podnart), Alojz Kaplan (Akropol Trebnje) in Jože Santner (Plastika Pameče). Na sliki sta še sekretar KNG Franjo Krsnik (levo) in predsednik Janez Justin (desno).

V drugih sindikatih

Polijski sindikat

Molk je bil dovolj zgovoren...

Izvršni odbor Policijskega sindikata Slovenije (PSS) je ocenil »uro protestnega molka«, s katero so delavci ministrstva za notranje zadeve 24. aprila manifestirali nezadovoljstvo s svojim delovnopравни in socialnim položajem (na sliki), hkrati pa predstavili svoje zahteve za ureditev in izboljšanje tega položaja. IO PSS je ugotovil, da se je molčnega pohoda okoli Slavije udeležilo blizu 400 članov iz vseh delov sindikata v državi, kar je bilo trikrat več, kot so načrtovali. Ocenil je tudi, da je izvedba protesta potekala na visoki stopnji kulturnega obnašanja in izražanja. Ker so mediji o dogodku celovito in korektno seznanjali javnost, je po mnenju vodstva PSS »ura protestnega molka« dosegla svoj namen.

D. K.

DELAVSKA HRANILNICA d.o.o.
Ljubljana, Dalmatinova 4

SKLEP O OBRETNIH MERAH ZA MESEC MAJ 1996

Povprečna stopnja rasti drobnoprodajnih cen za pretekli štiri mesece TOM = 13,79%

Obrestne mere za bančne vloge:

	občani	pravne osebe
hranilne vloge na vpogled:	2,00%	
vezane vloge:		
- do 30 dni	T+0% = 13,79%	T+0% = 1%
- od 31 do 90 dni	T+6% = 20,62%	T+5% = 19,48%
- od 91 do 180 dni		T+5,5% = 20,05%
- od 181 dni do enega leta		T+6% = 20,62%
- nad 1 leto	T+7,5% = 21,76%	T+7,5% = 21,76%

Obrestne mere za posojila:

	občani	pravne osebe
obročna posojila na:		
- 6 in 12 mesecev	T+ 9,50% = 24,60%	T+ 11% = 26,31%
- 15, 18 in 24 mesecev	T+ 10,50% = 25,74%	T+ 12% = 27,44%

OBČANI, SINDIKATI, DRUŠTVA, DRUŽBENE IN DOBRODELNE ORGANIZACIJE, MAJHNE PRAVNE OSEBE, VARČUJTE SVOJA SREDSTVA V DELAVSKI HRANILNICI, DA BOSTE USTVARILI POGOJE ZA PRIDOBITEV POSOJILA SEBI, VAŠIM ČLANOM IN ZAPOSLENIM DELAVCEM.

ZA VARČEVANJE PRIZNAMO NAJVIŠJO MOŽNO OBRESTNO MERO, ZA POSOJILA ZAHTEVAMO MANJ KOT DRUGI.

Bančne vloge občanov, društev in dobrodelnih organizacij ima Hranilnica zavarovane.

Vse potrebne informacije lahko dobite na sedežu hranilnice ali po telefonu na št. 061 316-881, 312-098.

Pričakujemo vaše sodelovanje.

S spoštovanjem

Tel.: (061) 312-098, 316-881
Telefax: (061) 312-091

DIREKTOR
DELAVSKA HRANILNICA
Jože Stegna
LJUBLJANA, Dalmatinova 4

dearu

Ukrepi za reševanje delovno intenzivnih panog prihajajo počasi

DRŽAVNI IN BOŽJI MLINI

Včasih se dejali, da božji mlini meljejo počasi, za našo vlado pa bi lahko pristavili, da je prav tako hitra. Pomoč delovno intenzivnim panogam - med njimi so tekstilne in usnjarskopredelovalne tovarne, krznarji, predelovalci nekovinskih rudnin, strojna industrija, izdelava končnih lesnih izdelkov in električnih aparatov - pripravljajo in urešnjuje tako zlagoma, da bo prizadeta industrija najbrž potrebovala manj pomoči, kot je bilo sprva predvideno. Zaradi tega, ker bo medtem marsikatera tovarna že propadla. Povrh vsega pa med trinajstimi ukrepi, ki jih je vlada pripravila delovno intenzivnim panogam v pomoč, ni tistih, ki bi po mnenju gospodarstvenikov iz teh dejavnosti najhitreje in torej najbolj pomagali. Podjetja iz teh dejavnosti bi največ pridobila z odlogom plačila nekaterih davkov, z znižanjem prispevnih stopenj, in če bi država pomagala nositi breme izgubljenega premoženja v bivši Jugoslaviji. Od vseh ukrepov sta doslej izšla samo dva razpisa za pridobivanje poroštev, toda poznavalci dvomijo, da bosta kaj bolj uspešna kot lani, ko so ministrstva od razpoložljivih 15 milijard tolarjev razdelila le za 650 milijonov tolarjev poroštev. Ali so tega krivi pogoji razpisov ali pa banke, ki nanje ne pristajajo, je odvisno od tega, s katerega zornega kota gledamo. Težava je namreč v tem, da morajo banke, ki sprejmejo tako poročilo od podjetja, ki ga je pridobilo, najprej poseči po vseh

V zadnjih dveh mesecih je propadlo sedem tekstilnih podjetij, podobna usoda pa čaka tudi tovarno čevljev Peko, če se ne bo kako izvlekla.

drugih možnosti za povrnitev posojila, ki so ga na podlagi poročila odobrile, in šele potem pri državi uveljaviti svojo pravico.

Vlada je sicer obljubila ukrepe za razbremenitev vsega gospodarstva. Pri tem je omenjala najprej znižanje prispevkov za eno odstotno točko, v prihodnjem letu pa še za dve, tako da bi se vsota prispevnih stopenj približala zahtevi tekstilcev in čevljarjev, ki bi radi za svoji panogi imeli takojšnje znižanje prispevnih stopenj na skupnih 38 odstotkov. Ni pa več dosti slišati o polletnem odlaganju plačila določenih davkov za ti dve dejavnosti. Šušlja se, da se je vlada (beri ministrstvo za finance) premislila in ne da soglasja k temu ukrepu. Vzrok naj bi bile težave pri polnjenju proračuna za leto zaradi nižje rasti družbenega proizvoda in nekatere

dodatne obveznosti iz proračuna (pokrivanje stavkovnih zahtev).

Vlada se tudi ne more odločiti, kaj naj bi naredila z zahtevami za olajšanje finančnih bremen podjetjem, ki so v bivši Jugoslaviji izgubila premoženje. Zato so pred časom gospodarstveniki skupaj s sindikatom tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije pripravili osnutka predlogov dveh zakonov: o selektivnem znižanju prispevkov na 38 odstotkov za ti dve panogi ter o odkupu terjatev za odvzeto ali uničeno premoženje tekstilnih in čevljarjskih podjetij v nekdanji Jugoslaviji. Te premoženja je bilo skupno za 112,5 milijona mark, kar 78 milijonov pa so ga podjetja financirala s posojili, ki jih bremenijo še zdaj. Oba sta bila deležna podpore na raznih državnozbornih komisijah in odborih ter tudi na državnem svetu. Njuna

nadaljnja usoda pa ta hip še ni jasna. Po razpoložljivih podatkih je zakon o zmanjšanju prispevnih stopenj že vložil v parlamentarno proceduro in naj bi bil deležen prve obravnave v državnem zboru že ta mesec. Zakon o odkupu terjatev ni bil deležen tolikšne podpore in naj bi pobudo za njegovo obravnavo državnemu zboru poslali le iz državnega sveta. Tudi to še ni jasno, kdaj naj bi ga državni svet uvrstil na dnevni red.

Državni mlini torej meljejo počasi. Ali pa tudi temeljito, je težko reči, kajti medtem ko zadeve "zori" na raznih stopnjah v ministrstvih in v parlamentu, podjetja propadajo. V zadnjih dveh mesecih je ugasnilo sedem tekstilnih podjetij, enaka možnost pa čaka Peko - če se ne bo kako izvlekla.

B. R.

IZMALIČEN TRG ZMANJŠUJE DOBIČEK

V prejšnji številki DE smo pisali o težavnem položaju gradbenec, ki so kot dejavnost lani poslovali z izgubo kljub povečevanju števila naročil. Tudi v Gradbenem podjetju Grosuplje, d. d., nem boljših po rezultatih poslovanja, niso zadovoljni z lanskoletnim dobičkom, čeprav so poslovali solidno. Toda, kot sami pravijo, so dosegli za milijardo tolarjev manjšo realizacijo od načrtovane (6,6 milijarde po planu) in za 72 milijonov tolarjev nižji dobiček (doseženi dobiček je znašal le 11,3 milijona tolarjev) zato, ker je bil investicijski trg povsem izmaličen in nenormalen. Pa tudi za letos računajo na komajda malo večjo realizacijo od lanske, predvidoma naj ne bi presegla 6 milijard tolarjev. Nenormalnost je bila v tem, da so se podjetja lastniško in podjetniško preobrazevala, da je država nastopala kot največji naročnik investicijskih del, da je bila zakonodaja pomanjkljiva in država ni imela moči, da bi jo izvajala. Trg delovne sile je bil slabo uravnavan. Država je bila "nemočna" proti sivemu gospodarstvu, podjetja pa proti denacionalizacijskemu zakonu, ki je GPG stal lani 80 milijonov tolarjev odškodnin denacionalizacijskim upravičencem. Posredna škoda, ki jo

je denacionalizacija povzročila zaradi onemogočanja pravočasnega začetka novih projektov, pa je dosegla vrednost dodatnih 142 milijonov tolarjev. Povprečna zamuda pri začetku gradenj je znašala 7 mesecev in pol in to se je dogajalo pri dveh tretjinah za lani načrtovanih začetkih gradenj. Tako je bil rezultat tak, kakršnega smo opisali na začetku, pa čeprav se je podjetje lani uspešno spopadalo z žarišči izgub v nekaterih svojih hčerah.

Poslovodstvo se je lani osredotočilo na odpravo žarišč izgub v posameznih hčerinskih podjetjih. Družbi Gradal in Projektburo sta končali s stečajem, prodali so večinski delež družbe Resta, z združitvijo dveh družb korporacije ter ukinitvijo dejavnosti v tujini, ki jih niso dovolj obvladali, so preprečili večje izgube.

Gradbeno podjetje Grosuplje pa je ob vseh težavah uspelo v zadnjih dveh letih tudi posodobiti opremo. Za to je porabilo več kot 5 milijonov mark, pri čemer upa, da se mu je povečala konkurenčna sposobnost na trgu. Velik adut naj bi bila tehnologija temeljenja na slabo nosilnih tleh.

B. R.

OPTIMIZEM V SLOVENSКИH ŽELEZARNAH

Slovenske železarne bodo letos, po štirih letih sanacije, najverjetneje kot celota poslovale brez izgube. Izgubo naj bi imeli samo v Verigi in ravnemskem podjetju Metal, kar bi bilo bistveno boljše od predvidevanj v sanacijskem programu, po katerih naj bi koncern tudi letos še posloval z izgubo. Takšen rezultat bodo železarne dosegle kljub temu, da naložbe kasnijo v povprečju za dve leti, so pa bistvenega pomena za uspeh sanacijskega programa. Na dobre rezultate je najbolj vplivala ugodna konjunktura v zadnjih dveh letih na trgih, kamor Slovenske železarne prodajajo svoje izdelke (Nemčija, Avstrija, Madžarska, Italija, ZDA), in pa spremenjen izbor izdelkov, ki jih železarne ponujajo.

Pri teh uspehih pa ni mogoče iti mimo cene za uspeh in ta je v zmanjševanju števila zaposlenih, ki ga še ni konec. Pred začetkom sanacijskega programa je bilo v koncernu Slovenske železarne zaposlenih več kakor 13.600 delavcev, zdaj pa jih je še nekaj več kakor 8.500. Do konca letošnjega leta naj bi se število delavcev v podjetjih Slovenskih železarn zmanjšalo na manj kakor 7.900! Minister za gospodar-

stve dejavnosti Metod Dragonja, ki je nedavno tega obiskal koncern, meni, da nadaljnje zmanjševanje števila zaposlenih ne bo potrebno. Upajmo, da bo tako in da bodo naložbe - država je kot lastnik železarn za njihovo sanacijo in za naložbe doslej namenila skupaj okoli 200 milijonov mark, letos pa naj bi bile zaključene - prinesle želeno znižanje stroškov proizvodnje. Minister tudi meni, da državi ne bo treba več investirati v železarne.

Železarne so lani precej povečale proizvodnjo in prodajo, zlasti na tuje, pri čemer pa so prav pri cenah močno presegle predvidevanja iz sanacijskega programa. Kot smo omenili, sta vzroka za to vsaj dva: konjunktura na trgu v zadnjih dveh letih in hiter prehod na nove izdelke višjega cenovnega razreda. Mag. Alojz Vrečko, predsednik uprave koncerna, je takole nanizal podatke o proizvodnji in prihodku: Železarne so sicer le nekoliko povečale obseg proizvodnje, zdaj se suče okoli 400.000 ton, zato pa so bistveno povečale prihodek zaradi izdelave vse bolj kakovostnih izdelkov. Po sanacijskem programu naj bi za tono izdelkov zaslužili okoli tisoč mark,

cena na trgu pa je zaradi dražjih izdelkov nihala okrog 1500 mark! Medtem ko so leta 1992 zaslužile 470 milijonov mark, so lani iztržile dobrih 655 milijonov, pri čemer so 60 odstotkov izdelkov prodale na tuje trge. Izguba pa se je zmanjšala od 363 milijonov mark v letu 1992 (64 odstotkov prihodka) na 19,5 milijona mark lani (7 odstotkov prihodka). Za letošnje železarje načrtujejo pozitivno poslovanje na ravni koncerna ob 750 milijonih mark prihodka, od katerih jih nameravajo prek 500 milijonov zaslužiti s prodajo na tuje.

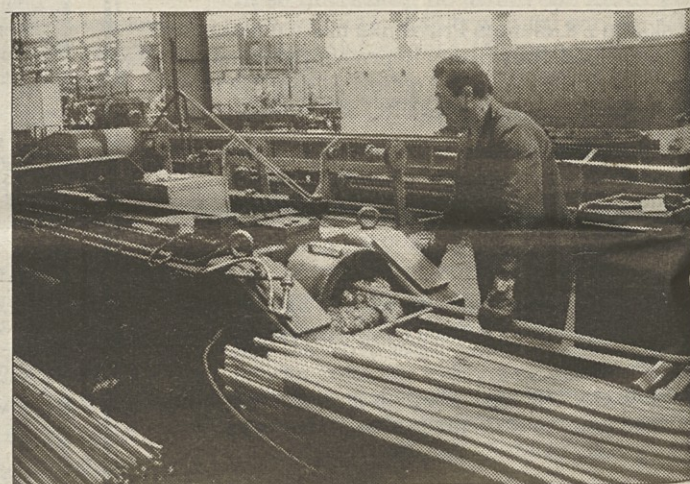
Denar, ki ga bodo v železarnah zaslužili s prodajo poslovno odvečnih delov podjetij, bodo vložili v razvoj, saj nameravajo samo v ravnemskem in štorskem delu železarn v naslednjih petih letih porabiti za naložbe v proizvodnjo in ekologijo nad 80 milijonov mark. Z odprodajo nepotrebnega premoženja so v zadnjih dveh letih že pridobili na naložbe skoraj 44 milijonov mark.

V železarnah nameravajo očarati poslovne partnerje tudi s certifikati ISO 9000, ki jih nameravajo pridobiti do konca tega leta vse družbe v sklopu koncerna, nekaterim pa

je to že uspelo (Metalu z Raven, Plamenu iz Kroke, Acroniju z Jesenic in Armaturji iz Mute).

Skratka, državni denar in relativno uspešno poslovodstvo (kot se je izrazil minister Dragonja) sta spravila Slovenske železarne na zeleno vejo. Država kot lastnik železarn mora zdaj le še paziti, da bo podjetja v sklopu koncerna prodajala (privatizirala) tako in takrat, ko bo lahko zanje iztržila najbolj ugodno ceno. Tako bi lahko davkoplačevalcem neposredno dokazala, da je proračunski denar pametno naložila in jih ni oškodovala (česar so se mnogi bali).

B. R.

Nekdanji veliki bolnik slovenskega gospodarstva, Slovenske železarne, do bro okreva in kot kaže, kmalu ne bo več sledu o nekdanji "boleznini".

Se vračamo na stare gospodarske poti?

DVOŠTEVILČNA INFLACIJA NA OBZORJU

Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek rad zavrne kritike vladine gospodarske politike, včasih na pogled tudi malce zviška, kot nedavno tega mnenje dr. Jožeta Mencingerja, da je bila zgodba o uspehu kratka in ne preveč uspešna. Premier je, kot je sam dejal, trdno prepričan, da bo Slovenija gospodarsko še naprej uspešna. Srčno radi bi se vsi skupaj pridružili temu mnenju, vendar pa kaže, da bo pot do uspešnosti - dr. Kraljič, direktor pariškega sedeža mednarodne svetovalske organizacije McKinsey, jo imenuje trajna nadpovprečna konkurenčnost gospodarstva - težja in daljša, kot smo morda menili še lani. Prav zdaj smo namreč skupaj z našimi najpomembnejšimi poslovnimi partnericami, državami Evropske unije, na poti v dolino razvojnege vala, medtem ko smo bili še del lanskega leta na njegovem vrhu. Ali je za to krivo ciklično nihanje rasti gospodarstva ali tudi napake v dosedanjih gospodarskih politikah? Mnogi menijo, da smo razvojni vlak zamudili že na začetku osamosvojitve in da so vlade po vrsti delale napačne poteze, če pa je bilo kaj pravih, so jih naredile prepozno. Tudi zdajšnja vlada.

Dr. Drnovšek sicer priznava, da so se gospodarske razmere poslabšale, napoveduje pa tudi primerno ukrepanje. Med drugim obljublja zategovanje pasu in odločne ukrepe zoper rast cen. Inflacija naj letos ne bi presegla lanske, bila naj bi celo nekoliko pod njo. Vendar spriču razmer, kakršne so nastale in kakršne se obetajo, v uspešnost boja zoper dvomestno inflacijo v letošnjem letu ne verjamemo preveč. Letos je inflacija v štirih mesecih že presegla polovico lanskoletne predvsem zaradi

podražitev energentov in energije - kar bi vlada morala postoriti že lani, pa jo je preveč mikalo formalno doseči enoštevilčno inflacijo. Ker pa se v svetu nafta vztrajno draži in po podatkih poznavalcev zdajšnja rast cen močno presega gibanja v bližnji preteklosti, nas kajpak zanima, kako se bo slovenska vlada uprla pritiskom na cene v prihodnje. Tudi druge cene, zlasti cene najnujnejših življenjskih potrebščin, so se letos že močno dvignile. Če bi res hoteli doseči enomestno inflacijo, bi morale začeti padati in padati bi morale vse do konca leta! Padejo pa običajno le cene sezonskega sadja in zelenjave na višku sezone...

Pritiskajo tudi izvozniki (Združenje izvoznikov) sicer nerealno zahtevajo po takojšnji 25-odstotni inflaciji; vlada se mora otepati pritiskov na plače zaposlenih v negospodarstvu in pritiska sindikatov na zvišanje vsaj najmanjših plač v gospodarstvu v pogajanjih o socialnem sporazumu. Gospodarstvo terja znižanje prispevkov in davkov. Pri tej zadnji zahtevi bo morala vlada, če ji bo hotela ugoditi, in trdi, da hoče, luknjo, ki bo nastala v proračunu, napolniti iz drugih virov, denimo z višjim obdavčenjem premoženja, dobička, davki na visoke zaslužke in še s čim.

Med največje težave slovenskega gospodarstva smemo šteti razmere na zunanjih trgih, zlasti v Evropski uniji in njej posebej v Nemčiji, naši najpomembnejši gospodarski partnerici. Recesija je večja, kot je bilo moč pričakovati, napovedani varčevalni ukrepi ostri. Se bo zaradi tega zmanjšala naša prodaja na tuje? Zanesljivo, kajti znižanje gospodarske rasti v Evropski uniji je napovedanih 2,9 odstotka na samo 1,3

nas bo najbrže prizadelo bolj, kot pričakuje naša vlada, ki je tudi napovedala rebalans razvojnih pričakovanih: družbeni proizvod naj bi letos nameravali za pet zrasel le za štiri odstotke. Ker se trgi v drugih državah, ki niso veliki kupci naših izdelkov, le počasi bolj odpirajo slovenskemu gospodarstvu (sporazumom o prosti trgovini s srednje-evropskimi državami ter članstvu v EFTA navkljub), je težko pričakovati relativno visoko rast družbenega proizvoda - čeprav po Mencingerju 4- ali 5-odstotna rast za tako majhno gospodarstvo ni nič posebnega. Ob manjši prodaji na tuje ne bo zaželeno rasti družbenega proizvoda, in če je ne bo, bo treba zategniti pas. Ker do zategovanja pasu nismo ravno prijateljsko razpoloženi in ker še nismo pozabili, da se z inflacijo živi lažje (probleme odraža kasnejši generaciji), je težko verjeti, da bo vlada uspešna pri zadrževanju inflacije pod dvomestnim številom, celo če zanemarimo dejstvo, da bodo letos volitve. Pravih vzvodov za zbijanje inflacije z gospodarskimi rezultati vlada nima. Pomagal bi morda le prenos nekaterih podražitev v naslednje leto. Vendar bi bilo to kratkotrajno olajšanje in v bistvu brez prave koristi. "Prihranki" v rasti inflacije se vedno z obrestmi plačajo v naslednjem letu, in to se nam je zgodilo tudi letos.

Če dolgoročne vizije in napovedi o uspešnosti Slovenije in o trajni nadpovprečni konkurenčnosti slovenskega gospodarstva niso iz trte izvite (verjamemo, da niso!), bo treba za to, da jih bomo uresničili, takoj najti ustreznejše odgovore na izzive svetovnega trga kot doslej. Ali jih boista vlada in parlament našla? Upajmo!

B. R.

Člani svetov delavcev in drugi delavski predstavniki! Sindikalni zaupniki! Kadrovske delavci in pravniki v podjetjih!

Končno bomo lahko ustregli vašim željam in zadostili vašim potrebam po praktično uporabni strokovni literaturi s področja uveljavljanja novega sistema sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. V založbi ČZP Enotnost in študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« je izšel

SPLOŠNI PRIROČNIK ZA DELAVSKO SOUPRAVLJANJE

Napisala sta ga Mato Gostiša in Gregor Miklič. Namenjen je ljudem iz prakse za prakso. Vsebuje preko 200 strani predpisov s celotnim besedilom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, navodil za vodenje volilnih in drugih postopkov, obrazcev, vzorcev splošnih aktov (poslovnik sveta delavcev, participacijski dogovor, statut, dogovor o oblikovanju sveta delavcev kapitalnega povezanega družb, dogovor o medsebojnih razmerjih med sindikatom in svetom delavcev), priporočil in odgovorov na najbolj pereča odprta vprašanja praktičnega uresničevanja zakona. Obsega 35 poglavij v 5 delih, ki nosijo naslov: 1. del - Predstavitev sistema delavske participacije, 2. del - Kako aktivirati sistem delavske participacije v podjetjih, 3. del - Pristojnosti in način dela sveta delavcev, 4. del -

Avtonomna pravna ureditev delavske participacije z vzorci splošnih aktov, 5. del - Aktualne dileme in vprašanja v zvezi z uresničevanjem zakona.

Imeti bi ga moral prav vsak novoizvoljeni član sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu in delavski direktor, sindikalni zaupniki pa bodo brez njega težko učinkovito izpeljali akcijo za izvolitev sveta delavcev in vzpostavitev drugih mehanizmov delavskega soupravljanja v svojem podjetju ter se kasneje tudi aktivno vključili v njegovo delovanje. Novosti je namreč preveč, prav v tako tudi odprtih vprašanj. Zato bo priročnik lahko dobrodošel pripomoček tudi pravnikom in kadrovske delavcem, ki se z uveljavljanjem zakonskega sistema delavske participacije ukvarjajo na strani delodajalcev (podjetij).

Cena priročnika je 6.900 SIT, naročite pa ga lahko pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

Prve izkušnje pri delovanju svetov delavcev

Piše: Vojko Čujović

Na splošno lahko ugotovljamo, da sindikati z organizacijo zborov delavcev, kandidacijskimi postopki in samo izvolitvijo svetov delavcev niso imeli večjih težav. Z namenom boljše spoznanosti in analizirati prve izkušnje in težave, ki so jih sveti delavcev že pridobili, smo v okviru Sveta kranjskih sindikatov organizirali več srečanj predstavnikov sindikatov in svetov delavcev (iz skupno 25 podjetij, v katerih so svet delavcev že izvoljeni) s pravno službo. Pokazalo se je, da so prve izkušnje soupravljalcev zelo različne in da so različni tudi pogledi na pomen svetov delavcev ter sindikata. Kljub temu sta se vseeno izluščili dve vprašanji, ki v tej fazi razvoja delavskega soupravljanja težita prav vse svete delavcev:

- Kako svetu delavcev dejansko in formalno zagotoviti pogoje dela?
- Kako razmejiti področje dela in pristojnosti med svet delavcev in sindikat(i) v podjetju?

1. Pogoji dela

Pri obravnavi tega vprašanja je najprej potrebno ločiti pogoje dela, ki jih je delodajalec dolžan zagotoviti na podlagi samega zakona, in pogoje dela, o katerih se je z delodajalcem potrebno predhodno dogovoriti.

Delodajalci praviloma ne delajo težav glede nujnih stroškov za delo sveta iz 65/1 člena zakona in glede pripadajočega fonda plačanih ur za delo članom sveta delavcev in za njihovo izobraževanje. Pojavljajo se sicer različna tolmačenja v zvezi s pokrivanjem stroškov kotizacije in prevoza na izobraževanje, zato predlagamo, da to obveznost delodajalec prevzame s participacijskim dogovorom. Delodajalci ne oporekajo zakonsko določenemu številu članov sveta delavcev in predstavnikov delavcev v nadzornih svetih. Večkrat pa nasprotujejo delavskemu direktorju, čeprav so izpolnjeni zakonski pogoji za njegovo imenovanje.

Večji problem so pogoji dela, o katerih se je potrebno predhodno dogovoriti z delodajalcem. Bistveni pogoj za kakovost delo svetov delavcev je stroka, ki jo bodo sveti delavcev prisiljeni iskati tudi pri zunanjih strokovnjakih. Zakon predvideva mesečni znesek, ki ga delodajalec krije svetu delavcev za zunanje strokovnjake, vendar do danes še ni mnogo svetov delavcev, ki bi na ta račun že prejeli sredstva. Tisti pa, ki jim delodajalec plačuje stroške za zunanje strokovnjake, še niso uspeli te obveznosti delodajalca formalizirati s podpisom participacijskega dogovora. Prve in druge opozarjamo, da je participacijske dogovore potrebno sprejeti. Prve zato, da bo delodajalec dogovore obveznosti pričel izpolnjevati, druge zato, da jih delodajalec ob prvem resnem problemu ne bo prenehal izpolnjevati.

»Vprašanja – odgovori«

Če ste sindikalni zaupnik, član novoizvoljenega sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu, delavski direktor ali drug aktivni udeleženec procesa delavske participacije v podjetju, ste pri opravljanju svojih funkcij zagotovo že našli vprašanja, ki jih zakon ne rešuje, praksa pa mimo njih ne more. Kadar ste v dilemah, lahko vprašate nas, in strokovni sodelavci Studijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« vam bodo z ažurnimi odgovori v tej rubriki radi priskočili na pomoč. Pisna vprašanja pošljite na naslov: STUDIO PARTICIPATIS, Bavdkova ul. 50, 64000 Kranj, ali na uredništvo Delavske enotnosti, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon 061 313 942.

1. PRAVICA "VETA" SVETA DELAVCEV

Vprašanje:

V članku o temeljnih načelih ZSDU v eni izmed prejšnjih števil DE ste v okviru t.i. načela pravice do samopomoči navedli, da ima svet delavcev tudi pravico "veta" na določene odločitve vodstva podjetja. V katerih primerih svet delavcev lahko uporabi to pravico?

Odgovor:

Svet delavcev ima po določitih ZSDU (98. člen) res pravico s svojim sklepom zadržati odločitev vodstva, vendar pri tem ne gre za pravico "veta" v pravem pomenu besede. Takšno zadržanje izvršitve namreč ni dokončno, kar je sicer značilno za pravo pravico "veta", ampak je le začasno - do odločitve arbitraže. Svet delavcev mora namreč hkrati z zadržanjem izvršitve odločitve vodstva sprožiti predpisani arbitražni postopek.

Zakon daje svetu delavcev pravico, da s sklepom zadrži posamezne odločitve delodajalca in istočasno sproži arbitražni postopek za reševanje medsebojnega spora v naslednjih primerih:

- če delodajalec o vprašanih izpeta, šeste, sedme in osme alineje prvega odstavka 89. člena tega zakona predhodno ne obvešča sveta delavcev pred sprejemom dokončne odločitve - v osmih dneh od dneva, ko je bil obveščen o sprejemu odločitve delodajalca,
- če delodajalec ne seznanja sveta delavcev, ne spoštuje rokov iz 91. člena tega zakona in ne zahteva

skupnega posvetovanja s svetom delavcev glede statusnih in kadrovskih vprašanj iz 93. in 94. člena tega zakona - v osmih dneh od dneva, ko je bil obveščen o sprejemu odločitve delodajalca.

V primerih iz prejšnjega odstavka delodajalec ne sme izvršiti odločitve vse do dokončne odločitve pristojnega organa, to je arbitraže.

II. SVET DELAVCEV IN PRODAJA POČITNIŠKIH ZMOGLJIVOSTI PODJETJA

Vprašanje: Vodstvo podjetja se je kljub nasprotovanju sindikata odločilo prodati počitniški dom, ki je bil namenjen organizaciji cenejših letovanj za delavce podjetja. Zato se je sindikat obrnil po pomoč na svet delavcev. Prodaja še ni realizirana. Kaj lahko v zvezi s tem ukrene svet delavcev?

Odgovor:

Kakršno koli razpolaganje s počitniškimi zmogljivostmi podjetja je po določbi 95. člena zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju ena tistih odločitev, za katere je potrebno predhodno soglasje sveta delavcev. To pomeni, da vodstvo sploh ne sme sprejeti takšne odločitve, če ni pridobilo ustreznega pisnega soglasja sveta delavcev; kolikor pa jo je kljub temu sprejelo, je bil s tem direktno kršen zakon.

Če napovedana prodaja počitniškega doma še ni realizirana, naj zato svet delavcev vodstvo podjetja nemudoma opozori na omenjeno nezakonitost in zahteva takojšen prekličen sprejetje odločitve. V primeru,

da vodstvo ne bo želelo preklicati svoje prvotne odločitve in tudi ne bo zaprosilo sveta delavcev za soglasje, mora svet delavcev takoj sprožiti arbitražni spor po določitih ZSDU. Zakon v teh primerih sicer ne predvideva možnosti uporabe pravice "veta", vendar pa bi svet delavcev po našem mnenju za vsak primer lahko posebej sprejel tudi takšen sklep. Poleg navedenega pa lahko svet delavcev po svoji presoji uporabi še druge zakonske sankcije, predvidene za primer delodajalčeve kršitve soupravljalških pravic, o katerih smo na straneh tega časopisa že obširneje pisali (prijava sodniku za prekrške, obvestitev inšpekcije za delo, morebitna ovadba za kaznivno dejanje).

Odgovore pripravil: mag. Mato Gostiša

Opravičilo

V prejšnji številki je prišlo do neljubih pomote.

Avtorica članka »Lastništvo zaposlenih in uspešnost podjetij« je mag. Aleksandra Kanjuo Mrčela, avtor članka »Finančna participacija kot element integralnega modela participativnega upravljanja« pa mag. Iztok Purič. V prejšnjem Soupravljalcu smo njuni fotografiji zamenjali, za kar se avtorjema in bralcem opravičujemo.

Uredništvo

Zunanji lastniki in delavsko soupravljanje

Piše: Ciril Urek

Na seminarjih, ki jih za člane svetov delavcev organizira ZSSS v Radovljici, opažam, da je med udeleženci veliko zanimanje za podano oceno zunanjih lastnikov družb.

Po oceni kapitalnega sklada, ki je do nedavnega deloval v okviru ZPLZ, bo v Sloveniji nad 1.700 družb imelo lastniško strukturo v lasti skladov in investicijskih družb. V prvi fazi bo njihov delež v povprečju okoli 40 odstotek, če pa k temu dodamo še kapitalne lastniške odnose bank in lastniška razmerja obveznic občin, bo ta delež zunanjih lastnikov še večji.

Ocene kažejo, da smo v marsikaterem podjetju podcenjevali vplivnost skladov in pooblaščenih investicijskih družb kot sedanjih in bodočih lastnikov. To potrjuje tudi podatek, da so skladi in investicijske družbe

zacije začetne strukture premoženja.

Po teh usmeritvah bodo skladi in investicijske družbe svoj portfelj razdelile na posamezne strateške usmeritve - od prodaje deležev v manjših firmah, koncentracijo v posamezni panogi - v katerih bodo vsako družbo posebej vrednotili, in to po bilančnih kazalnikih in dinamični razvojni vrednosti družbe.

Za obvladovanje soupravljalških funkcij v gospodarskih družbah so skladi in investicijske družbe medsebojno postavili izhodišča za dodeljevanje generalnih pooblastil za nastop na skupščinah in v nadzornih svetih.

Samo kapitalni sklad ima na listi za delegiranje v skupščini in nadzorne svete nad 150 predstavnikov.

Predstavnik skladov in investicijskih družb v skupščini ali nadzornem svetu družbe ima fakultetno izobrazbo, velike izkušnje iz vodenja in poslovanja, obiskoval je specialistične oblike dopolnilnega izobraževanja. Spremlja ga visoko usposobljen strokovni tim, ki pripravlja vse ocene za posamezno točko dnevnega reda in oblikuje predloge za odločitve. Tega ne dela na pamet, temveč

s pomočjo strokovno analitičnega in vrhunsko podprtega informativno-računalniškega sistema.

Delavci, zaposleni, bodo prek soupravljanja postavili nove lastniške odnose, vzpostavili lastniško dinamiko, opredeljevali pristope in strategijo do različnih skupin lastnikov in iskali najboljše pogajalske osnove, pri čemer je nosilni predstavnik delojemalcev svet delavcev.

Na Območni organizaciji sindikata Zasavja od lanskega poletja opažamo skokovit porast aktivnosti, ki so povezane z izvolitvijo in delom sveta delavcev ter posledično z vsemi oblikami delničarstva. To pred sindikat in še posebej pred najodgovornejšo nosilce sindikalnih dolžnosti postavlja nove vsebinske, strateške in strokovne naloge.

V našem sindikatu je torej potreben takojšen nov projektni pristop na ravni podjetja, območja, sindikata dejavnosti Slovenije in ZSSS. Ta pristop mora biti takšen, da bomo sposobni dati oporo svetom delavcev pri odločitvah, ki jih bodo morali sprejemati do uprav in lastnikov.

Nekateri sindikalni voditelji še vedno niso sprejeli izziva soupravljanja za svojega, in kažejo svojo nedostojnost na tem področju z molkom.

Teh odgovornih nalog ni mogoče uresničevati in opravljati ljubiteljsko po sistemu halo efekta, temveč s strokovnim - analitičnim pristopom ob kar največjem znanju z izmenjavo izkušenj, kot se to vidi skozi očala zunanjih lastnikov.

Kaj je to...

Kandidacijski postopek

Svet delavcev kot osrednje delavsko predstavništvo v podjetju je izvoljen z neposrednim in tajnim glasovanjem zaposlenih v podjetju. Posebej pomembno pa je vprašanje, kako se oblikuje kandidatna lista za volitve članov sveta delavcev.

Po določbi 27. člena zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju imajo pravico predlagati kandidate za člane sveta delavcev:

- v družbi z več kot 20 do 50 delavci - najmanj trije delavci z aktivno volilno pravico;
- v družbi z več kot 50 do 300 delavci - najmanj desetina delavcev z aktivno volilno pravico;
- v družbi z nad 300 delavci - najmanj desetina delavcev z aktivno volilno pravico, vendar je v vsakem primeru veljaven predlog, ki ga poda najmanj 50 delavcev;
- vsak reprezentativni sindikat v družbi.

Predlogi kandidatov za člane sveta delavcev, ki se predložijo volilni komisiji, morajo biti pisni. Predlogom kandidatov za člane sveta delavcev iz prvih treh alinej prejšnjega odstavka je potrebno priložiti podpise delavcev, ki predlagajo kandidate za člane sveta delavcev.

Predlogu kandidatov za člane sveta delavcev morajo biti priložene pisne izjave kandidatov, da se s kandidaturom strinjajo.

Svet delavcev lahko s poslovnikom določi, da se kandidati za člane sveta delavcev predlagajo in volijo ločeno za posamezne posebne skupine delavcev (ženske, invalidi, mladi delavci in podobno), za posamezne organizacijske enote oziroma dele delovnega procesa ter za dele družbe, ki so izven sedeža družbe.

Predloge kandidatov za člane sveta delavcev je potrebno predložiti volilni komisiji v 21 dneh od objave sklepa o razpisu volitev.

kar 52 odstotno s sodnimi postopki nasprotovale predlaganim sklepom skupščin družb.

Skladi in investicijske družbe so od sprejema zakona o soupravljanju sprejeli vrsto organizacijskih in vsebinskih zasnov, med drugim metodologijo portfolio menedžmenta, pravilnike o trgovanju z delnicami in deleži v gospodarskih družbah, strategijo do soupravljanja, in tako postavile temelje za pričetek optimi-

Udeležba zaposlenih pri dobičku podjetja

Piše: mag. Iztok Purič

Ena od pogostih pojavnih oblik finančne participacije zaposlenih v razvitih tržnih gospodarstvih je udeležba zaposlenih pri dobičku podjetij (profit sharing plan). Dobiček je v tržnem gospodarstvu edini pravi razlog organiziranega delovanja podjetij in hkrati tudi pomemben kazalec dosežene uspešnosti. Doseženi dobiček omogoča podjetjem razvojno učinkovitost, zaposlenim, ki so v teh podjetjih udeleženi s kapitalom in z delom, pa zagotavlja osebno in splošno blaginjo. Iz teh razlogov so razumljiva prizadevanja, in iskanje načinov tako pri lastnikih kapitala, menedžmentu kot tudi pri zaposlenih, da se dobiček doseže; le doseženi rezultat namreč omogoča tudi delitev.

Bistvo udeležbe zaposlenih pri dobičku podjetij je v načinu plačila, kjer je dodatek k osnovni - fiksni plači neposredno povezan z rezultatom (dobičkom) podjetja. Temeljni motiv in vodilo uvajanja take oblike nagrajevanja zaposlenih v podjetjih je spoznanje, da obstaja pri zaposlenih vzročna zveza med njihovimi aktivnostmi, prizadevanji in in delitvijo rezultatov. Z uvedbo udeležbe pri dobičku je podjetjem omogočeno, da določeni del dobička razdelijo med zaposlene. S tem zagotavljajo dodatek - bonus k osnovni plači, ki pomeni prispevek posameznika in podjetja kot celote in je nedvomno pomemben motivacijski dejavnik. Pri uvajanju udeležbe pri dobičku v praksi so tile glavni elementi:

- oblikovanje delitvenega sklada mora biti opredeljeno vnaprej. Jasno morajo biti določeni pogoji, na podlagi katerih se delitev izvode. To pomeni, da se lahko del dobička razdeli le, če je dosežen vsaj minimalni dobiček in je bil del le-tega reinvestiran (prag dobička). Potrebno je oblikovati delitveno formulo, ki mora biti odsev okoliščin, v katerih podjetje deluje. Najpreprostejša formula izraža odstotek od ustvarjenega dobička pred obdavčitvijo;
- določitev meril delitve dobička med zaposlene z naslednjimi možnostmi, ali proporcionalno glede na fiksne plače zaposlenih ali enaki deleži za vse udeležence, ali pa velikost izplačila glede na delovno dobo zaposlenih;

- ustreza komunikacija med udeleženci pri delitvi dobička, predvsem v smislu učinkovitosti, zlasti med menedžmentom in zaposlenimi, in tu je pomembno mesto in vloga sveta delavcev.

Pri izplačilih na podlagi plana udeležbe zaposlenih pri dobičku podjetja obstajata dva temeljna načina: gotovinski in delniški. Pri gotovinskem gre za izplačila v določenih časovnih obdobjih v obliki denarnega zneska, lahko pa z zakasnitvijo v obliki vrednostnih papirjev posebnega sklada, ki jih zaposleni vnovičjo ob za ta namen določenih primerih, kot so odpravnina, upokojitev, nesposobnost za delo. Pri delniškem načinu gre praviloma za izplačila z zakasnitvijo. Zaposlenim so izplačani bonusi v obliki navadnih delnic. Ta način podjetjem omogoča, da zaposleni tako pridobljenih delnic ne morejo prosto prodati na trgu kapitala, lahko pa se organizira interni trg znotraj podjetja. Seveda pa zaposleni prejemajo dividende.

Omenjena načina izplačil zaposlenim sta le osnovna. Mogoče so tudi druge oblike, saj gre za zelo prilagodljiv sistem, ki podjetjem in zaposlenim omogoča kar največjo svobodo pri izpeljavi v praksi.

Če na koncu udeležbo zaposlenih pri dobičku podjetja ocenimo glede na cilje, ki jim podjetja sledijo (večja iniciativa zaposlenih, oblikovanje ustvarjalnega ozračja, pripadnost podjetju, interes za čimboljše poslovni izid), lahko ugotovimo, da gre za sistem, ki omogoča nagrajevanje zaposlenih na podlagi dejanskih rezultatov, brez zapletenih finančno računovodskih procedur.

V sodobni socialni državi, kakršno si želimo, dobiček sicer ni edini razlog organiziranega delovanja podjetij, ima pa kljub temu izjemno pomembno vlogo. Razvojna učinkovitost in socialna trdnost sta ključna kriterija za oceno razmer, v katerih živimo, za oba pa je pomembno, da je dejavnost podjetij produktivno in profitno učinkovita. Del plače iz naslova ustvarjenega dobička ima izrazito motivacijsko vlogo in povečuje interes zaposlenih za doseganje pozitivnih poslovnih rezultatov, kar kažejo izkušnje razvitih tržnih gospodarstev.

To stran pripravila Delavska enotnost v sodelovanju s Studiom participatis.

Zgodil se je 1. maj...

Prvi maj 1996. Ura je 5 zjutraj. Stojim na balkonu in gledam v nebo. Oblačno, zatemnjeno, neobetavne vremenske napovedi. Vem, da proučujejo vreme tudi Stane, oboja Jožeta, Dušan, Mira, Marija, Edi, pa še kdo od nas, ki smo zadolženi, da speljemo praznovanje na Boču, v Jeruzalemu in v Bresternici pri Mariboru.

Sinočnji kres v Rušah je na srečo že za nami. Vse se je kar dobro izteklo s pomočjo gasilcev iz Smolnika. Dež nas je le malo namočil, tistih v prenatrpani dvorani pa ni motil, da se ne bi zabavali do jutra. Branka in Dušan iz Ruš imata tako svoj »ših« že za sabo.

Kaj danes? Praznovanja so na prostem. Odpovedati ali ne? Časa za odločitev nimam veliko. Pa tako prekleto sama se moram v dežju na balkonu odločati! Rada bi poklicala sodelavce in jih vprašala za mnenje – ampak odgovornosti nanje vendar ne morem prenesti.

Ocenjujem pretekla leta. Večkrat je pršlo z neba, deževalo le malokrat. Vem, da bodo obiskovalci v Bresternici, tudi če padajo prekle. Ampak obisk bo majhen, stroški pa ogromni.

Nekje v daljavi zaslišim budnico. Zdrvim v Bresternico, hodim po razmočenem terenu pod dežnikom in se mučim z odločitvijo – da ali ne! Ura je 7. Pod dežnikom se mi pridruži še Jože s čudno ki-slim obrazom. »Odločitev je na tebi!« mi da pametno vedeti. Skoroj bi ga zasovražila. Pa je vseeno pomagal, da sem se odločila.

Krenimo! Saj ni pričakovati, da bi bog ljubil delavce, ko pa jih nihče ne.

Naenkrat vse steče: postavitev prometnih znakov, zapora ceste,

razporeditev več kot 20 varnostnikov, gasilcev, ekipe prve pomoči... Kamioni dovažajo hrano, pijačo, stojnice... Brišemo klopi in mize – dež pa kar lije, lije.

Ob 9. uri sem utrujena. Verjamem, da tudi Marija in Jože, ki drvita po prireditvenem prostoru. Dajemo navodila, usmerjamo, kontroliramo. Z Jožetom še enkrat preletiva debelo mapo dokumentov: pogodbe, dovoljenja, opozorila, grožnje... Pod vsakim piše: po zakonu tem in tem, členu tem in tem, je za odgovorno osebo predvidena kazen toliko in toliko. Odgovorna oseba! Ali bo kdo razumel, če naredim napako? Ne verjamem! Zato preslišim večkratne opazke: »Pravi zmaj je!« Preganjam gostince s kontrolo čistoče, cenikov, pregledov zaposlenih, hrane, pijače. Preverjam stranišča, kesone za odpadke... Ljudje pa začnejo prihajati!

Najprej najstarejši, stalni obiskovalci – sami stari znanci. Topel stisk rok in čestitke, da vztrajamo, mi pomenijo največ. Kisel obraz se kar nekam izgubi.

Pokličem Radio Maribor. Treba je sporočiti, da prireditve teče. Na drugi strani pa nasmejan novinar Pepo, ki Mariborčane že od zgodnjega jutra poziva, naj jih dež ne moti – srečanja prijateljev in znancev so lahko tudi pod dežnikom! »Ali si mislila, da bi ti dovolil odpovedati? Kam pa bi potem Mariborčani šli?« Ko bi vedela, da se je pred mano že nekdo odločil, da prireditve bo, mi bi bilo veliko lažje. Pa sem mu vseeno hvaležna – vem, da sem se odločila prav.

Prav tudi zaradi več kot mesec dni dela vseh zaposlenih v območni organizaciji. Takšna prireditve

namreč terja ogromno truda, časa, pa zlasti denarja. Naj se nam nekaj povrne vsaj prek dobre volje obiskovalcev.

Ob uradnem delu jih je kakšnih tisoč. Edi jih z govorom spodbudi k prvim aplavzom. Za zmago pravi gre! Nekateri hočejo za spomin plakate s tem geslom – kdo ve, morda jih bodo v kaki tovari kmalu potrebovali?

Dan se prevesi v popoldan. Izza oblakov začne kukati celo sonce. »Ne moliti, kleti je treba za lepo vreme!« mi je zjutraj svetoval star gozdar. Mogoče je pa pomagal, saj sem kar nekajkrat krepko zaklela. Zlasti takrat, ko je začelo primanjkovati hrane in pijače. Gostinci nam pač nočejo verjeti, da če prireditve ne odpade, potem je – ne glede na vreme. Novi tovarnjaki s hrano in pijačo delajo zgago med množico vozil, avtobusov. Vse je polno! In tako do poznega večera. Zemlja ni več razmočena, ker so jo obiskovalci in plesalci stekali. Ogorčeni so, da je glasbe in s tem prireditve ob 21. uri konec.

V trdi temi hodiva z Jožetom naokrog z varnostniki in policijo. Odstranimo še zadnje skupine.

Prizorišče se umirja. Vse se je srečno izteklo – celo reševalci so opravili le en prevoz v bolnišnico, na srečo nič hudega.

Ura je 23. Pridem domov in z užikom spijem pivo. Kdo bi verjel, da ga ob vsej tej poplavi pijače cel dan skoraj nisem poskusila? Zadolvoljna sem in vem, da bomo drugo leto naredili isto. Čeprav mrzim tono papirjev, ki jih je treba priskrbiti: pogodbo za lastnikom prostora, dovoljenje krajevne skupnosti; pogodbe z gostinci, varnostniki; naročilnice za prometne znake, priklop elektrike, gasilce, reševalce, avtobuse, objave...; več kot 24 različnih dovoljenj upravnih organov, na katerih je znani pripis »odgovorna oseba«. Čeprav mrzim množico inšpektorjev, ki me iščejo pred prireditvijo in po njej. Čeprav nikoli nisem rada sodelovala s policaji, jih na taki prireditvi kar vzljubim, čeprav se jih je okoli mene vrtelo več kot 20.

Še en dan dela nas čaka – pospravljanje. Ampak to je kot balzam za dušo. Veš, da je konec, le še zadnje srečanje s komunalnim inšpektorjem je treba preživeti: »Ali ste vi odgovorna oseba?« Da! Na papirju le jaz, v ozadju pa smo bili odgovorni vsi zaposleni v Podravju. Vsak s svojo nalogo, ki jo je izvršno opravil. Pričakujejo morda plačilo? Samo za hip me spreleti ta misel, saj ve, da naše finančne probleme vsi dobro poznajo. Najprej bo treba poravnati prvomajske račune, potem pa stakniti neke denar za regres – za vse – tudi za nekaj posameznikov, ki l. maj res praznujejo.

Pa naj bo tako! Praznik dela je le treba praznovati delovno, in večina od nas je to storila. Plačilo so nam veseli in nasmejeni ljudje, ki verjetno tudi zaradi nas vsaj za en dan pozabijo, kaj vse jih žre!

Nasvidenje ob letu!

Vekoslava Krašovec,
Maribor

Tradicija, protest

Prvi maj je praznik tradicije, dan protesta in trenutek, da se na ves glas povedo delavske zahteve tako do delojemalcev kot tudi do države.

Prvi maj je praznik tradicije. V Sloveniji, na Rožniku, praznujemo prvi maj več kot sto let. Praznujemo ne glede na prepovedi, ne glede na težko življenje delavcev in ne glede na oblast.

Tradicija delavskega praznika je v tem, da delavci tako kot pred sto leti tudi danes zahtevajo tri osmice.

Zahtevajo delovni dan, ki bi omogočil:

– osem ur dela,

– osem ur počitka in

– osem ur kulture in zabave.

Te zahteve so aktualne tudi danes.

Zato delavci zahtevamo:

1. **Ohranitev tovarn in delovnih mest.** Zaustavi se naj uničevanje podjetij – zaustavijo naj se stečaji. Zaustavi naj se metanje delavcev na cesto.

2. **Zahtevamo nova delovna mesta.** 120.000 brezposelnih ima pravico delati in tako živeti človeka vredno življenje. Mladi, ki končujejo šolanje, imajo pravico delati.

3. **Delavci zahtevamo poštene plače.** Dolžni smo pomagati – ne le sindikati, tudi delodajalci in država, zlasti tistim delavkam in delavcem, ki delajo osem ur na visokih normah, v izmenah, zdravju škodljivih delovnih pogojih, dobe pa 34.000 tolarjev plače in celo manj. Prav zanje se borimo svobodni sindikati, da bi njihove minimalne plače dvignili in da dobe svoj regres. Njim je življenje najtežje. **Najodločneje protestiramo, da se prav na teh delavcih lomijo vsi problemi gospodarstva.**

Od teh delavcev nekateri pričakujejo, da bi razumeli dvig plač poslancem, sodnikom, zdravnikom in direktorjem, in ti tisti rote sindikate, naj razumejo, da se ne morejo dvigniti te najmanjše plače s 34.000 na 37.000 tolarjev, ker bi to ogrozilo konkurenčno sposobnost slovenskega gospodarstva in ogrozilo celotno gospodarstvo.

Kdo razume delavce, da se s 34.000 tolarji ne da ne živeti in ne umreti! Temu se reče s slovensko – vsem razumljivo besedo – velika svinjarija.

Zato v svobodnih sindikatih pravimo: če do 30. maja delodajalci ne bodo podpisali socialnega sporazuma, ki bi zaščitil zlasti te delavce, bo, če ne zlepa, šlo zgrda. Tridesetega maj bo splošna stavka Svobodnih sindikatov Slovenije.

Prav vsi sloji so v Sloveniji nekaj dobili od te demokracije – razen delavcev. Delavec, ki je za to demokracijo največ dal in tudi danes daje največ – 120.000 brezposelnih – pa nič. Njegova demokracija se konca, ko pride v tovarno, kjer ima edino pravico – delati in molčati.

Proti temu, proti temu človeškemu ponižanju najodločneje protestiramo!

Dušan Semolič,
Rožnik

ATRIS d.o.o.

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 17

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti. Pišite nam ali telefonirajte na 061/131 00 33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

- BOHINJ** – počitniški hišici v UKANCU – za 6 oseb – tri spalnice, kuhinja, dnevna soba, kopalnica, 150 m od jezera. Cena 80 DEM. Terminj v maju in juniju.
- ROGAŠKA SLATINA** – privatna hiša, kuhinja, tri dvoposteljne sobe, TWC. Cena za 4 osebe 50 DEM, za 6 oseb 80 DEM, turistična taksa ni vključena.
- BLED** – **HOTEL JELOVICA** – dvo- in triposteljne sobe, polpenzion 44 DEM, doplačilo za polni penzion 12 DEM. Popusti: otroci do 2 let gratis, od 2 do 12 let 30% popusta. Zelo ugodni pogoji za seminarско delo. Popolnoma obnovljeni del hotela omogoča bogat sprostitveni in rekreacijski program za najzahtevnejše goste.
- KRANJSKA GORA** – PENZION SATURN – nad jezerom Jasna, dvo- tri- ali štiri-posteljne sobe, TWC, polpenzion 39 DEM.
- MORAVSKE TOPLICE** – zasebna hiša, 2-, 3- in 4-posteljne sobe. Cene: nočitev z zajtrkom 1.700 SIT, polpenzion 2.600 SIT, polni penzion 3.150 SIT.
- POKLJUKA** – DVO ALI ŠTIRIPOSTELJNI APARTMAJI – spalnica, kuhinja, kopalnica. Cena dnevnega najema 55 oz. 70 DEM. Brunarica za 8 oseb, cena 135 DEM.
- RATEČE** – **PLANICA** – počitniški dom s 23 ležišči, cena polpenzion na 35 DEM, polnega penziona pa 41 DEM.
- NOVIGRAD** – trisobno stanovanje, možnost bivanja za 5 oseb, cena 55 DEM.
- DOLENJSKE TOPLICE** – apartma za 4 osebe: kuhinja, spalnica, kopalnica. Cena 65 DEM na dan.
- BOHINJSKA ČESNICA** – privatna hiša, 4 dvoposteljne sobe, TWC, kuhinja. Cena 18 DEM na osebo, apartmaji za 4 osebe 115 DEM. Možnost naročila obrokov.
- SORIŠKA PLANINA** – počitniški dom – triposteljne sobe in bungalov za 6 oseb. Primerno za taborniške skupine, šolo v naravi. Polni penzion 26 DEM.
- ČATEŽ** – kmečki turizem, štirje apartmaji z možnostjo uporabe kuhinje ali pa hišne ponudbe. Ponudba je dopolnjena z jahalno šolo, veslanjem na Krki in kolanjem v Čatežkih toplicah. Najem apartmaja za 4 osebe je 75 DEM.
- ROGLA** – hotel PLANJA – polpenzion v dvoposteljni sobi 5.300 tolarjev, najem apartmaja v Termah Zreče za 4 osebe 7.200 tolarjev dnevno. Člani sindikata delavcev gostinstva in turizma imajo 10% popust.
- BOHINJ** – Zoisova plana – garsonjera za 4 osebe, opremljena kuhinja. Cena najema 60 DEM na dan.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

- Počitniške hišice v Čatežu, Atomskih toplicah ali Moravskih toplicah, Banovcih, Ptujskih toplicah, Rogli, Bovcu, Bohinju ali Kranjski Gori za vsa obdobja.

Informacija sindikalnim zaupnikom

ATRIS bo v času dopustov v juliju in avgustu razpolagal z vrsto počitniških zmogljivosti. Pokličite nas in posilani vam bomo katalog. Člani Zveze svobodnih sindikatov Slovenije imajo v objektih na poreški rivieri 5% popust. Objavite našo ponudbo v vašem glasilu.

B. DOPUSTI 1996 – POLETJE 1996

OD 22.6. DO 5.9.

- BARBARIGA PRI PULI** – enosobno stanovanje za 4 osebe, najem 7 dni, 75 DEM dnevno.
 - PIRAN** – štiri-posteljni apartmaji. Cena najema 95 DEM na dan.
 - POKLJUKA** – dvo- ali štiri-posteljni apartmaji. Cena najema 60 do 80 DEM na dan.
 - FIESA** – tri- ali štiri-posteljne sobe, tuš, WC. Polpenzion 52 DEM na dan, otroci do 10. leta imajo 30% popust.
 - PORTOROŽ** – **LUCIJA** – dvosobno stanovanje – dve spalnici, kuhinja, kopalnica, za 4 – 5 oseb. Dnevni najem 110 DEM in turistična taksa.
 - MORAVSKE TOPLICE** – dvo- ali triposteljne sobe s tušem, wc-jem, možnost uporabe kuhinje. Cena 1.500 SIT na osebo, polpenzion 2.700 SIT, polni 3.200 SIT.
 - UMAG** – hotel ISTRAN – 7 dni, najem 414 DEM – apartmaji POLINEZIJA za 5 oseb – 7 dni, najem 850 DEM.
 - NOVIGRAD** – hotel MAESTRAL – 7 dni, polpenzion 455 DEM.
 - MAREDA PRI NOVIGRADU** – dvosobno stanovanje za 4 – 5 oseb, dnevni najem 69 DEM in turistična taksa.
 - NOVIGRAD** – **KASTANJA** – izbirate med tremi naselji apartmajev, bungalovov ali apartmajskimi hišicami s polpenzijsko storitvijo. Terminj so sedemdnevni od 29. junija dalje. Cene: – apartmaji za 3 ali 5 oseb – polpenzion 58 DEM – bungalovi za 2 ali 4 osebe – polpenzion 58 DEM – lesene hišice za 2, 3 ali 4 osebe – nočitev 17 DEM/osebo, možnost polpenziona – hišice za družinski dopust z dvema ali tremi spalnicami, kuhinjo, kopalnico – 85 oz. 95 DEM dnevno.
 - MATERADA POREČ** – počitniške hišice s tremi ali štirimi ležišči, sanitarije po kamping sistemu. Polni penzion 43 DEM, polpenzion 32 DEM, otroci do 12. leta imajo 30% popust.
 - POREČ** – hotel TAMARIS – 7 dni, polpenzion 500 DEM – hotel LUNA – 7 dni, polpenzion 463 DEM – hotel PICAL – 7 dni, polpenzion 561 DEM – hotel NEPTUN – 7 dni, polpenzion 463 DEM – hotel DIAMANT – 7 dni, polpenzion 456 DEM – hotel GALEB – 7 dni, polpenzion 370 DEM – apartmaji LANTERNA za 3 osebe 98 DEM, za 4 osebe 110 DEM – apartmaji LUNA za 3 osebe 104 DEM, za 4 osebe 116 DEM – apartmaji DIAMANT za 2–4 osebe 115 DEM, za 4–6 oseb 135 DEM. Za člane ZSSS so cene 5% nižje.
 - OTOK MALI LOŠINJ** – Nerezine – enosobno stanovanje za 4 osebe, termini praviloma 7 dni – cena 82 DEM na dan. Od 16.16. do 22.6., cena 60 DEM.
 - OTOK CRES** – **MIHOLAŠČICA** – garsonjera za 4 osebe, termini praviloma 7 dni – cena 76 DEM na dan.
 - OTOK PAG** – **METAJUNA** – privatne sobe za 3 osebe, TWC, z možnostjo uporabe kuhinje ali polpenzijske usluge. Cena ležišča 13 DEM dnevno in turistična taksa.
 - OTOK PAG** – **mesto PAG** – privatna hiša v središču mesta, dvo in triposteljne sobe s TWC ali 3 in 4 posteljni apartmaji, kuhinja, kopalnica. Cena ležišča 14 DEM/dnevno. – **primestje PAGA** – privatna hiša, apartma za 4 ali 6 oseb: vrt, terasa, balkon, roštilj, zunanji tuš, 300 metrov od peščene plaže – cena 16 DEM/osebo. – **obrobje PAGA** – dvosobni apartma za 4 osebe, kuhinja, kopalnica, balkon; garsonjera za 2 osebi, kuhinjska niša, kopalnica, balkon. Cena 16 DEM/osebo – 250 m od plaže. – **DRUŽINSKI HOTEL TONY** – triposteljne konforne sobe, TWC, balkon – prtiliče ali 1. nadstropje. Cena polpenziona 44 DEM, možna nočitev z zajtrkom, lastna restavracija in bife. Hotel ima lastno peščeno plažo 20 m od objekta. Parkiranje na urejenem parkirnem prostoru.
 - HVAR** – hotel PALACE – polpenzion, za 7 dni 434 DEM – hotel ANFORA – polpenzion, za 7 dni 434 DEM.
 - BRAC** – privatni apartmaji za 2 osebi 493 DEM, za 4 osebe 747 DEM, za 6 oseb 921 DEM.
 - KORČULA** – hotel LIBURNIA – polpenzion 455 DEM – hotel MARKO POLO – polpenzion 375 DEM – apartmaji BON REPOS za 2 osebi 530 DEM, za 4 osebe 630 DEM, za 6 oseb 805 DEM.
- Turistična taksa je 2,10 DEM za odrasle osebe na dan.
- KRANJSKA GORA** – Penzon Porentov dom, dvosobne sobe, TWC; cena polpenziona od 31 do 37 DEM na osebo. Popusti za otroke.
 - RADOVLJICA** – namestitev prikolic v campu ob bazenu z ogrevano vodo. Cena za tri mesece namestitve je 1000 DEM.

C. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje doma ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih.

- ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI** preko Muljave in Žuzemberka, obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri ŠKALOVIH v Cerovcu. Idealno za 45 oseb. Cena 65 DEM na osebo.
- KOČEVSKA REKA** – Borovca – Trava – prijazen izlet na nekdanj zaprt območje. Program oblikujemo po želji skupine. Neokrnjena okolica omogoča posebne programe za sindikalne skupine – pikniki in družabna srečanja, lovem, ribičem, športnikom – kajakašem, rafting. Posebej priporočamo obisk gostišča Travlansko v idilični vasi Trava. Ponudba domačih kulinarčnih dobrot.
- KOČEVJE** – **MOTEL JEZERO** – 7 apartmajev, restavraciji za po 25 oseb, primerno za slavnostne dogodke in zabavo.
- DOLINA SOČE** – ogled muzeja v Kobaridu, Dantejevega Pekla, vožnja z ladjo Lucijo, kosilo in zabavni program. Cena 1 700 tolarjev.
- PORTUGALSKA** – štiri ali petdnevno potovanje z ogledi – avionski prevoz iz Trsta. Cena 990 DEM.
- ŠPANIJA** – 4 dni Barcelona ali Madrid. Poseben popust za skupine.
- MALTA** – sedemdnevno bivanje na Malti in potovanja z landroverji po ostalih delih otoške države. Primerno za maturantske in absolventske skupine. Cena od 749 do 805 DEM na osebo. Možnost bivanja v hotelih s polpenzijsko uslugo ali najem apartmajev.
- LONDON** – EURO 96 – polfinalna, finalna tekma evropskega prvenstva v nogometu, odhod 25.6., 7 dni, cena 1.490 DEM na osebo.

D. ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

E. SEJMI

- BASEL** – **WORLD-DIDAC** – novosti s področja izobraževanja od 8. do 11. maja – enodnevni ali štiridnevni ogled. Cena 495 oz. 435 DEM.

F. NAJEM ALI NAKUP POČITNIŠKE ENOTE

- Kupimo počitniško naselje v hrvaški Istri s cca. 350 ležišči.

G. REZERVACIJE AVIJSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC

H. VELIKA POTOVANJA

- NEW YORK** – šestdnevni ogled mestnih znamenitosti in za doplačilo Washingtona, West Pointa, Niagarskih slapov itd. Cena 1.499 DEM.
- SRILANKA** – desetdnevni obisk čudovite dežele, za skupine cena 2.300 DEM.

G. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA

Organiziramo ob skupni pripravi vašega osebnega programa.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete 7 dni pred odhodom, nas nujno pokličite. Pri posebnih akcijah z znižano ceno aranžmaja je potrebno takojšnje 10% plačilo, ki se obravnava kot kavcija, ob odpovedi se znesek ne vrača.

Za dopuste je možno obročno vplačevanje 40, 30, 30%. Celotno plačilo 10 dni pred odhodom na dopust.

Programi v tujini obravnavamo v skladu s splošnimi navodili potovalne agencije, ki je organizator potovanja, in jih gostje prejmejo ob prijavi. Prijava je sprejeta, ko je vplačanih 30% cene aranžmaja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzmanci rešujemo sporazumno. ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar,
direktor borze

